Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΟΙ ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΠΑΝΤΕΣ.

POETAE GRAECI VETERES CARMINIS HEROICI SCRIPTORES, QVI EXTANT, OMNES.

Homerus.
Hesiodus.
Orpheus.
Callimachus.
Aratus.
Nicander.
Theocritus.
Moschus.
Bion.
Dionysius.
Coluthus.
Tryphiodorus.
Musæus.
Theognis.
Phocylides.
Pythagoræ aurea carmina cum fragmentis aliorũ.
Apollonius Rhodius.
Oppianus.
Cointus Smyrnæus.
Nonni Dionysiaca.

APPOSITA EST E REGIONE Latina interpretatio.

Notæ item & variæ lectiones margini adscriptæ.

Cura & recensione IAC. LECTII. V.CL.

Accessit & Index rerum & verborum locupletissimus.

BIBLIOTECA NAZIONALE

COLONIÆ
AOVOR COLONIÆ ALLOBROGVM
Sumptibus Caldorianæ Societatis.

ANNO CIↃ IↃC VI.

Coll. Neap. Soc. Iesu. Cat. Cass. pro seiren.

ILLVSTRISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI AC D. DOMINO MAVRITIO LANDGRAVIO HASSIÆ, COMITI IN KATZENELNBOGEN, Dietz, Zigenhaim, Nidda, &c. Domino suo Clementissimo.

PROCVL, ô Princeps, procul aduolant, & ex omnibus Græciæ oris, ad C^nem T. hospites boni, bene collecti, fama iidem & eruditione præstantes: breuiter, quales togatorum doctissimus M. Varro optauit sibi contiuas, nisi quòd isti numero plures, bísque & ampliùs supra Musarum. Neque tamen fumum iccirco strepitúmve maiorem in splendidissima semper arce tua excitari necessum est, & qui oculos auréſve Vigilum terrere possit. Quippe hi cogniti C^ni T. pridem omnes, vsu, colloquiis, & consuetudine suauissima comperti. Illum denique modium salis, quem antiquitas artioribus amicitiis contrahendis desiderauit, tuo in comitatu consumsêre. Scio, notorem à nemine ex his postulabis. Lecta item C^ni T. relecta multoties opera eorum: dialecti, idiomata, moduli, vestes, ornamenta, ingenia καὶ ἤθη sagaciter explorata singulorum. Venerantur ipsi sanctè Principem tantum: præsidium suum, decus, delitium, ζωὴ καὶ ψυχὴν appellitantes. Hos Homerus ille σεμνὸς, ille βασιλικὸς, ille virtutis omnis parens Iustiniano Imperatori dictus olim, ille C^ni T. quàm Alexandro verè Magno tam assiduus, in sacrarium ædium tuarum tanquam mystagogus inducit: & amiserit oculos licèt, tamen, *Nulla magis nulli domus est sua*, quàm Landgrauianum ei palatium est. Imaginem omnem mitto, Princeps Illustrissime: Dico apertè & sine pompa. Poëtas hosce principes velut in vnum corpus coniungere visum mihi, dum ex more veterũ Iureconsultorũ, ac nonnullorum etiã nostri æui, siquid à publicis muneribus otij suppetit, in Musarum hosce hortos salua legũ maiestate diuerto: eò libentiùs quòd earum conditores ex poëtarũ imprimísque Homeri illius autoritate respõsa sua depromere aut cõfirmat

ſæpe dignati. Erricus Stephanus, clariſſimæ memoriæ vir, & de his literis optimè meritus, iſtiuſmodi ſyntagmatis concinnandi ante annos quadraginta ex parte præiit ſuo exemplo. Tamen poëtæ quatuor à me adiũcti; adiunctæ item omnibus notæ, aliáque, quę ex ipſa editionum comparatione καὶ αὐτόψιν deprehendere pronum cuique. His τὰ ὤια non inſerere ἀγώτερον exiſtimaui, veluti Nonni, Nazianzeni, & aliorum è veteribus, qui carminis eâdem normâ res diuinas proſecuti. Erit forte an vt hæc talia aliquando labor curet, ſiue noſter, ſiue alienus. Minutos etiam pleroſque ſcriptores Epigrammatum præteriimus, quia minuti, nec choro iſto poëtarum auguſtiore ſatis digni: tum quia extant ſingulari libro comprehenſi Ἀνθολογίας. Eccui hæc autem conuenientiùs quàm C^ni T. auſim inſcribere, Princeps Magne? qui cum eximiis publica confeſſione virtutibus, & meliorem omnem literaturam, &, quod priùs dixi, propriam Græcorum vatum cognitionem coniunxiſti: ſícque abſurdam & deformem, necnon rebus humanis exitioſam eorum opinionem exempli tui prærogatiua profligaſti, qui dehoneſtari talibus ſtudiis ſublimitatem putant Dynaſtarum, quin & ipſorum Nobilium ferè natales. Bene porrò quod veſtigia iſthæc ſequi ambit etiam T. C^nis aula omnis, & pars melior gentium tuarum. Cuius rei cunctorum fama celebratiſſimæ, inſigne quoque τεκμήριον, tum in aliis Haſſa è gente, tum præcipuè in nobiliſſimo & ſapientiſſimo viro D. Georgio Schvvertzio ciuitas noſtra cernit coràm. Vſqueadeò cum pietatis virtutúmque omnium ſtudiis maritare ſuo à Principe didicerunt hæc Literarum & Doctrinæ. Iam verò de C^nis T. in Remp. noſtrã pio affectu & beneficiis, quę mediocrem inſuper huic conſilio meo fiduciam & apiſcendæ gratiæ tuæ ſpem fecêre, tum per eloquii tenuitatem dicere abſtineo, tum quia vbi demerendi copiam omnẽ ipſa meritorum magnitudo præcidit, magis veneratione tecta opus: quæ etiam apud præpotentes acceptior eſſe amat, præſertim cùm & ipſe cordis ſitus, vt ille ait, in cperto ſit. Supereſt tantùm, vti, quod iam vnicè opto, Princeps Illuſtriſſime, faueat largiter ſupplicationibus noſtris clemẽtia illa Cæleſtis, quæque vota pro incolumitate & gloria tua ſanctè & religioſè nuncupare non deſinimus nos aliíque per Europam, ea magis ac magis rata faxit. Vale Princeps optime, & cognomine ſummis olim Regibus optatiſſimo, nobis quidem *Euergetes* verè dicende. Ex Muſæo. V. Kal. April. CIↃ IↃ CVI.

Illuſtriſſ. C^ni T.

Addictiſſimus

IACOBVS LECTIVS.

EX ORATIONE S. BASILII

QVOMODO IVVENES E GRÆCORUM ſcriptis vtilitatem percipiant.

Μὴ θαυμάζετε εἰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς διδασκάλους φοιτῶσι, καὶ τοῖς ἐλλογίμοις τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν δι' ὧν κατέλιπόσι λόγων συγγινομένοις ὑμῖν, αὐτός τι παρ' ἐμαυτοῦ λυσιτελέστερον ἐξευρηκέναι φημί. Τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καὶ ξυμβουλεύσων ἥκω, τὸ μὴ δεῖν εἰς ἅπαξ τοῖς ἀνδράσι τούτοις, ὥσπερ πλοίοις, τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ὑμῶν παραδόντας, ᾗπερ ἂν ἄγωσι, ταύτῃ συνεπεσθαι· ἀλλ' ὅσον ἐστὶ χρήσιμον αὐτῶν δεχομένους, εἰδέναι τι χρὴ καὶ παρειδεῖν. τίνα δὲ ἐστι ταῦτα καὶ ὅπως διακρινοῦμεν, τοῦτο δὴ καὶ διδάξω, ἔνθεν ἐλών. ἡμεῖς, ὦ παῖδες, οὐδὲν εἶναι χρῆμα παντάπασι τὸν ἀνθρώπινον βίον τῶν ὑπολαμβάνομεν· οὔτ' ἀγαθόν τι νομίζομεν ὅλως, οὔτ' ὀνομάζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῖν ἄχρι τούτου παρέχει. οὐκοῦν προγόνων περιφάνειαν, οὐκ ἰσχὺν σώματος, οὐ κάλλος, οὐ μέγεθος, οὐ τὰς παρὰ πάντων ἀνθρώπων τιμὰς, οὐ βασιλείαν αὐτοῦ, οὐχ ὅτι αὐ εἴποι τις τῶν ἀνθρωπίνων, μέγα, ἀλλ' οὐδὲ δυσχῆς ἄξιον κρίνομεν, ἢ τοὺς ἔχοντας ὑποβλέπομεν· ἀλλ' ὅτι μακρότερον προϊέμεν τὰς ἐλπίσι, καὶ πρὸς ἑτέρου βίου παρασκευὴν ἅπαντα πράττομεν. ἃ μὲν οὖν αὐ συντελῆ πρὸς τοῦτον ἡμῖν, ἀγαπᾶν τε καὶ διώκειν παντὶ δίνει χρῆναι φαμεν· τὰ δ' οὐκ ἐξικνούμενα πρὸς ἐκεῖνον, ὡς οὐδενὸς ἄξια παρορᾶν. Et mox, εἰς δὴ τοῦτον ἄγουσι μὲν ἱεροὶ λόγοι, δι' ὑποῤῥήτων ἡμᾶς ἐκπαιδεύοντες. ἕως γε μὲν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακούειν τοῦ βάθους τῆς διανοίας αὐτῶν οὐχ οἷόν τε, ἐν ἑτέροις καὶ πάντῃ διεστηκόσιν, ὥσπερ ἐν σκιαῖς τισι καὶ κατόπτροις, τῆς τῆς ψυχῆς ὄμματι τέως προγυμναζόμεθα, τοῖς ἐν τοῖς τακτικοῖς τὰς μελέτας ποιουμένοις μιμούμενοι· οἵτινες ἐν χειρονομίαις καὶ ὀρχήσεσι τὴν ἐμπειρίαν κτησάμενοι ὅτι τῶν ἀγώνων, τῆς ἐκ τῆς παιδιᾶς ὑπολαύουσι κέρδους. καὶ ἡμῖν δὴ οὖν ἀγῶνα περικεῖται πάντων ἀγώνων μέγιστον νομίζειν χρεών· ὑφ' οὗ πάντα ποιητέον ἡμῖν καὶ πονητέον εἰς δύναμιν. ὅτι τοῦ τούτου παιδευτέον καὶ ποιητὰς καὶ λογοποιοῖς καὶ ῥήτορσι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμιλητέον, ὅθεν ἂν μέλλῃ πρὸς τοῦ τῆς ψυχῆς ὅτι μέλειαν ὠφέλειά τις ἔσεσθαι. ὥσπερ οὖν οἱ δυσοποιοὶ παρασκευάσαντες πρότερον θεραπείαις τισὶν ὅ τι ποτ' ἂν ᾖ τὸ δεξόμενον τὴν βαφὴν, οὕτω τὸ ἄνθος ἐπάγουσιν, αὐτὸ ἁλουργὲς, εἴ τε τι ἕτερον ᾖ· τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἰ μέλλοι ἀνέκπλυτος ἡμῖν ἡ τοῦ καλοῦ παραμένειν δόξα, τοῖς ἔξω δὴ τούτοις προτελεσθέντες, τηνικαῦτα τῶν ἱερῶν καὶ ὑποῤῥήτων ἐπακουσόμεθα παιδευμάτων· καὶ οἷον ἐν ὕδατι τὸν ἥλιον ὁρᾶν ἐθισθέντες, ὕπως αὐτῷ προσβαλοῦμεν τῷ φωτὶ τὰς ὄψεις· εἰ μὲν

NE miremini verò, ſi vobis qui ad magiſtros quotidie itatis, & cum doctiſſimis quibusque antiquorum viris, in iis quos reliquerunt libris, conuerſamini, ego quóque me aliquid ex me ipſo conducibilius inueniſſe aio. Hoc equidẽ ipſum & conſulturus venio; Non oportere ſcilicet omnino ac ſemel viris iſtis, ceu nauigij, gubernaculis mentis [animíque] veſtri traditis, quãcumque ducant, eâ conſequi: ſed iis [dumtaxat] quæ vtilia in eis ſunt, deſumptis, noſſe quænam in eis etiam negligenda ſint. Quænam igitur hæc ſint, & quomodo diiudicanda, id quoque docebo, exinde capto initio. Nos, ô pueri, nihil omnino hanc vitam humanam eſſe exiſtimamus: nec bonum quid in vniuerſum iudicamus aut nominamus, cuius conſummatio nobis ad hanc [dumtaxat vitam] pertingit. Quapropter non maiorum illuſtrem ſplendorem, non vires corporis, non formæ pulchritudinem, non ſtaturæ magnitudinem, non eos qui ab omni hominum genere habentur honores, nõ regnum ipſum, non denique quidquid aliquis rerum humanarum protulerit, magnum, ac ne optatu quidem dignum iudicamus, aut qui iis potiti ſunt, ſuſpicimus: ſed lõgius ſpe noſtra progredimur, & ad alius vitæ comparationem omnes actiones noſtras referimus. Quæcumque igitur ad eam nobis conferunt, diligenda totiſque viribus conſectanda eſſe dicimus: quæ verò ad eam non ferunt, tamquam nullius pretij deſpicanda. *Et mox*, Ad hanc ergo ducunt ſacræ literæ, ſecretis nos præceptis erudientes. Verumtamen quamdiu per ætatem profundam earum mentẽ auditu aſſequi non licet, in aliis non toto ab illis cœlo diſtantibus, velut in vmbris quibuſdam & ſpeculis, animi oculos interea quodã quaſi præludio exercitamus; eos qui in theatricis ſtudiũ ponunt, imitantes; qui quum modulata manuum geſticulatione ac ſaltatione peritiam ſibi pepererũt in iſtis certaminibus, lucro ex eo ludicro proueniente fruuntur. Et nobis igitur certamen certaminum omnium maximum propoſitũ eſſe putandum eſt: pro quo facienda nobis omnia, & pro viribus elaborandum eſt. Ad quod vt nos comparemus, & poetæ, & hiſtorici, & oratores, & omnes omnino homines, frequentandi ſunt, vndecumque aliquid vtilitatis ad animum accurandum prouenturus eſt. Quemadmodum igitur infectores prius quaſi curationibus quibuſdam præparant quodcunque ſit quod tincturam admiſſurum eſt, atque ita deinde florem inducunt, ſiue purpureus ſit, ſiue alius: eodem ſanè modo & nos, ſi modo ineluibilem apud nos pulchri exiſtimationem permanere velimus, profanis iſtis prius initiari, tunc ad ſacrarum ſecretarũque inſtitutionum auditionem accedemus: & velut in aqua ſolem intueri conſuefacti, ita demum ipſi [eius] luci oculos admouebimus. Si ergo

litteris istis [sacris scilicet ac profanis] aliqua est inter se affinitas, operæ precium in earum cognitione fecerimus: sin minus, saltem ex mutua earum inter se contentione diuersitatem perspexisse, non parum ad melioris confirmationem [proderit.] *Et paulò post*; Dicitur ergo & Moyses ille præcellens, cuius maximum ob sapientiam apud omnes homines nomen est, posteaquam in Ægyptiorum disciplinis animum excercitarat, ita deinde ad contemplationem EIVS QVI EST accessisse. Assimilíque huic modo ferunt etiam inferioribus temporibus sapientem illùm Danielem Babylone, cum Chaldæorũ sapientiam didicisset, tunc demum diuinas attigisse disciplinas. Porro non inutilem animis rem esse profanas istas disciplinas, satis dictum est: consequens ergo fuerit vt quo modo participandum illis sit, deinceps disseramus. Primum igitur, poetarum scriptis, (vt ab iis exordiar) quoniã in omne genus varij sunt, non omnibus æquè adtendenda mens est: sed, si quidem bonorum virorum facta vel dicta vobis percenseant, amplexandum id atque æmulandum, & maximopere adnitendum vt tales sitis: si verò ad improbos homines imitatione sua deueniant, ea parte fugiendi sunt, obstruendæque aures, non minus quàm Vlyssem illi Sirenũ cantus declinasse perhibent. Nam familiaris cum futilibus sermonibus consuetudo, ad res [eiusmodi] via quædã est. Quapropter omni cautione custodiendus nobis animus, ne per suaues verborum illecebras imprudentes peiorum aliquid assumamus: vt ij qui noxia pharmaca melle occultata admittunt. Non laudabimus ergo poëtas si conuiciantes illudentésve imitentur, non si amantes aut temulentos effingant, non denique si mensa referta cantionibúsque dissolutis beatitudinem definiant. Omnium verò minimè aures eis præbebimus si de diis verba faciant, maximè si de iis ita narrent quasi multi sint, ac ne ij quidem inter se concordes. Frater enim à fratre apud eos dissidet, & parens à liberis: atque his rursùm aduersus parentes infestissimum, ac ne denunciatum quidem bellum est. Deorum verò adulteria, & amores, coitúsque in propatulo, atque in primis ipsius summi omnium capitis Iouis, vt ipsi quidem aiunt, quos vel in sermone de pecudibus narrare aliquis erubescat, scenicis relinquamus.

ἐν ὅσῳ τις οἰκειότης πρὸς ἀλλήλους τοῖς λόγοις, πρόσεργον αὖ ἡμῖν αὐτῆς ἡ γνῶσις γίνοιτο· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τό γε πρὸς ἄλληλα θέντας καθαμαθεῖν τὸ διάφορον, οὐ μικρὸν εἰς βεβαίωσιν τοῦ βελτίονος. Et paulò post, λέγεται τοίνυν καὶ Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ πάνυ, οὗ μέγιστόν ἐστιν ὄνομα τῇ σοφίᾳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὄνομα, τοῖς Αἰγυπτίων μαθήμασιν ἐγυμνασάμενος τὴν διάνοιαν, οὕτω προσελθεῖν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντος. παραπλησίως δ' τούτῳ καὶ τοῖς κάτω χρόνοις τὸν σοφὸν Δανιὴλ ὅτι Βαβυλῶνος φασὶ τὴν σοφίαν Χαλδαίων καταμαθόντα, τότε τῆς θείων ἅψασθαι παιδεύματων· ἀλλ' ὅτι μὴ οὐκ ἄχρηστον ψυχαῖς μαθήματα τὰ ἔξωθεν δὴ ταῦτα, ἱκανῶς εἴρηται. ὅπως γε μὴν αὐτῆς μεθεκτέον ὑμῖν, ἑξῆς αὖ εἰπὲ λέγω. πρῶτον μὲν ἐν τοῖς παρὰ τῆς ποιητῆς, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, ἐπεὶ παντοδαποί τινές εἰσι, μὴ πᾶσιν ἐφεξῆς προσέχειν τὸν νοῦν· ἀλλ' ὅταν μὲν τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις ἢ λόγους ὑμῖν διεξίωσιν, ἀγαπᾶν τε καὶ ζηλοῦν, καὶ ὅτι μάλιστα πειρᾶσθαι τοιούτους ἔν· ὅταν δὲ ὅτι μοχθηροὺς ἄνδρας ἔλθωσι τῇ μιμήσει, ταύτῃ δεῖ φεύγειν, ὅπερ ἀποστομοῦσι τὰ ὦτα, οὐχ ἧττον ἢ τὸν Ὀδυσσέα φασὶν ἐκεῖνοι τὰς τῆς Σειρήνων μέλη. ἡ γὰρ πρὸς τοὺς φαύλους τῆς λόγων συνήθεια, ὁδός τις ἐστὶν ὅτι τὰ πράγματα, διὸ δὴ πάσῃ φυλακῇ τὸν ψυχὴν τηρητέον μὴ δόξῃ τῆς τῆς λόγων ἡδονῆς παραδεξάμενοί τι λάθωμεν τῆς χειρόνων, ὥσπερ οἱ τὰ δηλητήρια μετὰ τοῦ μέλιτος προσιέμενοι. ὁ τοίνυν ἐπαινεσόμεθα τοὺς ποιητὰς ὁ λοιδορουμένους, ὁ σκώπτοντας, οὐκ ἐρῶντας ἢ μεθύοντας μιμουμένους, οὐχ ὅταν εὐπάτῃ πληθύσῃ καὶ ᾠδαῖς ἀείμνηστα τὴν εὐδαιμονίαν ὁρίζωσι. πάντων δὲ ἥκιστα περὶ θεῶν τι διαλεγομένοις πρὸς ἔξομεν, καὶ μάλιστ' ὅταν ὡς περὶ πολλῶν τε αὐτῆς διεξίωσι, καὶ τούτων ὁ δ' ὁμονοούντων. ἀδελφὸς γὰρ δὴ παρ' ἐκείνοις διαστασιάζει πρὸς ἀδελφόν, καὶ γονεῖς πρὸς παῖδας· καὶ τούτοις αὖθις πρὸς τοὺς τεκόντας πόλεμός ἐστιν ἀκήρυκτος. μοιχείας δὲ θεῶν καὶ ἔρωτας καὶ μίξεις ἀναφανδόν, καὶ ταύτας γε μάλιστα τὸν κορυφαίου πάντων καὶ ὑπάτου Διός, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, εἰ καὶ περὶ βοσκημάτων τις λέγων ἐρυθριάσειε, τοῖς ὅτι σκηνικοῖς καταλείψομεν.

ΟΜΗΡΟΥ

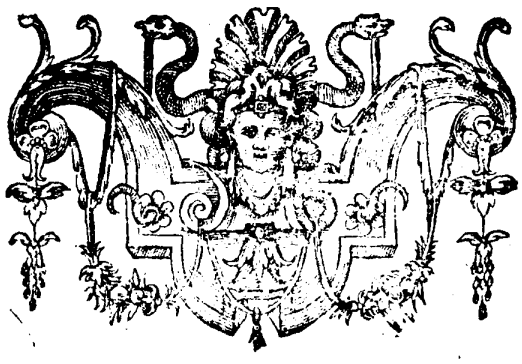

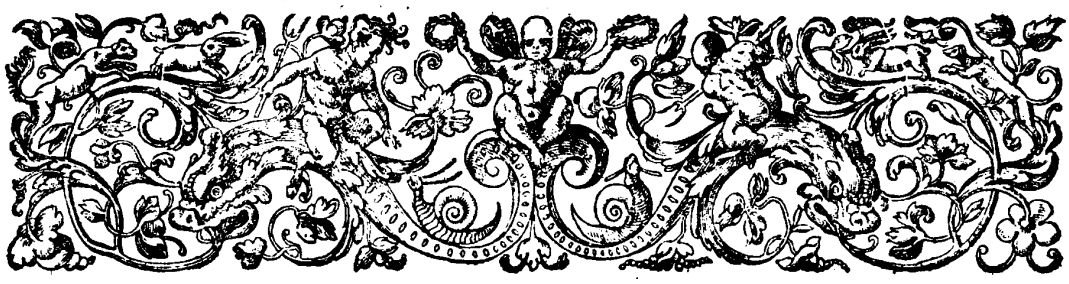

SCIPIONIS CARTEROMACHI PISTORIENSIS ORATIO DE laudibus literarum Græcarum.

QVVM varia multipliciáque sint, viri studiosissimi, quæ apud diuersos homines bona honestáque existimantur, pro cuiusque commodo aut naturæ conuenientia: illud profectò optimum videri debet quod consensu omnium, aut certè probatissimorum, vtilissimum humano generi natura edidit. Quòd enim beneficia summa omnibus contulit, confértque quotidie, id non esse optimum, dici non potest, metitur enim bonitatem beneficentia. Disciplinis autem à diis immortalibus nihil vtilius datum esse homini, tam nemini dubium esse video quàm nihil animo ipso diuinius: cuius illæ sunt possessiones ac facultates. Neque verò obscura sunt aut ignota earum beneficia hominibus: quum & audiant ea quotidie, & videant, atque omnibus penè modis experiantur. Quòd si disciplinæ vtilissimæ, quantæ id dignitatis esse censendum est cuius hæ potissimùm beneficio manarint in lucem? certè maximæ, & cui nihil anteponi vel possit, vel debeat. Id autem esse Græcam præcipuè linguam, quum egregios in quamis disciplina viros, non credidisse modò sed & tradidisse, vel legerim vel audierim, ipse quoque facilè me in eandem sententiam adduci patior. Cuius rei vos certè iudices in præsentia facio, qui quum eiusmodi ornamentis insigniti omnes atque honestati prodeatis, Græca quoque vel in vobis ipsis admiramini, vel in aliis studio prosequimini. Existimo autem quicquid laudis vniuersis simul conueniat disciplinis, id omne Græcæ linguæ meritis non iniuria adscribi oportere. quod quàm verum sit, mox audietis. Iam enim huc Græcæ linguæ laudes exploraturi accessimus, quantúmque ex ea manarit vtilitatis humano generi: quanquam ea Latinis præsertim hominibus contulerit semper, conferréque possit in dies magis vti volentibus.

Igitur Græca lingua (si Græcorum scriptorum sua prodentium fidem sequimur) vetustissima nobilissimáque est. Quippe quæ non aliunde traxerit initium, sed apud suos homines veluti naturali quodam ortu prodierit in lucem, atque maioribus assiduè incrementis moleuerit. Nam quum Athenienses, quorum purior atque elegantior sermo est, αὐτόχθονας (hoc est indigenas, ipsósque suæ terræ perpetuos incolas, propriósque cultores) dici conueniat inter scriptores, quis non videt linguam quoque ipsam nõ minus αὐτόχθονα dici debere? Sermo enim à natura homini datus, certam hominis ætatem necessariò consequitur: nisi quid impediat. non enim possunt non loqui homines, expeditis præsertim loquutionis vocalibus instrumentis. at quánam alia quæso lingua vsos credamus eos qui non aliunde migrarint, nisi ea quæ ipsos sempercomitata sit? Quapropter hoc plus cæteris nobilitatis græca lingua sortita esse videtur, quòd aliæ, hominum inuenta proculdubio sunt: hæc, naturalis quodammodo existimari potest: quandoquidem in eam primi illi homines nulla arte nulláque industria, sed naturali quodam instinctu ducti fuerint. Cur enim ea potius verba in mentem venerint illis hominibus nullius adhuc rei gnaris, quàm alia? Quippe natura ipsa omnium rerum prouida, ea voluit lingua instituere illos homines quæ ad sui postea indagationem atque expressionem plus aliquid cæteris collatura esset humano generi. Quod non fefellit. tanto enim græca lingua cæteras omnes antecellere videtur in tradenda rerum cognitione, quanto homo aliquis omnium rerum peritissimus, atque ingenio perspicacissimo ac propè diuino, hominem alium mediocris literaturæ, tenuissimíque à natura ingenij antecedit. Non modò enim disciplinas omnes quotquot vnquam fuerunt, & melius & copiosius Græca ipsa & perlustrauit & tradidit, sed & si alio sermone hæc exprimere aut efferre nitare, plurimùm necessariæ lucis ac propè veritatis ipsius abstuleris. Ideóque veluti mancum meritò credi potest quicquid aliis literis scriptum legatur: si cum eo conferatur quod à Græcis proditum sit. Nec id hominum tantùm causa euenire dixeris, qui non eam vel curam, vel diligentiam adhibuerint in perquirendis rebus aut tradendis, quam Græci homines. Nam id quoque verè dicitur: (quid enim intentatum illis? vt Plinius inquit) sed ipse quoque cæterorum sermo non eam patitur expressionem quam Græcus. atque adeò vt plus naturam efficere quàm verbis monstrari possit, in aliis quidem loquutionibus non procul absit à vero: in Græca autem tantum abest vt verè dicatur, vt melius etiam aliquanto atque significantius nonnulla ante oculos ponat, quàm natura ipsa moliatur. Id autem Latini interim sermonis argumento intelligere licet: qui quum elegantissimus & sit & habeatur, à Græco tamen longè superatur. Diuus quippe Hieronymus, Proprietatem (inquit) Græcam Latinus sermo non exprimit. Quintilianus, Videtur mihi sermo ipse Romanus non recipere illam solis concessam Atticis venerem. Gellius. Adieci (inquit) sæpe animum ad vocabula rerum non paucissima, quæ neque singulis verbis vt à Græcis, neque si maximè pluribus eas res verbis dicamus, tam dilucidè táinque aptè demonstrari Latina oratione possunt quàm Græci ea dicunt priuis vocibus. Et paulò post, Sed huius, inquam, tui erroris culpam esse

intelligo in mea scilicet infacundia, qui ne pluribus quidem verbis potuerim non obscurissimè dicere quod à Græcis recentissimè vno verbo & planissimè dicitur. Cicero, quum Aristippi illud amico scriberet, Habeo, non habeor à Laide: Græcè, inquit, id melius. Lucretius multa se Græcè dicere affirmat propter egestatem linguæ, & rerum nouitatem. Quòd si Latinitas Græcitatem vt sic dixerim, vsquequaque referre non potest, cui coniunctissima est, ac propè germana: qui habas linguas existimemus, quibuscum nullam est illi commercium, nulla affinitas: sed (quod dici solet) diametro inter se distant? At habent & illæ suum fortasse nitorem, suam elegantiam. Equidem non negauerim inesse aliquid singulis propriæ venustatis. Neque enim verisimile est ingenij cuiusvis homines nullam omnino curam proprij suscepisse sermonis. Quin potius, quemadmodum colendorum agrorum apud omnes pro loci ac cœli qualitate vsus est, sed aliis asperius solum, ac natura ipsa horridius multum veri cultus respuit ac negligit: aliis contrà mitius ac placidius omnem admittit curam, omnémque industriam: sic quævis loquutio splendoris quidem aliquid in se retinet: sed cæteris multa negata sunt, Græca omnia vna complexa est, atque eousque vt quæ apud omnes alias peculiaria natiuaque sunt, ipsa quoque reddat non minus eleganter quàm apud illas ipsas habeantur: nulla autem vim eius penitissimam possit exprimere. Quo fit vt nostri, quoties aliquid efferre cogitant, quo nil venustius, nil elegantius intelligi velint, Atticos, lepores, Atticos sales, Atticam venerem, Atticam eloquentiam, aut Atticum demum aliquid id esse dicant. Quamobrem quod de Platone inquit Cicero, Iouem, si loqui velit, non aliter loquuturum quàm scripserit Plato: idem aut simile quiddam de Græca lingua pronuntiemus, non absurdè dicturos nos arbitror, naturam, si loqui velit, non aliter quàm Græcè loquuturam. Quod & re ipsa comprobauit. sua siquidem mysteria omnibus sanè hominibus in medio proposuit perquirenda, vt cuiuis in eius arcanis liceret ingenium exercere: at perfectam de iis ipsis atque absolutam tradere cognitionem, Græcis procul dubio solis concessisse & quasi diuinitus reseruasse videtur. Itaque soleo mecum ipse quosdam ex Græcis ridere nonnunquam, qui adeò sibi inuidere videantur vt quicquid in disciplinis Græci profecerint, id aliorum inuentis totum tribuere conentur. Quid enim (quæso) sunt aliorum inuenta nisi minuta quædam & pusilla, quæ casu magis quàm ratione habita iure existimes? vt liceat in his poëtica illa vti sententia, τὴν τέχνῃ τέκτων, id est, fortuna artem peperit. At verò quę à Græcis & comperta sunt & tradita, non tam homines explorasse aut retulisse credas, quàm naturam ipsam de se singula prodidisse: atque adeò vt in cæterorum scriptis illorum ipsorum hominum sermo sit, in Græcis natura ipsa, quod dixi, loqui videatur.

Quòd si aut tempus aut locus pateretur singulas nos vel scientias prosequi, vel artes, vt quæ à Græcis & inuenta in his & tradita sunt, cum cæterorum omnium quos scimus, traditionibus conferremus: profectò nemo vestrûm (vt arbitror) relinqueretur, qui non tantùm Græca à cæteris distare magnitudine fateretur quantum elephantem à culice. Quid enim (vt alia omittam) philosophia ipsa, omnium scientiarum parens ac domina, adiumenti vnquam habuit ab alio genere quàm à Græcis? tantum enim abest vt quicquam cæteri contulerint philosophiæ, vt si qui etiam è barbaris eius aliquando studio incensi fuerint, ad Græcos migrarint: atque iidem siquid ex philosophia posteris relinquere voluerint, id non sua magis quàm Græca lingua efferre dignum iudicarint: non tam remunerandi gratia (vt existimo) eam linguam cui acceptum referrent quicquid scirent, quàm quòd aut insolens aut impossibile videretur, vel disci vel tradi rectè philosophiam alio quàm Græco sermone. Hinc Toxaris atque Anacharsis è Scythia Athenas philosophandi studio se contulerunt: Chion è Ponto. Cuius, & superioris Anacharsidis, extant Græcæ quoque epistolæ perquàm elegantes, nec minus præceptis refertæ. Phauorinus verò è Gallia, non modò plurima Græcè in philosophia conscripsit, sed & Romæ quoque, vbi vixit, multa sæpe Græcè disputauit: quemadmodum Gellius ex nostris, ex Græcis Philostratus, autores sunt. Philon Iudæus non Hebraicè magis quàm Græcè philosophiam illustrare conatus est. Musonius autem omnium Stoicorum Neronis tempestate celeberrimus, quum è Volsinio esset, Romæ proxima vrbe, Græcis potius scriptis quàm Latinis monumentis philosophiam augere voluit. Præterea quot Syri, quot Ægyptij, quot Thraces philosophiæ mysteria Græcè scripserint: Orpheum, Musæum, qui tametsi inter poëtas connumerantur, attamen possunt & philosophiæ adscribi, quum vetus illa theologia nonnisi carminibus texeretur. Sed quid opus est alios connumerare? quum Aristotelem, ipsum philosophiæ magistrum, Thracia nobis tulerit, Græcia excoluerit. Cuius celebriores quoque expositores non Græci, Græcè eum interpretati sunt: Porphyrius è Phœnicia, Iamblicus è Syria, Ammonius & Philoponus ex Ægypto, Simplicius è Phrygia. Quin & in aliis quoque artibus multi multa Græce scripserunt, non Græci: de grammatica, exactissime Apollonius & Herodianus Ægyptij: de musica atque astrologia, Ptolemæus itidem: arithmeticam Nicomachus & Iamblicus, Syri: & geometriæ nonnihil. Dialecticæ quoque ante Aristotelem ab Archyta Tarentino scriptum aliquid legimus. Neque id nunc dico, non posse homines aliter philosophari quàm Græce: sed quicquid cæteri philosophati fuerint, aut inchoatum quiddam aut non absolutum consistere, sed quod extremam & quasi Apelleam manum desideret. At dicet aliquis, Pythagoram, Platonem, atque alios philosophandi studio in Ægyptum se contulisse. Ego verò non negauerim aliquid inde in Græciam retulisse hos viros, ex iis præsertim quæ ad diuinitatem pertinent, quæ ab Hebræis multo antè in Ægyptum pulsis manasse verisimile est. Nam & legisse Platonem Hebraica scripta, & lecta imitatum fuisse, autor est Eusebius, atque ea in Græcam linguam tralata: quando & Trismegistum, qui omnem pene veritatem (vt ait Lactantius) nescio quo modo inuestigauit, Græcè scripsisse videmus. Hebraicam tamen veritatem interim excipio. nam de humanis rebus atque artibus agimus, non de diuinis inuentis: quanquam hæc quoque postea à Græcis potissimùm explicata sunt, quum ratio propagandę veritatis iam non refragabatur. Quid quòd & Indos philosophos Græcæ linguæ ignaros non fuisse scribit Philostratus, & cum Tyanensi Apollonio Græce nonnunquam fuisse loquutos?

Atque hæc de Græca lingua, quantum vel nobilitate, vel vsu cæteras antecellat, dicta sufficiant: nunc quantum Latino sermoni idiomenti præstet, dicemus. Nam aliæ profectò loquutiones sciri sine Græca lingua parum rectè possunt: vt verò optime loquantur, nihil impedit. At Latinus sermo ne loqui quidem potest exacte sine Græcæ linguæ cognitione: tantum vel cognationis vel coniunctionis cum illa sortita est hæc nostra, vt esse fortasse possit sine illa, bene autem esse

non

non possit. Quemadmodum homo sine virtute vt sit, nihil prohibet: vt verò bene sit, fieri non potest, si virtus non adsit. Quare quid aliud esse dicemus Græcam linguam, si ad Latinam referatur, quàm eius virtutem, ex qua sua illi felicitas comparetur? Quod si Ouidianum illud sub eius persona prætulerimus, non ab re fortasse dixerimus,

Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum.

Minimè autem indignari debet sermo Latinus quòd è Græco manarit, sed gloriari potius. nam quod ab optimo autore initium sui traxerit, fieri non potest quin sit & ipsum optimum, atque illi proximum. Non potest ergo non esse cuiùis rei accommodatissimus Latinus sermo, qui è Græco processerit: ac mihi sanè videtur, quum vtrunque considero, nihil aliud esse Latinus sermo quàm Græci exemplum atque imago: vt quicquid in illo sit, in hoc quoque eniteat. Principio enim si elementa, ac literas, earum inter se contextum intueare, eandem in vtrisque inueneris rationem: si verba ac voces, eodem modo significare, eodémque modo necti ac construi, ac penè vim habere eandem. Ideóque siqua etiamnum innouanda nobis ac fingenda sint, ita demum habitura fidem dixit Horatius, si Græco fonte cadant. Nam & multa nos à Græcis accepta transpositis literis nostra fecimus. μορφὴ illi Dorica lingua dicunt, nos formam: illi ἁρπαξ, nos rapax, multa immutatis, φὼρ, fur: νὺξ, nox. multa additis, ὗς, sex: ἑρπυλλον, serpyllum, multa eadem permansêre. Infinitum esset omnia persequi, vt dictionum eadem ratio, vt nominum ac verborum inflexio, vt præpositionum, aduerbiorum, coniunctionum eadem obseruatio: sed minutiora hæc quàm vt in præsentia examinanda sint, & à nostris grammaticis abundè tractata. Orationis verò compositio ita pendet è Græco, vt quæcunque à Græcis tradita sint in ratione dicendi, eadem à Latinis & seruentur & seruari iubeantur. nam & quas dicunt sententiarum & quas orationis figuras, in vsu à Latinis non minus receptæ sunt quàm à Græcis, & earum nomina aut Græca adhuc vsurpantur, aut Græcorum imitatione significantur, vim quoque rei appellatione ipsa exprimentia: quam qui non vident, rem quoque ipsam non diligenter animaduertunt. Neque verò casu euenisse dixeris tantam hanc conuenientiam, sed industria, sed prouidentia. quare nonnisi Græca lingua duce procedere Latinam posse, verissimè affirmari potest. Quemadmodum enim, si principium rei atque origo nesciatur, sciri ea res non satis rectè potest: ita Latina lingua, si Græca ignoretur, vt bene teneatur, non fit verisimile.

Quòd si te ad disciplinas artésque contuleris, ac rerum cognitionem sectari volueris: iam verò hîc quàm penè nihil effeceris, si te Græcis priuaris? Omitto enim grammaticam, quæ, vt multa habet propria peculiariáque in vnoquoque loquendi genere, sic multa etiam retinet Græcæ Latinæque linguæ ita communia, vt quod de altera tradatur, alteri non minus conueniat. quare Græcis quoque niti autoribus ad nostrum loquendi vsum non renuêre nostri. At verò Dialectica tam potest sine Græcis literis incolumis sciri quàm sine Aristotele. nisi fortè à recentioribus vel nosci vel tradi melius existimemus: aut iis libris perdisci posse, qui ex Aristotele tralati habeantur: quos si aspiciat ipse, non recognoscat, sed (quod de aquila dici solet, pullos nacta non legitimos) reiciat, ac nolit pro suis: quippe qui Aristotelici solis radios non ferant. Possem hoc loco afferre singula quoq; vocabula quibus vtuntur dialectici, quæ aut Græca habeantur, aut Græcorum imitatione sint facta: quorum etiam nonnulla malè à recentioribus accipiuntur. in his enim Græca ratio sequenda est: quam qui ignorant, sæpe falluntur. Quàm multa autem sunt apud ipsum Aristotelem, quæ aut Latinè transferri optimè nequeunt, aut, si transferantur, sensum ipsum Græcum non vsquequaque reddant? Quod ea de causa dictum velim, quòd nonnulli existimant, si legant Aristotelicas quascunque tralationes, statim se sententiam tenere philosophi. Quæ res plerosque fallit, & quidem non indoctos: quum & qui transferunt, plerunque ipsi hallucinentur, atque aliud pro alio reddant: & qui legunt, aliter plerunque accipiant quàm ab eo dicantur. Tam igitur Aristoteles sine Græcis literis intelligi optimè potest, quàm sine se. Quomodo enim vim saltem ipsam Aristotelicæ loquutionis intelligent, quàm ille adeò elaborauit vt aditum eo pacto suæ philosophiæ præcluserit socordibus atque inertibus ingeniis? Quanquam sunt qui hæc sanè non magni faciant, immo verò & contemnant: qui & dialecticæ vsum longè melius teneri hac nostra tempestate affirmant quàm Aristoteles ipse calluerit. Quæ res vellem equidem, pro mea in nostros viros beneuolentia, tam verè quàm animosè diceretur. Sed nos hæc aliorum iudicio relinquimus: ne, quod Græcè dicitur, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶμεν: néve, dum alios arrogantiæ fortasse arguimus, ipsi arrogantiores reperiamur, qui supra crepidam iudicare audeamus.

Transeo igitur ad poeticam, cuius & inuentio & vsus, ita totus Græcorum est, vt quod de furore ait Plato, inanem esse hominis conatum qui sine furoris ea quam vult specie ad poeticas fores accesserit, de ignaro Græcarum literarum dici posit, incassum scilicet eum laborare. nunquam enim ingressurum musarum penetralia. Nam, vt omittam principem omnium Homerum,

--à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis:

vt alios Græcos poetas, qui quasi viam strauêre posteris ad quoduis poematis genus: nónne fabulæ ac figmenta ipsa poetica, quibus tota vis atque vniuersa penè constat poesis, ita Græcorum propria sunt, vt vel ab illis sint accipienda, vel illorum more confingenda? Quòd si qua etiam à nostris conscripta extant, ea aut è Græcis pendent, aut manca sunt, & ad Græcos nihilominus referenda. Quin & figuræ ipsæ verborum, & quos tropos appellant, tralationes, comparationes, similitudines, (quæ quasi condimenta sunt totius poeticæ compositionis) vel à Græcis mutuanda sunt, vel illorum imitatione tractanda. Ideóque inquit Horatius,

--vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.

Inuentio quoque ita Græcorum penè peculiaris est, vt nostri, quotiens aliquid acutius aut elegantius afferre volunt, id totum à Græcis transferant, integris sententiis verbísque seruatis. Quid quòd & nomina ipsa vel locorum vel hominum, quibus in poesi nonnunquam vti cogare, Græca sunt magna ex parte? in quibus, si Græcam originem ignores, plerunque fallare necesse est. Quod non modò nostræ tempestatis hominibus contigit, alioqui non indoctis: sed & vetustiorum nonnullis, vt Sidonio, Prudentio, Aratori, Iuuenco: qui Græcorum nominum quantitate sæpe sunt abusi. Carminum insuper, numerorum, pedúmque genera, Græcā habent & originē & appellationē. quæ tametsi à nostris quoque tradantur, attamē à Græcis & copiosius explicantur, & melius intelliguntur. Rursus verborū ac rerum copia à Græcis tota sumēda

est:quibus (vt ait Martialis) nihil est negatum. siqua enim sit apud nos dictionum compositio faciēda, aut vocabulum innouandū, sequenda est Greca figuratio: ac, si qua in syllabarū quantitate licentia vti velis, nisi Græcam adhibeas obseruationem, non probabere, sed aut argutulè aut imperitè fecisse videbere. Itaque non immeritò Arstophanes nugas ac deliramenta cæteras omnes nationes existimari voluit in iudicandis poetis exceptis Athenienſibus: quos & natura sapientissimos appellauit. Nec iniuria Mineruam iidem totam sibi vendicant, quum & cæteri dij, qui aut poëticæ aut eloquentiæ numina esse creduntur, Græcis & ipsi adscribantur. nam (vt inquit Horatius)

Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Musa loqui.

Ac de poëtica quoque hactenus.

At (puto) orator euadet quis egregius sine Græcis literis, Cicerone duce. Negari profectò non potest, Marcum Tullium, veluti normam esse dicendi in sermone nostro, si tota teneatur in eo vis atque vniuersa dicendi ratio: sed id quî fieri potest sine Græcis literis? Quemadmodū enim in disciplinis, qui ante Aristotelem philosophi mathematicive claruere, vsos esse nonnunquam demonstrandi figuris, sunt qui scribant, sed demonstrationem omnino ignorasse: eodem modo potest & quis sine Græcis literis loqui fortasse ex arte aliquid, sed id vt se facere sentiat, aut quo modo fiat vt sciat, vix credi potest. Vis enim ipsa dicendi tota pendet è Græco tanquam è sui autore. Huc accedit, quòd quæ de arte à nostris traduntur, aut confusa sunt & inuoluta, aut parum idonea ad explicanda singula quæ in orationis artificio latent: quæ verò à Græcis, anxia penè dixerim diligentia & obseruata sunt & perquisita. denique cæterarum artium aut scientiarum potest in alios quoque nonnihil redundare: at oratoriæ inuentio atque vsus totus Græcis debetur. Quod ne Virgilium quidem dissimulare potuisse palam est, quum inquit, *Orabunt causas alij melius.* Nulla enim verborum magis patitur ornatum quàm Græca lingua: atque adeò vt non veritus sit pronunciare. Aristides, aliorum omnium non barbarorum modò (vt ait) sed Græcorum quoque loquutionem, si cum Athenienſium sermone comparetur, puerorum esse balbutientium vocem. Quod tametsi nimis magnificè dicitur, attamen non procul abest à vero. Idem enim de Attica Venere dici potest, quod de Periclis eloquutione scriptum reliquêre tum Eupolis, tum Aristophanes: in eius scilicet labris leporem ac persuasionis deam insedisse: atque in eorum mentibus qui audissent, quasi quosdam aculeos relinqui solitos: demum fulgere eum, tonaréque, atque omnia permiscere. Demosthenes quoque Athenienses ipsos eo minus credi à cæteris queritur, quo paratiores sint ad dicendum quàm cæteri. Hinc Cicero noster, tametsi tantus in eloquentia, se quidem conari, Demosthenem autem perficere: se velle, Demosthenem posse, ingenuè professus est. Et Quintilianus Ciceronem à Demosthene quantus fuit, effectum scribit. Quo fit vt non falsò Aristides dixerit Athenienses solos trophæum sibi erexisse, nullo sanguine, subactis omnibus gentibus oratione ac disciplinis: proindéque homines se suósque à diis immortalibus petere optaréque vt Athenienſibus potissimum similes euadant doctrina atque ingeniorum cultu: qui cibus humani animi esse censetur: cuius inuentio non minus Athenienſibus deberi creditur, quàm frugum, quas illis primùm largita Ceres dicitur. Nec mirum profectò videri debet si ex omnibus orbis partibus Athenas olim homines confluere soliti fuerint, discendi gratia. vt enim cætera animantia eò præcipuè trahuntur naturali impetu, vbi vesci atque impleri cibo maximè possint, ita & homines (qui aut animus tantùm sunt, vt Platonici volunt: aut potissimùm animus, vt Aristoteles) illuc sua sponte duci verisimillimum est, vbi largissima sit copia spiritalis cibi, ac verè diuini: quem disciplinæ ipsæ suppeditant, quæ Athenis in primis claruere. indéque factum est vt nostri quoque poëtæ doctas Athenas perpetua quasi appellatione vocitarint. Sed de oratoria satis.

Philosophiæ verò pars tantùm naturalior recentioribus Latinis in vsu semper est habita, quam Aristoteles diligentissimè est persequutus. At diuinior illa quæ Platoni adscribitur, & quam veteres quoque Romani admirati eousque sunt vt diuinitatem quandam inesse eius viri scriptis intellexerint quidem, explicare autem non ausi fuerint: ac sequuti postea nostri Græcique theologi Christianæ religioni maximè conuenire demonstrarunt; intacta hactenus iacuit nostris his philosophantibus, nunc verò à plerisque desideratur magis quàm habeatur. Nam sine Græcis literis degustari fortasse potest, hauriri non potest.

At mathematicæ scientiæ tam possunt sine Græcis literis perfectè teneri, quàm sine Græcis autoribus. eiusmodi enim sunt quæ ab aliis traduntur, vt siquid modò vel paululum à Græcis diuerterint, in profundum labantur erroris, vnde educere sese postea atque explicare nequeant. Quemadmodum enim qui iter ingreditur, si semel excedere eum è via aut aberrare contigerit, quo longius processerit, non magis eò tendit quò vult, quàm recedit inde, ac fugit: sic qui in disciplinis, præcipuéque mathematicis, præscriptum semel ordinem liquerit, dediscenda discit. Satius enim est nescire aliquid prorsus, quàm peruersè scire: quum deterior longè sit dispositionis ignoratio, quàm negationis, vt Aristotelicè interim loquar. Quàm autem fallantur qui mathematicas res sine Græcis literis, & illotis (vt aiunt) pedibus aggressi sunt, facilè intelliget qui Campani expositiones in Euclidem cum Theonis editione ac Procli commentariis conferet diligentius: aut Euclidis eiusdem perspectiuam, atque opus aliud de speculis, cum iis quæ Latinè scripta sunt iisdem de rebus: aut mathematicas Aristotelis quæstiones in libris quos Problematum appellant: atque in omni philosophia riméntur quemadmodum à Latinis intelligantur. Quòd si Boetij quoque arithmeticam, tametsi diligentissimi Græcéque doctissimi, ad Nicomachi præcepta, Iamblichi ac Philoponi commentaria referant accuratius, perspicient profectò quàm Græca ipsa non modò exactiora, sed & veriora dicantur. De musica illud satis dictu fuerit, omnia instrumenta, sonos, proportiones, consonantias, neruos, Græcam habere appellationem. Prætereo Græcos musicæ scriptores, Euclidem, Aristoxenum, Nicomachum, Ptolemæum, Plutarchum, Briennium, Porphyrium, atque alios: quum apud nos vnicus sit Boetius, exceptis diui Augustini paucis, & Macrobij, ac Marciani Capellæ nonnullis. Nam nostram hanc musicam à vetere illa iampridem desciuisse, cùm pluribus indiciis, vt credam compellor, tum Olympiodori quoque grauis philosophi testimonio maximè moueor, qui cæterarum disciplinarum, arithmeticæ, geometriæ, astronomiæ reliquias sua quoque tempestate seruari scribit: de musica autem illum versum vsurpauit,

Ἡμεῖς μὲν κλέος ἐσθλὸν ἀκουομεν, οὐ δέ τι οἶδμεν.

id est,

Nos clarum audimus nomen, nihil inde tenemus:

quasi

quasi nihil sit reliquum veteris musicæ. In astronomia quoque multa mihi videntur esse apud Græcos quæ à Latinis desiderentur. Nam præter Ptolemæi scripta, & ea non nimium fortasse fideliter ad nos tralata, pauca sunt quæ ad veræ astronomię vsum aditum præbeant. Quid enim simile apud nos habetur τῶν Εὐκλείδου φαινομένων, quæ veluti astronomiæ elementa traduntur à Græcis. Quin & Theodosij σφαιρικά, vti principia totius astronomiæ sumi debere, autor est Philoponus: quippe quæ exactiora sint, & eandem obtineãt rationem ad astronomiam quam geometria ad opticen, ad harmonicen arithmetica. siquidem ἀυλότερα, hoc est immaterialiora, sint, vt scribit Dauid, philosophus non incelebris. Theodosij autem σφαιρικὰ sequi dicit Philoponus Autolyci opus περὶ τῆς κινουμένης σφαίρας, hoc est, de sphæra quæ mouetur: indéque postea principium sumere astronomiam, vtpote minus exactis minúsque certis demonstrationibus vtentem quàm ij faciant. quæ enim in Astronomia demonstrentur, summam extremámque certitudinem non polliceri dicit, sed quod proximè accedat. Vmbrarum insuper ratio non abesse ab astronomiæ præceptis creditur: cuius rei à Græcis quoque traduntur demonstrationes. nec desunt qui de his scribant. Sed nos hæc aliis pensitanda relinquimus. satis enim habuimus innuisse.

Medicina verò eo magis indiget Græcis literis quo maius periculum affert ignoratio medicamenti, aut ægritudinis. quod euenire illis nonnunquam verisimile est qui Græcè nesciant, quando Græcis vocabulis omnia penè vocitentur apud medicos, & eius artis autores Græci præcipuè in pretio habeantur: à quibus siqui in alia lingua claruerunt, veluti riuuli fluxerint manarintque, ac si quid habent, inde acceperint, quanquam non purum id sincerúmque secum ferant. Quæ res non modò à nonnullis nostræ quoque tempestatis medicis animaduersa est, sed scriptis etiam prodita. Ad summam non video quid in quauis disciplina sciri rectè possit si græca ignorentur.

Nec fuerit iuris quoque consultis hoc inutile. nam & multa habentur in Græcis legum codicibus quæ apud Latinos nusquam legantur. siquidem (vt Politianus præceptor noster dicere solebat) multa Græcis legibus addidit Iustinianus, quippe quæ Latinis notiora existimaret quàm vt scribi oporteret: Græcis autem (vtpote alienis admodum à Romanis moribus consuetudinibúsque) explicanda latius censuit, quæ nunc remansêre, illis apertiora quàm nobis, propterea que inde petenda. Accedit & illuc, quòd in Latinis Pandectis quæ nunc Florentiæ visuntur, integra legum interpretamenta Græcè inueniuntur adscripta: quæ & ipsi vidimus, legimúsque: & Græca testimonia citata, vt Homeri sæpenumero: & Græca verba addita significantiæ gratia atque expressionis. Quod non ab re fecisse videtur Iustinianus, inter Græcos magis quàm Latinos referendus: quando in Græcia semper vixerit, quod ex Procopij certè historiis licet animaduertere.

Et quoniam in historiæ mentionem incidimus, quantam hac quoque in parte vtilitatem præstet Latinis hominibus Græca lingua, haud facilè dixerim, quum multa sint à Græcis petenda & nostris quoque rebus. non enim omnia adhuc ad nos tralata peruenêre, sed quota pars, atque ea nescio an satis fideliter, qua de re (ne, quod dicitur, cum laruis lucter, mortuos insectando) dicere nunc supersedeo: præsertim quum iam plerique animaduertere incipiant quàm sit erratum in historicis potissimum tralationibus. & nos hæc & pleraque alia quæ perperam in singulis disciplinis traducta habentur, copiosiore oratione, non maledicendi certè studio, sed ad nostrorum hominum vtilitatem aliquando ostendemus.

Theologia demum etsi nonnihil à Græcis dissidet in præsentia, attamen multa est ab illis olim mutuata, & nunc quoque potest. Sunt enim veteres Græci scriptores quibus non minus quàm nostris veritas ipsa roboretur: quippe quos sequuti nostri, quorúmque placitis innixi, totius religionis validissima firmissimáque iecerint fundamenta. Quis enim (quæso) Basilium illum magnum non complectatur, Christianæ quoque fidei hostibus admirandum, incertúmque doctiorémne an eloquentiorem? Quis duos Gregorios, Nysses & Nazianzenum, non duo belli fulmina, (vt poëtæ Scipiones) sed duo religionis lumina, vel potius soles nunquam obscurandos: quorum alter theologi cognomentum meruit apud suos, & diuum nostrum Hieronymum quantus est, effecit: alter, propter philosophiæ quendam veluti afflatum, tanto quoque fluit lepore, ornatúque verborum, vt Basilij fratrem vel potius discipulum (vt se ipse appellat) facilè possis agnoscere. Prætereo Athanasium, minus his fortasse cultum, sed certè non minus diuinum. Transeo Damascenum, non theologum modò acutissimum, sed actem & philosophum & dialecticum. Taceo Chrysostomum, non abs re profectò cognominatum aurei oris. Omitto & aliós, quorum & scripta & sententiæ ita circumferuntur à nostris, vt pro oraculis haberi videantur. Quid quòd omnia quæ de Christo literis mandata sunt, Græcè primùm composita feruntur, excepto Matthæi euangelio? Quare fieri non potest vt nonnullorum fides è Græco petenda non sit, quemadmodum eorum quæ à Mose aut prophetis scripta sunt, ex Hebraicis petitur voluminibus? quod facere nonnunquam videtur diuus Hieronymus, & fecisse ante eum Origenes credi potest, atque Apollinaris, vir vterque doctissimus, & Hebraicæ linguæ studiosus. Quoquo igitur te vertas, præstò adest Græca lingua, operam suam in omnia præstatura: quam si refugias non tam illam reiecisse quàm te necessariis admodum rebus fraudasse videare. Atque hæc sunt quæ de Græcæ linguæ vel nobilitate vel vtilitate dicenda sese nobis obtulerunt: nimium fortasse multa Latino homini. non enim videor inuidiam veritus quòd Latinus apud Latinos ita Græca extulerim, vt pene nihil nostra esse contenderim. Quod non tam laudandi gratia aliena, quàm nostros homines admonendi, dictum existimari par est, quippe quum in ea perdiscenda maiores nostri ita laborare sint soliti, vt vix sine illa quicquam se scire putarent. Semper (inquit Cicero) ad meam vtilitatem cum Græcis Latina coniunxi. Quintilianus à Græcis incipiendum præcipit. Ouidius quoque inquit,

Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura fit, & linguas edidicisse duas.

Claudius Cæsar vtranque linguam nostram appellare solebat: nec iniuria, quum ita Græcam linguam tenerent veteres Romani, vt nihil apud eos differret Græcéne an Latinè vel scriberent vel loquerentur. Ennius tria corda se habere iactabat, quòd triplicè linguam calleret, Græcam, Latinam, & Oscã. Ouidius, dum in Scythia exularet, atq; aduenarũ congressum nonnunquam desideraret: Eius, inquit, qui accesserit, siue Græca scierit siue ille Latina voce loqui, certè gratior vsus erit. Nero imperator apud patrem consulem iuuenis adhuc pro Rhodiis atque Iliensibus Græcè verba fecit. Vespasianus Græcis quoq; iocis extẽpora-

libus vsus traditur. Ciceronem tam Græcè quàm Latinè declamare solitum, nemo est qui ignoret: eundémque Græcè aliquando Rhodi orasse. quem quum audisset Apollonius, exclamasse fertur, Græcam quoque eloquentiam Romam à Cicerone transferri. Idem quum de temporibus suis Græcè scripsisset, Græcorum quorundam hortatu, Græcam omnem nationem à scribendo deterruit. Scripsit iisdem de rebus & Pomponius Atticus, qui & cognomentum adeptus creditur quòd Atticam linguam ita referre crederetur, vt natus educatúsque Athenis videretur. Quod Theophrasto, homini Græco ac diuinæ eloquentiæ viro, contingere non potuit, quominus à vetula argueretur tanquam non Atticus, sed externus, dum cupit nimium Atticus videri. Bruti Græcas epistolas (quæ adhuc in manibus habentur) & Plutarchus laudat, & Philostratus omnium imperatorum epistolis longè anteponit: & Mithridates quidam regij generis summoperè admiratur. Marci quoque Romani imperatoris Græcas epistolas vehementer probat Philostratus. Quàm multi autem ex Romanis Græcè potius quàm Latinè historias scribere aggressi sunt? Albini meminit Gellius. Luculli Plutarchus. Diui Claudij Græcas historias, præter Suetonij attestationem, citat Stephanus, Græcus autor. Arrianum, cuius de Alexandro Macedonum rege Græcæ extant historiæ, & de Epicteti Stoici dissertationibus opus, inter primates Romanos numerat Lucianus, Ælianum, cuius multa adhuc Græcè scripta leguntur, Romanum fuisse scribit Philostratus, & (quod maius est) Græcam linguam in vrbe didicisse, ac nunquam excessisse Italia. Germanicum Cæsarem Græca quoque scripsisse poëmata, autor est Quintilianus. Quin & Græca eius epigrammata adhuc leguntur: nec non Tiberij, Adrianique, omnium elegantissima. Nostra quoque tempestate non defuêre qui Græcè scriberent: vt præceptor noster Politianus, (quem & Ioanni quoque Argyropylo, Græco homini, sæpe admirationi fuisse vidimus) vt vester Hermolaus, nunquam satis laudandus. Nemini igitur mirum videri debet Græcam linguam adeo à nobis probari commendaríque, in qua videam maiores nostros non minus laborasse quàm in Latina: cuius & parentem & altricem illam procul dubio & crediderint & prædicarint: à qua etsi nihil aliud, disciplinæ certè nostræ fluxerint, vt ait Quintilianus. Quemadmodum autem qui de parentibus optimè mereri student, non ægrè ferre creduntur si tota eorum dignitas atque existimatio in eos referatur qui non solùm fundamenta iecerint suæ felicitatis, sed eò quoque perduxerint, vnde illi nunc apud omnes in pretio sint: sic non indignari debet Latina lingua si tota eius gloria in Græcam redundet, omnium bonarum artium magistram. Quum enim vetus lex sit (vt Aristides inquit) altoribus vniuersam referre gratiam, quoad fieri potest, tantum abest vt me Latina offendere putem, Græca laudando, vt & gratificari me magis existimem Latinæ linguæ, quòd gratiam si non omnem, saltem quam possum, eius (quod dicitur) verbis, illi referam, cui & debere se plurimum & debuisse, semper ingenuè professa sit: quippe quæ nihil vnquam æquè abhorruerit atque ingrati animi vitium. Benignum est autem fateri per quos profeceris, inquit Plinius. Studium autem nostrum hac in re tantum abest vt ostentare in præsentia vobis studuerim, vt vehementer doleam, me non tam hæc dicere coactum, quàm sentire ac sequi, veráque quotidie experiri. Neque enim existimetis, me tantum laboris exhausisse ab ineunte ætate, aliena sectando, vt penè negligerem mea, nisi peruidissem & doctissimorum quorumque exemplo: & veterum testimoniis, omnem vim Latinæ linguæ in Græca consistere. Quod quum & re ipsa demum cognouerim, non committendum putam quominus & vos & singulos quosque bonarum artium studiosos, quantum in me esset, ad eadem adhortarer, animarem, accenderem, ne difficultate rei deterreremini. Tanta est enim illi (quod iam diximus) cum Latinitate coniunctio atque affinitas, vt eadem propemodum vtrique conueniant. Quare non video quid hac in re sit cuiquam pertimescendum, quum nihil penè noui sit offensurus. Sed quod de animis nostris aiebat Plato, reminisci eos, quum essent corporibus obducti, omnium quibus multo antea diuinitus fuissent imbuti, id Latino homini euenire credendum est Græca discenti, eadem quasi resumere. quo fit vt non magis præceptore vobis opus esse dixerim, quàm monstratore; qui in memoriam suggerat excitétque Græca veluti vestigia, quæ subobscura tenuiáque, vestris ingeniis iamdiu reposita conditáque seruantur. Ad quam sanè rem Græci fortasse hominis opera commodior quàm nostra: ego verò, vt non negauerim, sua melius Græcos tenere quàm nos: ita affirmauerim, nostra nos melius nosse quàm Græcos: insupérque tam posse nos res illorum perdiscere, quàm illos nostras. Quum itaque Latini docendi sunt Græca, nescio an Græci studium Latinæ sedulitati anteponendum sit. non tam enim intelligendi (quanquam id quoque) ratio habenda est, quàm explicandi. Quòd si quis pronunciationis tantùm Græcæ studio, eius ad vnguem perdiscendæ gratia, Græcum sibi cupit præceptorem, Quitilianum audiat, præcipientem, non esse dandam operam literis Græcis superstitiosè, vt & plurima oris accidant vitia, & in peregrinum sonum corruptus sermo perduret: sed ita discendam esse Græcam linguam comite Latina, vt neutra alteri officiat. quæ res à Latinis melius quàm à Græcis accipi potest. Si quis autem examussim vtrunque se præstaturum confidit,

--illum mirabor & ipse: Et dicam, monitis non eget iste meis. Nos verò operam nostram, quibus ingrata non videbitur, pollicemur, non magis duces præceptoréque professi nosipsos quàm comites sodaléque: quippe qui nullum laborem, nullam molestiam recusaturi simus: dum vos ita Græcis imbuamini, vt disciplinas inde omnes, quascunque libuerit, facillimè adipiscamini: à quibus eò postea perducendi sitis vbi quum fueritis, liceat iam humanam felicitatem (si qua modò est in hac vita) quasi manu prehensam tenere: quàm si dimiseritis, vobis ipsi defuisse videamini.

Non est autem cur vos moneam vlterius vti homines esse memineritis, quibus felicitas hæc quæcunque sit, debeatur. nam hoc tam cuiuis notum esse debet, quàm quòd viuat. Illud potius nostra interest, confirmare vos atq; adhortari, ne laborē reformidetis, qui voluptati (quam in ipso statim limine Græcarum literarum percepturi estis) adeò iunctus est, vt nō magis laborandū nobis esse videatur, quàm voluptati honestissimæ inseruiendum: qua vt ampliore quoque perfruamini, nihil mihi videor omissurus, nihil præteriturus, quod quæri à vobis aut desiderari nouerim: si modò eiusmodi sit futurum quod & nobis quoque non ignoretur. Quid enim literato homine turpius, aut ab humanitate alienius, quàm si aut scisse aut didicisse frustrà videatur? Frustrà autem & scit & dicit, qui nec commentando nec docendo cuiquā prodest. Sicut enim in animātibus propriū ac

naturale

naturale maximè opus esse censetur procreare tale aliquid qualé ipsum est si integrum absolutúmque sit: ita erudito homini nihil conuenire magis dixeris quàm efficere relinquerèque post se sui similimos in studiis ac disciplinis: si aut homo fuisse videri vult, aut non indoctus homo. hominem enim hominis causa natum credi par est. Quare neque inuidere cuiquam in literis, fas iudico, neque supprimere quicquam quod vtile futurum existimes aut viuentibus aut posteris. Nam (vt ait Theognis.)

Χρὴ μουσῶν θεράπεν τα καὶ ἄγαλλον, ἐπ τοῖσιν
Εἰδέναι σοφίης, μὴ φθονεῖν τελέθειν.
Ἀλλα τὰ μὲν μῶθαι, τὰ δ' δεικνύναι, ἄλλα δ' ποιεῖν.
Τί σφιν χρήσιμα, μοῦνος ὁ πεισάμενος;

Hoc est,

Musarum interpres, si quid sapientius vnquam
Nouerit, inuidia sit procul inde mala.
Náneque alia inueniat, nunc monstret, plurima condat.
Si solus sapiat, nempe quis vsus erit?

Quippe (vt Plato aiebat) non minus ad felicitatem pertinet bonos efficere, quàm bonum esse. ideóque nulli magis idem familiarius se offerre solitus erat quàm cui plurimo vsui esse posset: quamquam se suisque rebus maximè frui valeret. Quod mihi quoque video esse faciendum; in ea præsertim ciuitate quæ non tam potentia atque imperio ipsius sit Italiæ metropolis, quàm quibusvis virtutibus, totius orbis grande specimen atque ornamentum, vel potius naturæ miraculum: quum quæ imperium vitia comitari solent, non modò ita refugerit vt non inesse possint suæ reipublicæ, sed ne excogitari quidē. Quare beatū iudico eū quem cuius studio incumbentem degere in ea contigerit: sed beatissimum, quem literariæ facultates exceperint: quū tot præsertim tantáq; vndiq; suppetant affluántq; ad eam rem commoda, vt singl fortasse plura possint, haberi certè non possint. Ibi enim vt alia omittā tanta librorum copia, quanta post Gotthicam ruinam nunquam fuit, nec veteribus verò Romanis aut Græcis florentibus; in his quæ extent, facilè credi par est: quum nouo hoc inuento carerent imprimendorum librorum, qui & pulcherrimi iam atque emendatissimi prodire incipiunt, Aldi potissimùm nostri opera de quo illud habeo dicere quod de Porphyrio inquit Simplicius, Omnium bonorum nobis autor, Aldus. Vobis verò illud mihi videor accommodaturus quod Demosthenes, quem interpretaturi sumus, Athenienſibus protulit. ferte autem (rogo) æquo animo Græcis me pauculis verbis vos alloquito. ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιεὶς λέγει ὅτι τῆς Ἑλληνικῆς ὑμῖν λόγων ἐπιπλεῖστόν ἐστιν, εἴπερ ὑφ' ἡμῶν φέρειν ἐθέλετε. hoc est, Præsens itaque tempus, ô viri Veneti, quasi emissa voce pronuntiat capessandas esse vobis Græcas literas, siquid de felicitate vestra cogitatis. Nam, vt Virgilianum quoque carmen in vos transferam, Via prima felicitatis (quod minimè remini) Graia pandetur ab vrbe. Expergiscimini igitur iam, & capessite Græcas literas, vltrò sese vobis offerentes. Dixi.

M. ANTONII ANTIMACHI DE LITERARVM GRÆCARVM LAVDIBVS oratio, in Ferrariensi gymnasio publicè habita.

IN degenda hominum vita, ij qui alicui prodesse conantur, quantopere laudandi sint, spectantissimi viri, non vos præterire crediderim, quum & ingenij acumine & longo rerum vsu præstetis, ac doctrina atque prudentia antecellatis. Qui verò publicæ vtilitati consulunt, ac non solùm sibi, sed & patriæ & amicis ac humanæ societati sese natos arbitrantur, quanto laudum præconio extolli mereantur, itidem vos non ignorare existimauerim. A qua sanè animi sententia quum nec ab ineunte ætate, nec etiam postquam nostra canescere cœpit oratio, vnquam abhorruerimus: nihil commodius, nihil conducibilius atque præstantius in toto vitæ cursu esse duxerimus, nihilque magis ex animo vnquam optauerimus, quàm plurimis benefacere, ac de omnibus pro virili mea (modò daretur occasio) bene mereri: amicorum precibus (quorum beneuolentiæ aliquid recusare, non solùm turpe, sed propemodum nefarium videbatur) & cohortationibus huius celebratissimi gymnasij instauratoris Lodouici Bonacioli, viri planè in omni scientiarũ & virtutum genere eminentissimi, (cui ex isto hominum flore qui viuunt, paucos admodum pares inuenias) non spe honoris aut gloriæ, cui sapiens quisque semper studuit, nec lucri cupiditate, sed potius quò id quod in animo habebam, re facilius præstare possem, Græcè profitendi publicum munus non inuiti suscepimus. Eo itaque consilio huc accessimus, vt quæ ad communem Græcè discere cupientium vtilitatem spectare videntur, diceremus, ac de literarum Græcarum laudibus verba faceremus: non quòd ea dicendi facundia, is verborum ornatus, ea eloquentiæ vis, atque is demum orationis thesaurus & splendor, qui tam magno oneri sustinendo par esset ac tantæ rei dignitas postularet, necnon tot clarissimorum virorum conspectus mihi multò iucundissimus mereretur, in me reperiatur: sed vt fretus humanitate vestra, qua erga omnes qui virtutibus innituntur, vti consueuistis, huiusmodi opus aggrediar, ac propositam rem pro tenuitate ingenij mei persequar. Cuius planè tanta est magnitudo atque præstantia, vt nemini vel mediocriter erudito deesse possit oratio, sed in exitu inueniendo maior omnino, quàm in initio inchoando, dicere volenti se offert difficultas.

Tanta est profectò literarum Græcarum, amplissimi viri, dignitas, & tanta dignitati coniuncta vtilitas, (quarum notas antiquissimis temporibus, seu Cadmo, siue Danao autoribus, siue Orpheo admonente, Græcos habuisse, memoriæ proditum est) vt eæ non solùm apud illos qui cæteras gentes atque nationes barbaras appellabant, verùm etiam apud barbaros ipsos maximo in vsu fuerint, & ab ortu ad occasum vsque peruaserint: quando Druidas Gallorum religiosos in publicis priuatisque rationibus literis Græcis vsos fuisse constat: & Romanorum temporibus in Heluetiorum castris tabulas repertas esse literis Græcis confectas, & ad Cæsarem perlatas, ex historiarum lectione latè admodum patet. Quibus in tabulis ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum qui arma ferre possent; & item separatim pueri, senes, mulieresque. Brachmanas itidem (è quorum numero celeberrimus Calanus ille fuit, & gymnosophistas Indorum sapientes, easdem in vsu habuisse, easdem Indorum ipsorum regem Phraotem calluisse, compertum est. Apud Romanos verò quanto in pretio, quanto in honore semper sint habitæ, quum penè eædem à principio cum Latinis fuerint, eas in Latium afferente Nicostrata) etiam me tacente, vel facillimè potestis intelligere.

Nullum enim studiorum genus, quod aliqua sapientiæ luce præfulgeat, nullas prorsus ingenuas disciplinas esse comperio, quæ non è Græcorum fontibus emanauerint: Latinósque in omnibus liberalibus artibus illorum sequutos imitatósque fuisse vestigia. Nam si à grammatica exordiri voluerimus, cuius inuentorem ij qui eam rem diligentius peruestigarunt, Mercurium ferunt: sine qua ad nullum scientiæ gradum peruenire valemus, quum ea duce orationis cõgruitatem assequamur, ac ad alias scientias faciles aditus adipiscamur, nónne eam totam à Græcis habere fatebimur? Quid de poetica, quæ tantopere diuinitatis est particeps, vt summus ipse rerũ omnium opifex statim penè à mundo, verbo, non manibus condito, sua mysteria per eam literarum monimẽtis mandari voluerit, dicemus? Quid de oratoria facultate, ac flexianima omnium regina rerũ oratione, quæ motus animorum quò vult impellit, loquemur? Quid de dialectica, quæ differendi artem aperit, verúmque à falso segregat, ac nos ad veritatem ducit, sentiemus? Quid de philosophia, legum inuentrice, morum disciplinarúmque magistra, quæ bene beatéque viuendi rationes demonstrat, ac diiudicato bonorum & malorum fine, quid fugiendum, quídue expetendum sit, proponit, ad sedandos animi affectus atque perturbationes plurimum valet, naturæ secreta rimatur, rerum omnium causas perscrutatur, humana despicit, cogitánsque cœlestia, hæc nostra & exigua & minima contemnit, immortalitatem animæ docet, ac nos Deo optimo maximo (ad summam cuius intelligentiam consideratione nos ducit, quantum homini licet) quàm simillimos efficit, iudicabimus? Quid de medicina, reliquarum artium parente atque educatrice, & altrice, quæ vniuersas scientias complectitur, singulas disciplinas cogitatione prosequitur, rerum omnium cognitionem nutricatur & continet, ac humanæ vitæ conseruandæ, necnon extincta morbis corpora ab inferis penè reuocandi potestatem habet, rogati respondebimus? nónne hæc omnia nos à Græcis mutuatos esse (nisi ingrati nuncupari velimus) cõfitebimur? quãdo ab ipsis & Mathematicas accepimus. Nam arithmeticam, reliquarum ducem, ex cuius numeris animam creari, ac singula constare Pythagorici sentiebant, & quaternarium numerum (in quo prima solida demonstratio inuenitur) rerum omnium

omnium opificem causámque esse affirmabant, quòd ab eo, tanquam à radice atque principio, cuncta dependérent: ac geometriam, quæ cùm superiori adeò connexa colligatáque est, vt sine ea haudquaquam videatur posse consistere, quum punctum referatur monadi, linea autem numero binario, ab aliquo ad aliquid, & trinario conueniat superficies: qua (dum eius lineamentis, formis, interuallis ac magnitudinibus vtimur) mare, terras, cœlúmque metimur, quin à Græcis fusceperimus, nemo, vt opinor, vel impudentissimus negauerit. Musicam verò à Mercurio numeris, vocibus & modis inuentam, quam veteres omne continere dixerunt, eo quòd eorum quæ sunt, absque symmetria & analogia nihil existat, nec etiam aliquid eorum quæ fiunt, si absque congrua symmetria atque analogia confectum fuerit, vnquam bene habeat, siue arte fabrefactum fuerit, seu natura comparatum: siue sensu comprehendatur, seu solius intelligentiæ speculatione percipiatur: quæ duo nimirum in musica (totius harmonia) reperiuntur, ex cuius cognitione harmonicam mundi rationem coniicimus: & item astronomiam, (cuius scientiam Chaldæi diuturna siderum obseruatione putantur effecisse) quæ temporum varietates, totius anni ordinem, astrorum influxus, ortus, obitus, traiectiones, motúsque stellarum, ac cœli meatus conuersionémque explicat, quid cuique euenturum sit prædicit, Græcorum beneficio (quibus tantum debemus) Latinos itidem habere fatendum est. Nec, mea quidem sententia, vllus adeò peruicax, adeò obstinatæ mentis, duræque ceruicis, ac tam peruersi iudicij reperitur, qui aliquo modo id audeat inficiari. Ex quibus omnibus sanè rebus quanta hominibus commoda, quantæ vtilitates humano generi, quot honores proueniant, non meum est dicere, quum res ipsa per se loquatur. Ideo non est quòd vos (qui incredibili discendi cupiditate ardetis) ad huiusmodi literarum studia, ex quibus maximos atque vberrimos fructus percipietis, nisi vobis ipsis deesse volueritis, cohortemur. Currentes enim incitare videtur absurdum: quum tantæ (sicuti accepistis) dignitatis, honoris, commoditatis, splendoris, vtilitatis atque præstantiæ sint, vt vnusquisque qui in bonarum artium studiis proficere exoptat, eas velit nolit cogatur expetere: præsertim quum illis qui eas consequuti fuerint, maxima præmia non sine nominis celebritate proponantur, amplissimi honores non absque immortalitatis gloria reseruentur. Reliquum est, vt demonstrata tantæ rei maiestate, (ex qua, vt intellexistis, innumerabilia mortalibus bona pariuntur, & ad homines confluunt) in ea comparanda operam, curam, diligentiam, industriam ac studium denique meum vobis pollicear. quæ omnia, sine vlla laboris aut temporis intermissione, me libentissimè præstaturum spondeo: nec aliqua in re, quæ in discendo vsui vel commodo esse possit, me vobis vnquam defuturum recipio. Quod quum contigerit, Bonaciolo, viro non minori experientia quàm doctrina ornatissimo, ac (vt supra memorauimus) omnibus egregiis animi dotibus atque virtutibus vndecunque refertissimo, qui huius clarissimi gymnasij non minus ornamento quàm vtilitati semper studet, mehercule velim referatur acceptum: eo quòd ipse omnium vnus procurauerit effeceritque (ne quod verum est inficiemur) vt Græcè profitendi munus obierimus. Ago insuper humanitati omnium vestræ, si non quas debeo, saltem quas possum gratias: ac si obsequendo & de vobis bene merendo gratia referri poterit, eam me quandoque libenti animo cumulatissimè relaturum, affirmare non dubitauerim: propterea quòd hodie frequenti ac iucundissimo conspectu vestro, me (quæ vestra est benignitas) ornandum amplificandúmque susceperitis. cuius beneficij memoria apud me resideat sempiterna necesse est.

¶¶ 5

EX CONRADI HERESBACHII oratione in commendationem Græcarum literarum,

EXCERPTA.

SIVE autem autore Iauam, linguæ huius, sicut & gentis, primo fundatore, literarum Græcarum initia è Babylonica illa linguarum orta varietate, atque in Græciam translata, siue temporum iniuria neglectus characterum vsus, & à patribus antè repertus, velut postliminio à vicinis, siue Phœnicibus, siue Ægyptiis (apud quos patriarcharum monumenta conseruabantur) repetitus sit, etiamsi certò non tradatur, tamen alterum probabile videtur, Græcam literaturam non simul cœptam absolutámque. Primi per figuras animantium Ægyptij sensus mentis explicabant: & antiquissima monumenta saxis impressa, literarum inuentores perhibent. Inde Phœnicas, quia mari præpollebant, traditur intulisse Græciæ: hi gloriam adepti sunt quasi repererint quæ acceperat. Quippe fama est Cadmũ, classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis, artis eius autorem fuisse. Quidam Cecropem Atheniensem & Linum Thebanum, & temporibus Troianis Palamedem XVI. literarum formas, mox alios ac præcipuè Simonidem cæteras reperisse. Quum autem Palamedem ad deos retulisse hoc inuentum testetur Philostratus, & Plato scribat apud Ægyptios se audisse deum quendam coli illic nomine Theuth, qui cùm alias artes, tum literas inuenerit: nonnulli ad Assyrios referant: alij denique æternum fuisse literarum vsum: verisimile apparet, sicut Latinæ à Græcis, ita Græcas ab Hebræis mutuatas: quod elementorum ipsorum vicina nomina magna ex parte comprobare, contendit Eusebius, Iosephi & Clementis testimonia citans: & licubi varient, id non mirum in tam diuturno & variarum gentium vsu: quum & Græcas vetustas Cadmeas in tripode incisas, ab his quibus nunc Græci vtimur, etiam discrepare Herodotus referat, & Delphicam tabulam in æde Minerua Romæ testificari scribat Plinius: quia verò Græci & Latini earum initia ignorarunt, & ad deorum inuenta, sicut alia pleraque, ita hæc quoque retulisse, quum tamen multis antè seculis apud Hebræos fuisse deprehendantur. Porrò quum Phœnices & Ægyptios (à quibus literæ primùm in Græciam translatæ memorantur) è posteritate Cham fuisse constet, iique mox post sortitionem liberorum Noe, pulso semine benedicto Sem, è sua hæreditaria sorte ad filios Iaphet migrare compulerint: & postea Israelitæ, duce Iosua, hæreditaria terra sancta recuperata, exactam Chami stirpem alias sedes quærere adegerint: quo factum vt profugi vicinas Græciæ regiones occuparint, & illuc artes plurimas & patriarcharum reliquias secum adduxerint: (vti etiam idololatriã peruersũmque per apostatam Cham, eiúsque nepotem Nemrod, institutum deorum cultum Græcos Ægyptiis debere proditũ est) & ex his [illegible] Cadmum & Phœnices eius colonias, qu[illegible]ciam deduxerat, verisimile est: quòd simul cum deorum portentoso cultu, & hoc literarum bonum è patriarcharum reliquiis attulerunt: atque hinc esse quòd alij Syros, alij Phœnicibus literarum inuentionem acceptam ferãt. Syriam autem ac Phœniciam & Ægyptum, Hebræorum fuisse sedes, in cõfesso est, apud quos patrum monumenta conseruabantur: & constat Græcos sapientiæ studiosos discendi cupiditate frequentes eò, vt sacerdotes & prophetas audirent, profectos fuisse, (id quod de Orpheo, Musæo, Dædalo, Homero, Lycurgo, Solone, Democrito, Heraclito, Platone, aliisque innumeris memoriæ proditum) & quæ illic didicerant, Græcè tradidisse. Vnde quæ de Chaldæorum, Phœnicum, Ægyptiorũmque inuentis prodita sunt à Græcis & Latinis, ea omnia ad Hebræos & patriarchas pertinere certum est: & quæ illi diis suis inuentoribus tribuunt, ea constat longè antè ab Hebræis reperta vsurpatáque fuisse. Cui rei argumentum præbet vini inuentum, quod illi Baccho tribuunt, quum multis antè seculis à Noe patriarcha vitis cultura reperta fuerit, vt rectè post sacram historiam admonuit Lactantius. Ad eundem modum de frugum, medicinæ, aliisque inuentis iudicare licet, quę omnia ad factitios mortalésque deos retulerunt illi: quum apud Hebræos vetustiores pleraque vsurpata sint priusquàm ad Græcos peruenerint. Sed ob id laude sua minimè fraudandi sunt, qui ab aliis inuenta, meliora reddiderint, atque sic excoluerint vt non aliorum sed sua inuenta esse videantur: vt mox latiùs declarabitur. Græciam autem felicissimam ingeniorum altricem fuisse constat: adeò vt appareat, huius vniuersi opificem, & linguarum virtutisque dispensatorem Deum Opt. Max. hominibus qui secundum naturam optimam regionem nacti, eam etiam linguam voluisse largiri quę idoneum tradendarum honestarum artium præberet instrumentum, & fida virtutis eruditionisque custos esset, idque νὴ τὰς Μούσας citra controuersiam Græca lingua assequuta. Nam etsi initio rudis & contracta, sic tamen exculta propagatáque, vt nulla lingua vel elegantior, vel latiùs se sparserit: nulla quam non hęc elegantia & copia omnique ornamentorum supellectile superarit: inter omnes tantum emicans quantum ignes inter luna minores. Nam quum linguæ potissimùm in hoc diuina dispensatione tributæ, vt quę velis, commodè ac significanter (vt diximus) exprimas: quæ, obsecro, significantioribus magísque appositis vocibus singula declarat quàm Græca? Adeò vt non abs re Socrates apud Platonem contendat, Græcorum vocabula imprimis non temerè pro instituentis voluntate, sed naturali ἐνεργείᾳ natiuáque perspicuitate rem velut oculis subiicere. Vnde exquisita in Græcis vocibus venus ἡ εὐφωνία, Atticus lepos, Musa Attica, Laconismus, & id genus alia singularis cuiusdam appositęque in exprimendo ea lingua venustatis prouerbia pepererunt. Hinc quod grauissimus inter Latinos poëtas, Graiis, inquit, dedit ore rotundo Musa loqui. Adde quòd

de quòd & Musas atque adeò deos ipsos aiunt Græco sermone vsuros, si humana lingua vti voluissent. Porrò quum septuaginta duę linguæ numerentur, ex his septem præcipuæ, quas recenset Volaterranus, Assyriorum, Arabum, Ægyptiorum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Dalmatarúmque: tamen nulla ex omnibus his, quæ vel latius sparsa sit, vel prestantiora ingenia nacta sit, vel denique plures honestas disciplinas tradidit. Neque enim solùm hæc lingua se continuit ea parte quæ Græcia propriè dicebatur, hoc est Ægeo pelago & Ionio atque Isthmo conclusa: neque ea tandem regione quæ magna Græcia dicebatur: sed præter insulas & peninsulas, amplissimáque regna, Peloponnesum, Cyprũ, Rhodum, Cretam, Asiam minorem, Macedoniam, Epirum, Mysiam, Illyrium, Thraciam, Dalmatiam, Syriam, Ægyptum, ob Alexandrum victorem longè latéque complexa est, sed Galliæ Germaniæque etiam communis est. Nam & Massilia celeberrimum Græcarum disciplinarum gymnasium habuit: & in nobili Cliuensium oppido Menianæ scholæ præfectus Græcus rhetor Athenis ortus, teste Eumenio: & Druides, Celtarum sacerdotes, Græco sermone in sacris vsi. additque Iulius Cæsar, Gallos in publicis instrumentis Græcas literas vsurpasse. Britannorum pars quæ Cornubia dicitur, reliquias Græcæ linguæ profitetur. Quid dicam de Germania nostra, in cuius lingua innumera vestigia Græcę linguæ remanent? & nos obseruauimus aliquando aliquot centurias vocabulorum quæ merè Græca sunt. Postremò neque Scythas à Græca lingua abstinuisse, declarant Anacharsis & alij plerique. De Italia & Roma nihil attinet dicere, vbi Græcorum lingua propemodum ipsa Latina vulgatior fuit: & clarissimi scriptores in Italia & media Roma Græcè scripserunt. Siquidem Aulianus (vt scribit Philostratus) Romanus fuit, & Italiam nunquam egressus, & tamen eius extant Græcæ historiæ. Item Plutarchus, Strabo, Dionysius, Appianus, Diodorus, & innumeri alij Romæ vixerunt, & scripta sua illic ediderunt Gręco sermone: quemadmodum in Syria & Ægypto Iosephus & Philo Iudæi Græco quàm natiuo vti maluerunt. Gręca lingua in ipsa Syria Romanos imperatores facundos habitos, Mutianus testatur apud Tacitum: eósque ad exercitum Græcè loquutos. Adde, imperatores ipsos, non solùm Romanos, quos omnes propè Græcè peritissimos fuisse constat, & multorum carmina extant Græca: sed Germani etiam imperatores (quos alioqui ἀμούσους esse solitos nouimus) Gręcam linguam calluerũt. De Carolo magno traditur quòd Græcos legatos audiuerit, & Gręcè responderit ipse. Otho I I, imperator in bello quod in Apulia cum Saracenis & Græcis gesserat, insidiis interceptus quum Græcè sciret, eóque sermone vteretur, hostes fefellit: vt non animaduertentes eum esse Germanum, facilè pecunia se redimi paterentur. Porrò, si linguæ alicuius vtilitatem æstimare velimus, quid hac vna communius, quidve vbique ad omnes disciplinas percipiendas vel tractandas vtilius ac magis necessarium? nempe qua, velut Delphico gladio, ad omnia & vbique vti conueniat: primam quum (vt dictum) nulla gens, nulla schola, nullum virtutis ac disciplinarum emporium, quod hanc linguam, velut commune vtilissimúmque organum, non arripuerit. deinde nulla lingua plures vel disciplinas, vel bene viuendi præcepta tradidit, & & per orbem transmisit, ac fidelius cõseruauit. Quota quæque plures, eósque clarissimos in omni disciplinarum genere scriptores exhibuit? è quorum scriptis & institutis, cùm omnis doctrina liberalis, omnis historia, omnis sermo elegans sumi possit. Aut quæ tandem lingua vel disciplina, quæ huic colonias non duxerit? quæ indidem, ceu è locupletissimo mercatu, supellectilem non compararit, aut potius, ceu ex vbere artium eruditionisque fonte, riuos non diduxerit? Nam, vt Homerus de Oceano canit, Ἐξ οὗπερ πάντες, inquit, ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα, καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρέατα πάντα νάουσι: ita ex hac lingua, veluti quopiam bonorum omnium mari, disciplinæ, artes, præceptiones, atque adeò ipsa elementa, manarunt. Hinc poetica, rhetorica, dialectica, grammatica, disciplinæ quæ mathematicæ vocantur: hinc politica, ethica, therapeutica, physica, theologia, & (vt vno verbo multa complectar) vniuersa ipsa philosophia, disciplinarúmque omnium orbis, quam encyclopædiam vocamus. quæ omnes artes Græcos etiam nunc fontes respiscunt, vt ne nomina quidem alia quàm natiua & Gręca admittant, neque nos aliis nominibus eas agnoscamus: eóque iure se nobis permittentes, vt à fontibus secludi non patiantur. Nam & tota lingua Latina, & disciplinæ ea lingua traditæ, ex hac fluxerunt, ádque huius ductum se sic composuerunt, vt instar alumnę & discipulę πτερυγίζουσαι ἐκ τῆς τιθηνητίρας manu fulciantur ac sustententur, ab illius ductu ne latum digitum discedentes. Id quod à literis, velut ab ouo, ordienti per omnes disciplinas ostendere, non fuerit difficile. Siquidem literæ omnes, vna duntaxat atque altera dempta, inde mutuatę sunt: etiamsi iucundissimis illorum caremus, altera, vocali, altera, consonante, quibus nullę apud eos spirant dulcius. Adde quòd nos vix quatuor literis, illi duabus exprimunt: vt apparet in dictione φθία, ἀπόφθεγμα. Scribendo autem & pronũciando (quę sunt pręcipuæ Grammaticę partes) quàm Græcæ linguę rudes passim labantur ac sese traducant, satis liquet, quum imperiti Criste pro Christe, Eleison pro Eleeson, & sonent & scribant. Neque minus in etymologiis peccatur, quum innumera nomina (velut exempli gratia, in e primę inflexionis, & patronymica omnia: item Dido, Sappho, Laches, & id genus similia) citra Gręcorum inflexiones vsurpari legitimè non queant. Taceo generum rationem, articuli in oratione vim. Quid memorem syntaxeωs, figurarum rationes à Gręcis pendentes? Taceo quòd Nonius Marcellus vniuersa ferè Latina vocabula repetit à Græcis. Sed, ne in elementis balbutiamus, sat fuerit, si perspicuum fecerimus, Latina sine Græcis, quibus superstructa sunt, non posse subsistere: áque ipsis elementorũ crepundiis Græca discentem, operæpretium facere laborisque compendium parare.

Cæterùm vt ad serias disciplinas progrediar, inter quas primas facilè sibi vendicat Poetica, (seu vetustatis autoritatem spectes, siue rerum traditarum vtilitatem atque œconomiæ prudentiam) huius & vsus & inuentio Græcorum est. vnde Horatius, poetam formaturus, ad Græcos, tanquam ad certissimos eius artis magistros, relegauit:—*vos*, inquiens, *exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna.* Nam vt cæteros, Musæum & Orphea, poetarum antiquissimos, prætercam, ex vno Homero, tanquam vniuersæ eruditionis fonte, disciplinarum omnium seminaria hausta, cùm per se perspicuum, tum Plutarchus singulari libro contestatum reliquit. neque poetas solùm indidem hortos suos irrigasse, sed oratores admirabile illud dicendi artificium figuráque, ac denique philosophos reip. bene viuendi præcepta mutuasse declarat. Neque vel consiliorum vel litium artes, vel similitudines, vel amplificationes, vel argumenta, vel digressiones vllæ, quæ ab illo non sint cõ-

monstratæ. Quid obsecro tentari potuit quod ab illo in suis poematis non sit excogitatum vel animaduersum? Quæ regio, quæ pugna, quæ formæ, quod remigium, qui denique motus animorum, quæ ferarum figuræ, quas ille cæcus non viderit? quum ita nobis eas depinxerit vt eas quasi videre, quum legimus, videamur? Ac verissimè his succinens poeta Latinus de Homero, *Quicquid sit*, inquit, *pulchrum, quid turpe, quid vtile, quid non, Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.* Quibus hoc addere licet summæ laudis loco, singula propemodum verba eius poetæ, quasi apophthegmata esse, & prouerbij loco vsurpari, vt testatur Macrobius. Et an à Latino Homero, alioqui absolutissimus, superatus sit, apud eundem licet intueri, Homerica cum Virgilianis conferentem. Hoc constat, Latinos plurarij nominis poetas magna cum laude Græcorum poemata vel transtulisse, vel imitatos fuisse, inopia magis impulsos quàm superandi fiducia fretos. Siquidem Virgilium, Latinorum coryphæum, nemo nescit bonam Æneidos partem ex Homeri poesi transcripsisse, atque in totum se ad Homerum æmulandum composuisse: Georgica ad Hesiodi ἔργων καὶ ἡμερῶν imitationem feliciter scripsisse: Bucolica impari conatu ad Theocriti facilitatem expressisse, critici fatentur: etiamsi illorum inuentis iam frueretur. Terentius (cui proximus, mea sententia, locus inter Latinos poetas debetur) adde etiã Accium, Cæcilium, Pacuuium: nunquid Menandrum solùm interpretantur, vixque leuem illius assequuntur vmbram, iuxta Fabij sententiam? Quanquam in comœdiis aliquid præstitisse Latinos, etiamsi totæ è Græcorum myrotheciis mutuatæ sint, fatendum est: tragœdia certè Græca tota est. Solius enim Senecæ apud Latinos (quod quidem sciam) extant tragædiæ, atque illæ ex Euripide interpretatæ. Deus bone quàm non accedit ad illius elegantiam, artificium, ac sententiarum grauitatem! Iam, si vtrosque cum altèris conferas, annon reperies omnia Latinorum inuenta, fabularum ingeniosa inuolucra, compositiones illustres, allegorias appositas, affectus actiones, mirandos motus, compositiones significantiores, ac breuiter supellectilem quandam natiua quadam poeticæ copia affluentem? E regione apud nos pigriora ferè omnia gratia non solùm inferiora, verùm etiam à dignitate plerunque & à decoro aliena. Quanquam non inficior quin nostrorum poetarum carmina, si seorsum legas, venusta appareant & eleganter scripta, atque etiam vt iis nihil melius posse fieri cẽseas: at si componas & conferas Græca ipsa vnde illa descripta sunt, ac singula considerate atque aptè iunctis alternis lectionibus committas, comperies vix ξυρακουσίων τλὺ δεκάτλω, vt est in prouerbio. adeò iacêre ac putere incipiunt Latina, vt quæ Græcorum, quæ æmulari non poterant, luminibus gratiisque obsolescant. Cuius quidem rei apud Gellium, linguæ Latinæ acerrimum censorem requirere iudicium atque exempla licebit, vbi Cæcilij cum Menandri, Virgilij cum Homeri & Theocriti, versus exponuntur, quos ab his mutuati sunt: Diomedis hercle & Glauci arma non dispari magis pretio æstimari possunt. Atque hîc mihi Cicero ignoscat, qui Latinos à Græcis sumpta, meliora reddidisse clamat. Sed quis hæc deprehendet? quis aut artificium aut translata aliunde intelligat, nisi huius linguæ supellectile instructus?

Poeticen excipit rhetorice, cùm numerorum & figurarum ornatu, tum structura orationisque filo atque charactere propemodum coniuncta: quæ quum omnia, perinde atque inuentionis & eloquutionis, ita argumenta & formulæ à Græcis fontibus hauriuntur. Quandoquidem in hac illi sic regnant vt Cicero fateatur hanc Athenis & inuentam & absolutam: siue diuidendi, præparandi rationem, consilium, ordinem, seu affectuum motus spectes, figurarum & troporum picturas, eorum summatim omnium apparatum inde fluere videas. Et haud scio quid aliud poetæ oratoresque nostri quàm poesin & oratoriam ciuitate donauerunt Romana: qui, siquid eximium præstiterint, id ex illorum omniugis pratis, veluti flosculis, decerptis, illorúmque virtutum imitatione comparauerunt. Cato iam senex, Græcis alioqui parum amicus, commentarios sibi collegit, è Thucydidis orationibus & Demosthenis, quas in dicendo magno sibi vsui fuisse testatus est. Quid Ciceronem, Latinæ linguæ principem, in eloquentiæ illam arcem subuexit, nisi Græcorum studia, inque iis æmulandis contentio? Nempe qui totum se ad Demosthenis vim, Platonis copiam, Isocratis iucũditatem, Periclis fulmina, Thucydidis maturitatem, neque certè infeliciter, composuisse deprehenditur, beatissima quadam immortalis ingenij benignitate suffragante: adeóque Græcorum studiis operam nauauit, vt se Græcis declamationibus exerceret: Græca vbique cum Latinis coniungens, modò Latina Græcè, modò Græca Latinè vertendo, stilum exercuit. Idémque filio (cui non nisi compendiosissimam fidelissimámque rationem præcipere potuit) faciendum suadebat. Quod si hodie iuuentuti persuaderi queat, felicius disciplinæ tractarentur, neque tam exangues ingeniorum venæ existerent. Nihil enim mirum omnes bonas disciplinas iam diu sepultas, cùm Græca lingua abolita, tum nullo declamandi exercitio: quæ tamen primaria sunt ingeniorum fomenta in eorum animis qui ad eruditionis aliquem fructum peruenire contendant.

Dialectica, rhetoricæ germana. quum vtraque alteri coniungenda esset, nostri hanc neglecta prorsus altera, veluti dextra manu, ad meras cauillationum stribiligines, aniles rixas, protraxerunt: vt nullum hodie veræ dialecticæ in scholis remanserit vestigium. Quorsum parua (praua dicere debebam) logicalia? quorsum barbara non solùm, sed inepta etiam atque inutilia illa quibus iuuentus in publicis gymnasiis oneratur commentaria? quórsum pro Aristotele, Porphyrióque, genuinis & Græcis elegantissimis, earúmque artium peritissimis magistris, ineptis & corruptissimis tralationibus vti coguntur? quas quum nec intelligant ipsi professores, tamen miseram iuuentutem edisceré cogunt, ad nihil profuturas. Et tamen ex ipsis fontibus artes hæc facillimè percipi poterant.

Quid de mathematicis loquar? quum peculiares eius artis voces nondum sint Latinitate donatæ, neque commodè inopia linguæ Latinæ omnes possint, fit vt identidem harum literarum imperitus in his explicandis intelligendisque offendat: quum vbique occurrant trigoni, tetragoni, monades, triades, diapente, diatessaron, excentrici, syncentrici, epicyclij, eclipses, & eius ordinis tanta turba vt annus deficeret si omnia vel commemorare vel ostendere nitar loca vbi interpretes nos in fœdissimos secum errores traxerunt.

Idque non in logicis ac mathematicis solùm, sed per totam philosophiam euenit. quæ quum tota sit Græcorum, nos vix faces quasdam ex illorum fontibus hausimus, eásque è tam multis transfusas. Interim tamen nostri philosophastri nullis dum vel Græcis vel melioribus literis adolescentes ad philosophiam

phiam veluti πτερυγίζοντας solùm Alexandri Galli doctrinali, ceu communi omnium copiacornu, instructos, statim Icari in morem ad philosophiæ ardua (hoc est ad volandum sine pennis) transmittunt. Cicero, alioqui Græcorum gloriæ æmulus, philosophiam declarat citra Græcam eruditionem neque percipi, neque subsistere. Nam quum apud nos pauca admodum eáque à Gręcis desumpta extent digna lectu, (sophistarum enim nugas & delira commentaria non libet inter philosophiæ scripta referre) apud illos tam copiosa, pretiosa, nitidáque philosophicę supellectilis monumenta nobis sunt reposita, quæ si in sua lingua legantur, & cum Teutonicis his conferantur, (hoc est quæ in Latinam linguam translata) iure dici poterit quod poeta de examinato Hectore, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Aristotele & Platone! Nam præter quod parum commodè multa versa, parúmque significanter expressa, etiam pleraque prętermissa sunt, quę non sunt satis assequuti interpretes, nonnulla de suo addiderunt: alicubi obscuriora relinquuntur, quæ subinde lectorem diligętem vel cruciāt, vel fallant: vt cernere licet in libris Meteorologicis. & De cælo, ac physicis Aristotelis, vtilissimis quidem libris, sed à nostris non intellecti in scholis reiiciuntur. De Platone quid dicam? is nisi sua lingua legatur, nemo iudicare poterit de illius diuina vel doctrina vel eloquentia: reclamante quadam inexplicabili & copia & suauitate, in qua vir ille in ea lingua supra humanū ingenium dominatur. Quare doctissimus iuuenis Thomas Lupsetus, quum alterna opera Platonem legeremus Lutetiæ, is subinde versum Platonem, nothum aut Academicam vappam appellare consueuit, quoties Latinum cum Græco conferremus: adeò diuinæ illius virtutes extra Græcum sermonē perci nequeunt. Idem de Xenophonte, Theophrasto, Plutarcho, atque cæteris grauissimis philosophis, & doctrinæ castitate & eloquentiæ dotibus admirandis, iudicare licet.

Iam verò vt per cæteras philosophiæ partes progrediamur, iatrice ac therapeutice, naturalis philosophiæ & honesta & necessaria disciplina, si purè próque dignitate tractetur, certissimúque θεοῦ πάθημα compendium afferens, sed barbarorum linguæque Græcæ imperitorum scabie eam occupante, Deus bone quàm squalida & strigosa reddita, quámque periculosis erroribus & imposturis elegantissima simul vtilissimáque professiò deformata est! vbi pro Hippocrate & Galeno, huius artis κορυφαίοις, & qui citra Græcorum eruditionem percipi non poterant, nescio qui barbari Auerroes & Auicennæ in scholas recepti sunt: quum illi interim multorum instar esse poterant, & reuera Homerico encomio digni, ἰατροὶ ἀνδρῶν πολλῶν ἀντάξιοι ἄλλων. Tota enim medicina, sicut & reliquæ philosophiæ partes, à Græcis petita. Idque indicant eius artis pharmacorum, vnguentorum, cataplasmatum, potionum, ceromatum vocabula: item animantium, plantarum, gemmarum, morborum, remediorum, instrumentorum, ponderum, mensurarum innumeræ nomenclaturæ: quæ quum apud nos etiam recepta, circulatorum atque huius linguę imperitorum abusu detrita corruptáque, non intelligantur, non raro fit vt indocti medici potiones pro cataplastis, &(vt dicit poeta) φάρμακα πολλὰ μεμιγμένα λυγρὰ καὶ ἐσθλὰ ministrent. Id quod designauit quidam, suppositorium, hoc est, pessum, pro pillulis præbens deglutiendum. Et tamen hisce impostoribus non dubitamus vitæ nostræ arbitriū concedere: nempe vt per experimenta mortis agant: quum sit in nulla professione periculum maius: vt de his verè scripsit Plinius. Atqui videmus nunc, Musis bene fortunantibus, ac melioribus literis reuiuiscentibus, quosdam Græcarum litterarum adminiculo frętos, strenuam operam nauare vt hæc disciplina suæ dignitati restituatur: huc iam incumbentibus Theodoro Gaza, Leoniceno, Manardo, Copo, Ruellio, & aliis plerisque ætatis nostræ ἀρχαιοτέροις, qui Augiæ illud barbarorum medicorum stabulum è Gręcorum fontibus abluentes, eius disciplinæ candidatos ad ea collimare docent, sine quibus ἄσκοπα τοξεύουσι.

Ad iurisprudentiam (hoc est νομικὴν) venio, professionem & amplissimam & religiosissimam, nempe Reip. humanæque societatis ac pacis tuendę magistrā. Qua arte quū & hæc Academia maximè celebretur, & nos olim, nondum satis politiorum literarum viatico instructi, ad huius studium perpulsi, atque etiamnum studiorum nostrorum scopum defiximus: ne illotis manibus tam seriæ ac sacrosanctæ artis studium capesseremus, (quæ diuinarum humanarúmque rerum, iusti & iniusti notitiam profitetur) Imperatoris consilio admoniti existimauimus satius πολιὸν ἐρεμνῶσαι ὀδὸν ἀμείνων κακῶν, vt dicitur in prouerbio: & ad vtriusque linguæ studia, veluti ad suauissimas pelices reuerti, tantisperdum illarum consuetudine instructis atque exatiatis liceret cum legitima pro dignitate συνοικεῖν: quum citra illas, nullas seueriores disciplinas exactè tractari posse explōratum sit. Iam verò sat scio esse plerosque sic persuasos, vt existiment ad iurisprudentiæ studia Gręcam eruditionem non tantoperè requiri: quos tamen, si me patiēter audierint, bonam spem concipio, sententiam eos immutaturos. Primum enim nemo diffiteri potest, iuris nostri originem & reipub. instituendæ formas Romanos à Græcis petitas instituisse. Deinde (vt antè quoque commemoratum, Romanis Græcam linguam familiarem & in deliciis habitam) maiorum gentium iureconsulti, qui iustitiæ magis quàm impostularum ac litium studiosi, quum vtriusque linguæ periti & in omni disciplinarum genere exculti essent, non existimabant quenquam fore tam impudentem qui ad hanc religiosissimam artem accederet, nisi & ipse Græca eruditione instructus esset. Vnde subinde è Græcorum thesauris κειμήλια proferunt, quibus vel in respondendo vel interpretando iure vtuntur: non solùm voces & sententias Græcorum philosophorum, poetarum, oratorum, tanquam gemmas & lumina orationis, ad res significantius exprimendas, ádque propositum probandum insulcientes, sed & epistolas & rescripta Impp. atque aliorum iureconsultorum responsa Græco sermone subinde inserunt. Neque id absurde: quandoquidem iurisprudentiam cum philosophia coniunctam, & Cicero & Vlpianus testantur, nempe politicæ ethicæque portionem esse. Philosophia autem cum suis pedissequis orbem disciplinarum complectitur, quam Quintilianus, vir in iureconsultorum seminario consularis versatus, causis agendis necessariam exigit. Ad hæc iureconsulti communiter fatentur, in causis dicendis philosophorum, poetarum, oratorúmque autoritatem allegandam & recipiendam. Id quod Paulus iurecons. comprobat: quum Hippocratis autoritate comprobet, septimo mense partum legitimum nasci. Et Iulianus sequitur Aristotelis sententiam in respondendo, qui tradit quinque simul liberos nasci posse. Emptionis venditionisque contrahendæ modus ex Homero allegatur. Vnde hîc Accursius, quantumuis ab his literis alienus, tamen necessitate veritatéque ipsa compulsus, erumpere cogitur: Nota, (inquiens) poetarum & philosophorum autoritates in causis allegandas. Idque fecisse iureconsultos passim videre licet, suas LL. ex horum scriptis locupletantes: vt cùm aliàs innumeris locis, tum ff. de LL. ex Demosthene & Chrysippo, &

Theophrasto, item ex Aristotele titulo de vsuris, & Platone, ff. de nundinis l. secunda. Sic tit. de pœnis, animaduersio delictorum suppliciorúmque ratio ex Homeri carminibus petitur, quemadmodum eo titulo capitalium causarum qualitas è Demosthenis sententia sancitur. sed quæ loca deprauata lectoribus iudicibúsque sæpe imposuerunt. Notarúntque hæc eruditiores litium decisores, ob linguarum meliorúmque literatum inscitiam capitaliter hallucinatos plerosque. Animaduerterunt igitur iureconsulti veteres, non modò lenociniis verborum, sed sententiarum etiam grauitate scatere literas humaniores: quę etiam testimoniorum & iudicati non rarò obtineant vim. Solon è septem Græciæ sapientibus vnus, Homeri versibus sententiam suam iudicibus approbasse dicitur: vt videlicet Salamin insula à Megarensibus occupata adiudicaretur Athenienſibus, abdicatis Megareis. Quare non temerè à Iustiniano Homerus omnis virtutis eruditionisque parens celebratur. Et quanquam iureconsultis qui iurisprudentiæ syluam peruagati fuerint, non est obscurum, leges exactè rectéque intelligere citra Græcæ linguæ peritiam perinde esse ac si quis sine pedibus ambulare tentet: tamen siquis hîc mihi ex iis quæ dicta sunt, ἁμαρτνεὶ credere nolit, hunc ego iubebo mox aspicere ea quæ sunt ante pedes, hoc est ipsa iuris incunabula: & reperiet in ipsa statim iuris diuisione, ius scriptum & non scriptum vocari ad imitationem Græcorum νόμον ἄγραφον, vbi hactenus imperitum vulgus ridiculè legit, sonoi monoi. Verùm vt hæc leuiora, & quæ §. item pretium, tit. de empt. Et § 1. de iniur. item §. de suibus ad l. Aquil. & alia pleraque institutionum loca transiliam, vnum proferam de donatione locum, vbi donationis causa mortis, ratio è Telemachi Homerici exemplo declaratur, locus hactenus à paucis dum rectè explicatus: ac primùm (quod equidē sciam) à nobis ex Odyss. libros interpretatus. Id quod celeberrimi nominis iurecons. Claudius Cantiuncula testari poterit: qui ex meo exemplari à me adnotata excepit, atque hinc alij quidam imitati. Quemadmodum & de pub. iud. obscurato loco è Xenophonte lucem addidimus. Vbi Accursius, cum Academicis iubet lectorem ἐπέχειν, Græcum (inquiens) hoc totum: omitte. Sicut aliâs, Hoc Græcum est: (inquit) quod legi non potest. Quid (obsecro) id aliud est quàm cæcum cæco ducatum præbere, & vtrunque in foueam, hoc est in errorem, prouoluere? ô infelicia tempora. At verò ipsas Pandectas, hoc est apothecas, atque adeò iuris ciuilis campos ingressis, Deus bone quàm hîc se offerunt multa nostrum institutum comprobantia! Siquidem in ipso limine, hoc est titulo libri, offendere cogitur: ac nec ipsum procemium intelligere poterit Græcæ linguæ ignarus. vbi pro λίθῳ, hircos, loco φεγλύπτω, coloritæ, hoc est, pro gnesiis Græcis nescio quæ κίδηλα & carcinomata, Græcæ videlicet linguæ inopia, supposita atque innata sunt: quibus tamen nominibus Iustinianus iuris ciuilis gradus distinguere voluit, quēadmodum & hodie Baccalaureorum & Licentiatorum ac Doctorum vocabula recepta sunt: vt totius procemij intellectus ex his vocibus pendeat. Ad eundem lapidem impingitur l. 2. C. de vet. iur. enucl. vbi pro χῆν πόδα surrepsit nihil nisi, Hoc Græcum est. & mox pro πτερόπτλα, natrix: perinde ac si quis scripturam interpretetur piscem. Quid (obsecro) excogitari potuit absurdius? quum tamen totius constitutionis sententia in his lateat vocabulis, quæ de legum interpretatione loquitur. Lib. 5 ff. ex Adriani principis rescripto Græco, parum fideliter verso, Accursius, hircum mulget, & Bartholus ac cæteri cribrum supponunt: vtrique æquè inepti, priuatum Athenienſium magistratum, hoc est ἄρχοντας, ad quoslibet magistratus referentes, genuinam rescripti sententiam peruertunt: ita vt incertum relinquatur quid sibi voluerit princeps, quum dixerit, magistratus cognoscere de his rebus pro quibus tutores fuerint. non enim rebus tutores dantur, sed personis. Ad eandem erroris regulam exigi poterunt tit. de appellat. vbi Vlpianus disputat an aduersus principis rescriptum appellari possit: vt si fortè præses aliquis ad Imp. scripserit, atque responsum sit, an hic appellandi locus. Iureconsultus rescriptum Græcum citat. eius tam verba quàm sententia corruptè reddita, tamen oraculi vice leguntur supposititia, explosis genuinis. Nam pro eo quod Græcè, ὅπ ἂν ὑπάρξει τοῖς βουλομένοις ἀποκαλεῖσθαι πρὸς τὴν ἀπόφασιν, horum loco legitur, Prouocare ab enunciatione licentia existit. Ita vt Accursius senserit, ab enūciatione, hoc est à peruersè principi narratis, appellari posse: quum sit accipiendum de eo ad quem prouocamus, & ab ipso rescripto, non autem à quo. ἀπόφασις enim hîc non enunciationem (vt apud Aristot. ἀπόφανσις) significat, sed sententiam & responsum, vt Andreas Alciatus eruditè animaduertit. Succedunt non minoris momenti errata, inter quæ est Eudæmonis cuiusdam supplex ad Antoninum Cæsarē libellus. Tota lex Græco sermone à Volusio Metriano iureconsulto refertur: ex peruersa autem interpretatione Græcæ legis, iuris aliquot professores magni nominis in eum venerunt errorem, vt huius legis testimonio freti, affirmarint imperium maris ad principem Rō. non pertinere: vt alio errore alium trahente, addiderunt, Venetos non esse sub imperio Rom. quum Græca ipsa, si ritè intelligantur, exertè contrarium probēt, atque omnem ambiguitatem facilè discutiant. ἐγὼ μὲν κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος, τῆς θαλάσσης. non quòd Imp. non sit dominus maris, sed quòd lege Rhodia iudicet, & non priuata lege. Eiusdem notæ in L. Lucius. ff. de seruit imb. pr. Bartholi lapsus. nam interpretis imperitia veluti bubulis naribus ductus, nescio quas ἀνεξεδιονύσους comminiscitur distinctiones de concessionibus personalibus, & quæ ad heredem transeant: quum quod Græcè legitur, χρείζομαι σοι, nihil ad heredes faciat. Possem innumera rescripta, epistolas, legésque integras, perinde atque alias Græcas & voces & sententias, commonstrare: nisi ab eruditissimis nostræ ætatis iureconsultis Budæo & Alciato petere liceret, quæ passim per totum corpus iuris sparsa, inscitiáque huius linguæ deprauata, periculosos errores pepererint, at Græcè peritis perspicua sunt. Cuiusmodi sunt, L. 2. ff. de legib. L. pen. ff. quib. caus. pig. vel hypo. L. Ticia, & L. Codicill. ff. de leg. 2. Adde L. cum quis ff. de legat. 3. Item Alex. rescriptum ff. de appell. L. 2. de nundinis. L. septicia, ff. de pollic. Sequolæ nuncium in L. thais, ff. de fideicommiss. lib. L. natorum, ff. de verb. sign. Postremò totum titulum de excusationibus Tut. Græcè scriptum si Modestinus ipse non fateretur, tamen orationis ductus clamaret, sordidus & incultus, à quodam vtriusque linguæ æquè imperito translatus: quod quiuis facilè deprehendet (nisi prorsus plumbeo sit ingenio) si cum nitido & culto iureconsultorum stilo conferatur. Ridiculum quàm Accursius hîc se torqueat, hęsitans è Latinone in Græcum sermonem, an contrà, conuersus sit, in omnes formas pueriliter se versans, neque elabi potest. vt taceam voces quæ identidem occurrunt leges peruaganti, non pœnitendi tamen momenti: in quibus simul & is, quisquis est, qui Græca interpretanda suscepit, & cum hoc glossatores fœdè lapsi sunt, vel perperam ipsa Græca interpretando, vel submotis germanis

notha insuentes. vt in L. 4. ff. de LL. δῆ πὸ πλοῦτον: & in L. obseruare, de off proconf. ὀπτήμωα, καταπάλτης, μητρυπολίς: & L. athletas ff. de his quę no. infa. βραβευτά. Sub tit. de edil. edi. morborum. Sub tit. de grad. nomina propinquitatis, de verb. significat. omnis generis vocabula Græca occurrunt à iureconsultis citata, in quibus interpretandis ridiculus est Accursius. Vnum proferam è quibus cætera, sicut leonem ex vnguibus, licebit æstimare. Parabolanos inquit medicos esse ab eo quòd multas parabolas habeant & loquaces sint: & Archigerontes, sacerdotes quibus delicta sua in metallum damnati confiteantur. Atque hęc tanta fiducia sui profert (tanquam certus suarum interpretationum) vt quicquid, quantumuis ineptum, in mentem venerit, pro oraculo recipiendum postulet: reuera quod à Thucydide dictum, πλὴν μὴ ἐμαθόντα δρασεῖς efficere, declarans: quum alibi arrogantius iactare non pudeat, nomen sibi Accursio fatalitter inditum ab accurrendo iuris tenebris. Equidem affirmare potius autim, ab accersendis tenebris nominatum. Sed dicet aliquis, de vocibus iureconsultum, sicut nec medicum, esse solicitum, si de rebus constet. Sed quomodo (obsecro) de rebus constare poterit, si voces quibus res significantur, non percipias? cui tandem diuinare dabitur germanam legis sententiam, si verba quibus ea constet non intelligantur? Annon voces sunt rerum notæ, sicut & scripta vocis sunt symbola? Quorsum attinet iureconsultos tam anxiè de vocabulorum significatis disputare? quorsum titulus de verborum significationibus, & de legatis, aliisque passim locis vbi iureconsulti in legibus & edictis vocum rationes diligentissimè explicant. Condonari facilè poterat iureconsultis qui in infeliciora secula inciderunt, si non ita tersè aut etiam Latinè scripserint, quum alioqui in respondendo plerique ingeniosi fuisse deprehendantur: verùm qui tanta impudentia bona studia corrumpunt atque conspurcant, quò suam ignorantiam tegant, ij per Nemesim digni sunt, vt à studiosis omnibus lapidibus obruantur, aut certè stercore conspergantur. Eóque maior gratia habenda Budæo, Alciato, ac similibus viris immortali laude dignis, qui hoc Accursianum nobis stercoriniium exportant. Quanquam hic non desunt qui obganniant, non esse ius cultiores disciplinas de pane lucrando: hoc est, κέρδος τὰ ὀφέλιμα. Certè L. munerum, ff. de muneribus & hono. Arcadij responsum declarat, etiam iureconsulto necessarium esse harum cognitionem: vbi frumenti & olei coemptores, σιτῶναι & ἐλαιόπωλοι appellati, à leguleis explosi, ab eruditis Græcæ linguæ restituuntur. Cæterùm hic de priori iurisprudentiæ sæculo. Italia verò & Roma Gothorum irruptione vastata, imperiique sede Constantinopolim translata, ipsa simul iurisprudentiæ schola eódem commigrauit: & quum tota Italia atque adeò Latino orbe exularet, in Græcia seruata est. Imperator autem qui legum exuuias concenturiauit, quanquam analphabetus, tamen quia Græcus ipse, & in Græcia aulam habebat, ac denique iureconsultis vteretur Græcè quàm Latinè peritioribus, quorum opera leges descripsit: & quia ad populi vsum eius regionis leges conderet, necesse fuit promulgare sanctiones ea lingua qua populus vteretur. Roma enim barbarorum incursibus occupata, Beryto terræmotu diruto, sola Constantinopolis & imperij sedes & iurisprudentiæ schola fuit. Hic à Iustiniano, (vt dixi) Græco principe, Græcæ editæ sunt Nouellæ, hoc est πάραι constitutiones: quas post Pandectarum, Codicis & Institutionum editionem, princeps ille veluti proprias ac absolutum iuris promptuarium per suos consiliarios componi iusserat, Græcóque sermone vulgarat. Sed pòst in Latinum sermonem translatæ non minus barbarè quàm ineptè, adeò vt sententiam pluribus locis parum assequi queas, hellenismo suboleschte. Quum autem alibi Græcum exemplar conseruari dicatur, spes est fore vt propediem in communem studiosorum vsum & magnam reipub. vtilitatem proditurum sit. Iurisprudentia igitur iam in solis Græcorum scholis versante, factum est vt & Pandectæ χῶραι transferrentur in Græcum, & Institutiones, Pandectarum epitome, quò Romanorum ritus peregrinis gentibus declararentur, explicatius & copiosius in Græcam linguam translatas Politianus testatur. Et nos easè bibliotheca Bessarionis, quæ est Venetiis, exhibitas inspeximus, & loca quædam decerpsimus: futurúmque speramus vt aut nostra aut aliorum opera Græcum exemplar Latinis scholis illustratum in lucem propediem proditurum sit.

Sed ne diutius vos remorer in iurisconsultorum schola, & veluti in propria arena longius παρεμβαίνειν videar, ad theologiam conscendimus, eámque professionem quæ sacrosancta religionis nobis oracula tradit, atque adeò salutis nostræ summam. Ea verò quum & ipsa Græco vocabulo à verbo Dei appelletur, neque è spinosis quæstionibus, aut vanis sophistarum argutiis, sed ex nouo & veteri instrumento, éque Prophetarum & Apostolorum doctrinis, diuini spiritus dono & inspiratione haustis, reuerenter flagitanda sit: non video quo pacto eam assequaris aut certè pro dignitate tractare, déque ea rectè iudicare possis, si sermonis Græci, quo hæc tradita, rudis sis. Siquidem totum nouum testamentum (quod nobis lætum æternæ redemptionis nuncium exhibet Græcè ab Apostolis & Euangelistis traditum: quibus reliquus totus mundus nihil habet venerabilius. Adhæc, vt in Græcia Christiana fides plurimùm propagata, & Christiani primùm appellati, ita theologos nobis præbuit ea regio & scripturæ singulari peritia & eloquentia vitæque sanctimonia commendatos. Nam quos tulit, obsecro, ab Apostolorum temporibus vsq; lingua vel ætas, quos cum Basilio, Chrysostomo, Nazianzeno, Eusebio, Origene, Theophylacto, Athanasio, Epiphanio, atque innumeris aliis, iisque grauissimis, Græcis theologis conferas?

Aliquanto post.

Porrò quanquam declaratum sit, nullas apud Latinos disciplinas citra Græcarum literarum eruditionem exactè tractari posse: idque ita clarè commonstratum per omnia Latinorum studiorum genera, vt inficiari nemo possit: tamen non desunt passim in academiis literarum hostes, qui, non dico, mussitent apud se, sed publicis etiam decretis ab his linguis deterreant. Quorsum (inquiunt) hæc studiorum nouatio? quid nobis cum istis linguis, iam plus octingentis annis hic non vsurpatis? & tamen hæc ætas nobis ingentia illa præbuit & theologiæ & aliarum professionum columina? Thomam, Scotum, Bonauenturam: qui ob singularem in scripturis vel eminentiam, vel perspicaciam, doctores sancti, subtiles, seraphici, irrefragabiles appellati: item Bartholum, Baldum, Alexandros, Durandos, iuris monarchas. in medicinis Auerroem, Arnoldum de villa noua: in philosophia, Occam, Buridanum, Tartaretum, atque innumeros alios in sua professione celeberrimos viros, qui Græcas literas nũquam attigerint? Quod autem dicant hanc linguam esse nouam: quid audio? nouáne hæc lingua? quia ipsi eam non didicerunt? quum Græcam constet ante Latinam fuisse, & qua omnes disciplinas traditas, ádque Latinos velut è fonte deriuatas, suprà satis demonstratum arbitror. Certè constat, hanc à nostris olim

vsurpatam, & ante bis mille annos Celtas & Germanos hac lingua vsos, cùm in reliquis ferè rebus, tum priuatis rationibus & tabulis, Cæsar ostendit Comment. belli Gallici. Nihil olim apud Romanos referebat, Græcéne an Latinè loquereris, quum Romanorum literæ in fastigio essent: & Claudius Cæsar vtrãque linguam, nostram appellare solebat: qui & ipse Romanus Græcas scripserit historias, quas citat Steph. περὶ πόλεων Imò & Romæ natos, neque Italiam egressos, Græca monumenta reliquisse. Adde, Gallos & Germanos hac lingua non modò in scholis, sed publicis administrationibus vsos: vt de Carolo & Friderico Impp. Inque nostra lingua tam multa eius linguæ vestigia extare, suprà admonitum. Et hinc est quòd Quintilianus (qui viginti annis iuuentuti instituendæ præfuit) Græca cum Latinis non solùm coniungenda cesuit, sed à Græcis etiam auspicari, quem morem sua ætate durasse, T. Liuius lib. 9 ab vrbe, narrat. Et Pontifices atque Imperatores huc respexerunt, quum decretis, priuilegiis ac stipendiis harum linguarum professores in publicis scholis instituerunt. Porrò quòd ætas hæc aliquot seculorum præclara tulerit ingenia ex omni scientiarum genere, non diffiteor: attamen longè futuros absolutiores si in feliciora secula incidissent, & huius linguæ præsidio adiuti fuissent. Negare enim non possumus quin plerique fœdè huius inopia lapsi sint: & haud dubiè longè rectius & elegantius sua quique scripta tradidissent, si Græcorum literis exornati fuissent.

Paulo post.

Sunt & alterius classis harum literarũ impugnatores Suffeni, qui etsi scioli & rhetoricastri videri velint, & Latinæ linguæ deos se existimantes: id inde est quia vident huius linguæ peritos præferri, literásque felicius tractare: vulpeculę instar Æsopicæ, quę, quum pira in arbore assequi non poterat, insipida cauillabatur. ad eundem modum & his literis destituti, & tamen eruditi videri volentes, vndecunque sugillandi captant occasionem: acutè se & valde falsè impetiisse studia rati, quoties vel Græculos esurientes per contumeliam appellent: vel illud ζωὴ καὶ ψυχὴ, ex poeta, in Græcorum mores iactent. Mirum autem quàm sibi Ciceroniani videantur, quando illas ex oratione pro L. Flacco calumniæ tabellas proferunt. Cæterùm donemus, quod Cicero testatur, Græciam à veteri illa, quæ gloria, opibus & imperio floruerit, degenerasse: fuerintque seruiente Græcia, tales aliquot Græculi, vel leues, vel turpiter quibuslibet quæstibus expositi, quales taxat poeta, & Lucianus notat in libello περὶ τῆς δοκοῦσι μοι αὐτῷ συνόντων: an ex illis decet vniuersum gentem æstimare, aut linguam execrari tam multis modis vtilem? Peruersum per Nemesin certè iudicium. Quin pro his producũt Agesilaos, Socrates, Phociones, Aristides, & innumeros alios, vitæ continentia morũmque grauitate insignes: & totidem quot apud Romanos, qualescunque virtutes spectes: adeò vt Plutarchus in Φωκίωνι non dubitauerit cum Romanis præstantissimis Græcos modò & virtute non inferiores opponere. Quòd si paulatim veterum morum seueritas vnà cum imperio declinauerit, vt est rerum vicissitudo, vt nihil vsquam stabile: quid mirum? quum idem hodie liceat cùm in aliis gentibus tum in Romanis desiderare, si cum veteribus componas.

Paulo post.

Quòd si Græcis voces sunt ad quamlibet rem significandam, etiam parum pudicam, appositæ, sunt in eadem lingua quæ sacrosancta mysteria eadem dexteritate exprimant. Quare non vitium hoc, sed laus est linguæ posse significanter & viuam rem exprimere, quo dono siquis abutatur, id non linguæ, sed abutentis vitium. Quòd si ea omnia abiicienda essent, quę in abusum rapi possunt, ipsa elementa tollere è medio necesse foret. Neque Græci solùm blandientibus verbis vtuntur, verumetiam Latini Corculum meum & suauium, animula vagula, blandula, dixêre. Quòd siquis re per se non inhonesta malè ad obscœnitatem abutatur, impuri hominis, non linguæ, morbus est. Romanis antiquam seueritatem obtinentibus, Græcorum elegantia, luxus videbatur: nunc mirum si Cicero, Græcis alioqui parum popularis, quò causam suam, hoc est Latinæ linguæ eminentiam, commendatiorem redderet, Græcorum fidem moresque eleuarit apud suum populum, quo nullum numen præsentius duceret, palpando, atque linguam, cuius ipse princeps fuit, velut simia suos catulos fouere? Non immeritò repetundarum (vt testatur Hieronymus) atque adeò ingratitudinis à Græcis accusatus Cicero: quum ipse fateatur præclara illa ingenij ornamenta, philosophiam & oratoriam facultatem, a Græcis accepisse, atque Athenas inuentrices vocet omnium doctrinarum: in quibus summa dicendi vis & inuenta & perfecta sit: neque quenquam vel in philosophia vel alio quouis eruditionis genere citra hasce literas posse quicquam laude dignum præstare. Cuius rei fidem maiorem facit, quòd filium, quem vnicè diligebat, Athenas miserit, vt suo exemplo Græca cum Latinis coniungeret: idque non in philosophia solùm, sed in dicendi quoque exercitatione. Vnde satis liquet, Ciceronem in hac causa perinde atque in aliis quibusdam, non ex animo, sed contra conscientiæ testimonium pleraque scripsisse. Neque dubium quin si Græcæ linguæ, vti Latinæ & à se illustratæ, patrocinium suscepisset, aliis vsus fuisset argumentis, & diuersa longe protulisset. Verumenimuero quum Latinam, etiam (si diis placet) Græca locupletiorem facere contendat, & ostendere, Græcos voce qua inepti significatio exprimatur, carere: hîc quàm fuerit æquus facilè intelligunt qui Græcè norunt: quum eam significationem non semel exprimant, & vocabulis oppidò quàm appositis. Id quod eruditè simul & copiosè declarat vtriusque linguæ antistes Guilelmus Budæus. Quòd si donetur Græcos eo vocabulo carere, non tamen ex hoc protinus conuinceretur, Græcam linguam ieiunam esse, & Latinam Græca copiosiorem: si expendamus quàm multa sint quæ quum Latinè dici commodè non queant, Græcis vocibus efferimus: vt liquidiùs antè demonstratum.

Paulo post.

Iacebant logicæ disciplinę cum mathematicis: philosophia omnis obscurata, hac lingua semel subiata: medicina cum iurisprudentia, poetica simul & historica: breuiter omnes disciplinę & monimenta ingeniorum sic barbarorum commentis conspurcata fuerant, vt, nisi hęc lingua reuixisset, ad solidam eruditionem perueniendi nulla spes affulgeret. &c.

Notes du mont Royal

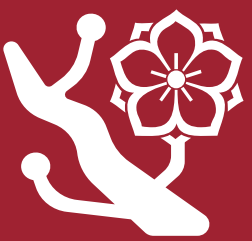

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

HESIODI ASCRAEI OPERA

ET DIES.

ΟΥΣΑΙ Πιερίδες κλείουσαι,
Δεῦτε, Διὸς μεγάλου ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνεῦσαι·
Οὗ τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε, Διὸς μεγάλου ἐκ πατρός.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δ' βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀείζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει·
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀκάμμορα κόρσει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
Κλῦθι ἰδὼν αἴσῃ τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τοῖν. ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην.

ΟΥΚ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
Εἰσὶ δύω. τὴν μὲν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας,
Ἡ δ', ὅτις ἀνωμοτός· ἡ δ' αὖδις ἄμφις ἔοικεν.
Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· οὔτις τήνγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, ἡ πρεσβυτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννή,
Θῆκε δὲ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων
Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω·
Ἥτις καὶ ἀπάλαμνον περ ὅμως ὀπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἷς ἕτερον γέ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χαπίζων
Πλούσιον, ὃς ἀτερπέως μὲν ἀρήσσεται ἠδὲ φυτεύειν,
Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι. ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.
Μηδέ τ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
Νείκεϊ ὀπιπτεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.
Ὥρη γὰρ τ' ἐλίγη πόλεται νείκεών τ' ἀγορέων τε
Ὅς τινι μὴ βιοτὸς ἔνδον ἐπήετανος κατακείται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν·
Τοῦ κε κορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήματ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔριδι τρίβειν καὶ ἀνώϊστον νεῖκος
Ἰθύσαι δίκας, αἵ τ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ', ἄλλά τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι.
Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.
Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο
Ὥστε σοί κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοις καὶ ἀργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσειας,
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

MVSÆ Pierides, carminibus celebres,
Adeste, Iouem narrate, vestrum patrem cantantes,
Per quemq; sunt mortales viri celebres pariter, atque obscuri,
Gloriosiq; & inglorij, Iouis magni consilio.
Facile enim extollit, facilè verò elatum deprimit:
Facilè insignem minuit, & obscurum auget:
Facilè quoque corrigit prauum, & superbum attenuat,
Iupiter altitonans, qui supremas ædes incolit.
Adsis videns, audiénsque, rectè verò moderare leges
Tu: ego autem Persæ vera loquar.
NON vtique vnum est contentionum genus, sed in terra
Sunt duo, alteram quidem laudaueris prudens:
Altera verò culpāda est. per diuersa autem animū trahunt.
Nam hæc quidem bellúmque malum, & litem auget,
Perniciosa, nullus hanc amat mortalis: sed necessitate
Fatali quadam contentionem colunt grauem.
Alteram verò (nam priorem genuit Nox atra)
Posuit quidem ipsam Saturnius altiquam, æthere habitans,
Terræq; in radicibus, & viris longè meliorem:
Hæc etiam inertem, tamen ad laborem excitat.
In alterum enim quispiam respiciens, cupere vacans,
Diuitem, qui properat arare atque plantare,
Domumq; bene instituere: æmulatur sanè vicinum vicinus
Ad opes contendentem: bona certè contēdio hæc mortalibus.
Et figulus figulo succenset, & fabro faber:
Et mendicus mendico inuidet, cantórque cantori.
O Persa, Tu verò hæc tuo repone in animo,
Neque malus gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,
Lites spectantem, forique auscultatorem existentem.
Tempus namque parum est litiúmque forique,
Cui non sit victus domi annuus repositus,
Tempestiuus, quem terra ferit, Cereris munus,
Quo satiatus, lites ac rixam moueas
De facultatibus alienis. Tibi verò nō amplius erit iterum
Sic faciendum. Sed rursus discernamus litem
Rectis iudiciis, quæ ex Ioue sunt optima.
Nam nuper quidē patrimonium diuisimus, sed sanè multa
Rapiens ferebas, valdè demulcens reges
Donivoros, qui hanc litem volunt iudicare.
Stulti, neque sciunt quanto plus dimidium sit toto,
Neque quam magnum in malua & asphodelo bonum.
Occultatum enim habent dij victum hominibus:
Facilè enim alioqui vel vno die tantum operatus esses,
Vt in annum quoque satis haberes, otiosus etiam:
Statimque temonem quidem super fumum poneres,
Opera verò boum cessarent, malorúmque lab[illegible]rum.

Ἡ δ' ἀν.

Nullus fortunæ suæ sibi faber est: sed Deus bona omnia hominib. suo; te arbitrio impertitur

Ἡ δ'

Hominis inuidi affectus,

Nocti veteres infuscatissima quæque tribuebāt,

Ἡ δ' ἀν.

Honesta æmulatio sterilem vitam nostram esse non patitur.

Miseriæ æmulationis pauperis in paupertem,

Ex litium studio non nisi rei nostræ dispendium excitatur,

Hinc ipsos magistratus Deos vel ipse Deus in sacris indigetat.

Ἡ δ' ἀν.

herbulis

Ἀμφοτ.

intumescere,

Ff

Sed Iupiter abscondit, iratus mente sua,
Quia ipsum decepit Prometheus versutus.
Quocirca hominibus parauit tristia mala.
Abscōdit verò ignē. Quem rursus quidem bonus Iapeti puer
Surripuit ad hominum usum, Ioue à consulto,
In eaua ferula, clam Ioue fulminibus gaudente.
Huncq; indignatus affatus est nubicogus Iupiter:
Iapetionide, omnium maxime versute,
Gaudes ignem furatus? quódque animum meum deceperis?
Id tibique ipsi magnum erit malum, & posteris.
Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Se oblectent animo, suum malum amplectentes.
Sic ait, risitq; pater hominumq; deorumq;.
Vulcanum vero insignem iussit, quam celerrimè
Terram aqua miscere, hominisque imponere vocem,
Et robur, immortalium verò dearum faciem referre
Virginum, pulchram formam, peramabilē. at Mineruam,
Opera docere, ingeniosam telam texere.
Et gratiam circumfundere capiti, auream Venerem,
Et desiderium molestum, & membra fatigantes curas.
Imponere verò caninámque mentem, & furaces mores
Mercurium iussit, nuncium Argicidam.
Sic ait. illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi.
Móxquo ex terra finxit inclytus vtrinque Claudus
Virgini verecundæ similem, Iouis consiliis.
Cinxit verò & ornauit dea glaucocula Minerua.
Circum verò Charitésque deæ, & veneranda Suada,
Monilia aurea posuerunt corpori ipsam porro
Horæ pulchricomæ coronarunt floribus vernis.
Omnē verò illius corpori ornatū adaptauit Pallas Minerua.
A pectori sane nuncius Argicida
Mendacia, blandósque sermones, & dolosos mores.
Indidit, Iouis consilis grauistrepi. sed vocem vtique
Imposuit deorum præco. appellauit autem mulierem hanc
Pandoram: quia omnes cœlestium domorum incolæ
Donum contulerunt, detrimentum hominibus curiosis.
At postquam dolum perniciosum & ineuitabilem absoluit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam,
Munus ferentem deorum celerē nunciū. neque Epimetheus
Cogitauit, vt illi præcepisset Prometheus, ne quando munus
Susciperet à Ioue Olympio, sed remitteret
Retrò, necubi mali quippiam mortalibus fieret.
Verùm ille suscipiens, cum iam malum haberet, sensit.
Prius námque in terra viuebant familiæ hominum
Omnino absque malis, & sine difficili labore,
Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.
Mox enim in afflictione mortales consenescunt.
Sed mulier manibus vasis magnum operculum dimouens,
Dispersit, hominibus autem machinata est curas graues.
Sola verò illic spes infracta in pyxide
Intus mansit, dolij sub labris, neque foras
Euolauit. prius enim iniecit operculum dolij,
Aegiochi consilio, Iouis nubicogi.
Alia verò innumera mala inter homines errant.
Nam plena quidem terra est malis, plenúmque mare,
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu
Ultrò oberrant, mala mortalibus ferentes,
Tacitè nam vocem exemit consultor Iupiter.
Sic nusquam licet Iouis mentem euitare.
Cæterùm si voles tibi sermonem exponam
Bellè ac scienter: tu verò præcordiis imponito tuis.
Vt simul nati sunt dij, mortalésque homines,
Aureum quidem primum genus diuersiloquentium hominum
Dij fecerunt, cœlestium domorum incolæ.
Ii quidem sub Saturno erant, cum in cœlo regnaret.
Sed vt dij viuebant, securo animo præditi,
Planè absque laboribus & erumna: neque molesta
Senecta aderat, semper verò pedibus ac manibus similes
Delectabantur in conuiuiis, extra mala omnia.

Magnis sudoribus vi ſus nobis eſt comparandus.

Vnius ob noxam totum humanum genus plecti voluit Deus.

Omnium opificiorū inuentio tribuitur Minerux.

Primigenij hominum ſtatus deſcriptio.

Morbos intra noſtra viſcera ſemper fouemus.

Primi ſæculi deſcriptio in quo beatæ vitæ typus.

ἀν: ἀνὰ ζάιωνα.

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενος φρεσὶν ἧσιν,
Οὕνεκ μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
Τοὔνεκ ἄρ ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις ἐΰς παῖς Ἰαπετοῖο 50
Ἐκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς φίλον ἠπεροπεύοντος
Ἐν κοίλῳ ναρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς,
Ἰαπετονίδη, πάντων πύκιε μηδέα εἰδώς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, ἠδ' ἐμὰς φρένας ἠπροπεύσας; 55
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα, καὶ ἀνδράσιν ἐσομένοισι.
Τοῖς δ' ἐγὼ αὐτὶ πυρὸς δώσω κακόν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κῆρ' ὃν μιν, ἑὸν κακὸν αἰμαγαπῶντες.
Ὡς ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Ἡφαιστον δ' ἐκέλοσε περικλυτὸν ὅππῃ τάχιστα 60
Γαῖαν ὕδῃ φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
Καὶ σθένος, ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὄπα εἴσκειν
Παρθενικῇς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνῃ
Ἔργα διδασκήσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην, 65
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γονοχόρεις μελεδώνας·
Ἐν δ' θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ὀπιπλοπον ἦθος
Ἑρμείην λώβαν δεῖξαι Ἀργειφόντην.
Ὡς ἔφατ', οἱ δ' ὀπίδοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.
Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις 70
Παρθενικῇ αἰδοῖ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς·
Ζῶσε δ' καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείοις ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δ' τίσαν
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι· 75
Πάντα δὲ οἱ χροῖ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι δόλους τ' ἀμυλίους τε λόγους καὶ ὀπιπλοπον ἦθος
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ὀπιπλοπον ἦθος
Τεῦξε, διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου· ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κῆρυξ. ὀνόμηνε δ' τήνδε γυναῖκα 80
Πανδώρην, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα, θεῶν ταχὺν ἄγγελον. οὐδ' Ἐπιμηθεὺς 85
Ἐφράσατ' ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξόπιν, μήπου τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἐόησε.
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἄνευ χθονὸς ἄλγε' ἀνθρώπων 90
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκοισι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφαρέουσα
Ἐσκέδασ' ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμιμνε, πίθου ἔσω χείλεσιν· οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀλλὰ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ὀλώνται. 100
Πλεῖν μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλεῖν δ' θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύς.
Οὕτως οὔ πῃ ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι. 105
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐν νόῳ θέμενος
Εὖ καὶ ἐπιστάμενος· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γένοντο θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι.
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθανάτοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες. 110
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευε·
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ οἴζυος· οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν, ἀεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι, κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων· 115

Θνῆσκον

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δ' ἅπαντα
Τοῖσιν ἔων· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολύν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἡσυχοι ἔργα νέμοντο, σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν, 120
Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσί, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς,
Ἐσθλοί, ὀπηδοῦοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἱ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ ἀρητὰ ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλουτοδόται· καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔσχον. 125
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χείρονες ἀντιόωσιν
Ἀργύρεον· ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσείῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ
Ἐπτέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ὃν ἐνὶ οἴκῳ· 130
Ἀλλ' ὅταν ἡ βήσειε καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ὀπὴ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίας· ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν· οὐδ' ἀθανάτοις θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱερεῖα θέμεσθαι, 135
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολούμενος, οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται 140
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ ἕτερον ἄλλο γένος νόον ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρέῳ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιῶν, δεινόν τε καὶ ὄβριμον· οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες· οὐδέ τι σῖτον 145
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν,
Ἄπλαστοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μελέεσσιν.
Τοῖς δ' ὖν χαλκείη μὲν τεύχεα, χαλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος. 150
Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες
Βῆσαν ἐς ὠρόεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι· θαίατος δὲ καὶ ἐκπάγλοις περ ἐόντας
Εἷλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε, 155
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ὀπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἱ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρη γενεὴ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φυλόπις αἰνὴ, 160
Τοὺς μὲν ἐπ' ἑπτάπυλον Θήβῃ Καδμηίδι γαίῃ
Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν Ἑλένης ἕνεκ' ἠυκόμοιο.
Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε· 165
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ἀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατέναιε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὀλβίοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν 170
Τρὶς τῆς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πεμπτοῖσι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.
Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται κατὰ μόχθον καὶ ἀζύμενοι, οὐδὲ τι νύκτωρ 175
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοιίος, οὐδέ τε παῖδες. 180
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑτάρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ.
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι

Moriebantur autem ceu somno domiti. bona verò omnia
Illis erant. fructum autem ferebat fertile arvum
Sponte sua, multúmque & copiosum: ipsíq; vltro
Quieti partis fruebantur, cum bonis multis.
Verum postquam hoc genus terra abscondit,
Ii quidem dimi facti sunt Jovis magni consilio,
Boni in terris versantes, custodes mortalium hominum, — Custodes angelis hominibus à Deo sunt assignati.
Qui sane observant & iusta & prava opera,
Aerem induti, passim euntes per terram,
Opum datores, atque hoc munus regale consecuti sunt.
Secundum inde genus, multo deterius postea
Argenteum fecerunt cœlestium domorum incolæ, — Argenteũ sæculum.
Aureo neque natura simile, neque intellectu.
Sed centum quidem annis puer apud matrem sedulam
Nutriebatur crescens, valde rudis domi suæ.
Cum verò adoleuisset, & pubertatis terminum attigisset,
Paucillum viuebat ad tempus dolores habentes
Ob stultitias. iniuriam enim paruam non poterant
A se mutuo abstinere, neque deos colere
Volebant, neque sacrificare beatorum sacris in aris,
Quatenus fas hominibus ex more. Hos quidem deinde
Jupiter Saturnius abscondit iratus: quia honores
Non dabant beatis diis, qui Olympum habitant.
At postquam & hoc genus terra occultatum,
Hi quidem subterranei beati mortales vocantur — ὑπὸ χθόνιοι.
Secundi: sed tamen honor etiam hos consequitur.
Jupiter verò pater tertium aliud genus hominum
Aeneum fecit, omnino argenteo dissimile, — Aeneum sæculum, crudelius præcedentibus & Martí deditum.
E fraxinis, vehemens & robustum: quibus Martis
Opera curæ erant luctuosa, ac iniuriæ: neque vllum cibum
Edebant, sed adamante habebant duriorem animum,
Deformes: magna verò vis & manus invictæ
Ex humeris prouenerant super validis membris.
His erant ænea quidem arma, æneæq; domus:
Aere verò operabantur: nigrũ autẽ nondum erat ferrum.
Et hi quidem manibus propriis domiti,
Descenderunt amplam in domum frigidi inferni. — Agnouit Hesiodus inferos superiores hominum defunctos.
Ignobiles: mors verò tametsi stupendos exigentes
Cepit atra, splendidum verò liquerunt lumen solis.
Sed postquam & hoc genus terra operuit,
Rursum etiã aliud quartũ super terrã multorum alumnam — Quartum sæculum iustitia & bellica fortitudinè insignius.
Jupiter Saturnius fecit, iustius & melius
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priori generationi per immensum terram.
Hos quoque bellúmque malum & pugna grauis,
Alios quidem ad septiportes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi:
Alios verò & in nauibus super magnum fluctum maris
Ad Troiam ducens, Helenæ gratia pulchricomæ,
Vbi quidem ipsos mortis quoque finis adobruit.
Iis autem seorsim ab hominibus victum & sedem tribuens,
Jupiter Saturnius pater constituit ad terræ fines.
Et hi quidem habitant securum animum habentes
In beatorum insulis, iuxta Oceanum profundum, — Veterum opinio de beatitatis sede.
Felices heroes: his dulcem fructum
Ter quotannis florentem profert fœcunda tellus.
O sine que iam quinto ego interessem
Hominũ generi: sed aut mortuus esse prius, aut postea natus. — Ferreum sæculum reliquorũ omnium deterrimum.
Nunc enim genus est ferreum, nunquam nec die
Quiescent à labore & miseria, neque nocte
Corrupti, graues verò dij dabunt curas.
Sed tamen & hisce admiscebuntur bona malis.
Jupiter autem perdet etiam hoc genus variè loquentium hominum,
Postquam facti circa tempora cani fuerint.
Neque pater liberis similis, neque liberi,
Neque hospes hospiti, neque amicus amico,
Neque frater amicus erit, vt antehac.
Statim verò senescentes dehonorabunt parentes,
Incusabunt autem illos molestis alloquentes verbis,

Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὅπιν εἰδότες, οὐδὲ μὴν οἴγε 185
Γηραιὸν τοκέων κατὰ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειρεδίκῃ· ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει.
Οὐδέ τις ἀρήκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δ' κακῶν ῥεκτῆρα κ' ὑβριστὴν
Ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ κ' αἰδὼς 190
Οὐκ ἔσται· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, δὴ δ' ὅρκον ὀμεῖται.
Ζῆλος δ' αὐθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὀμαρτήσει στυγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς ἀρυσδείης, 195
Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον προλιπόντε ἀνθρώπους
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τοὶ δ' λείψονται ἄλγεα λυγρὰ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρεσὶ νήεσι καὶ αὐτοῖς. 200
Ὧ δ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,
Ὑψὶ μάλ' ἐν νεφέεσι φέρων, ἀνύχεσσι μεμῦρπώς·
Ἡ δ' ἐλεεινὴ γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ἀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὀξὺ κρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε,
Δαιμόνιον, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων. 205
Τῇ δ' εἶς ἢ σ' αὖ ἐγὼ φορέω κ' ἀοιδὸν ἐοῦσαν·
Δεῖπνον δ' αἴκ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ἔς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν·
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ ταυροπτερὲς ὄρνις. 210
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γὰρ τε κακὴ δηλεῖ βροτὸν· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δὲ τ' ὑπ' αὐτῆς,
Εὐκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παρεῖθεν
Κρείσσων ἐς τὸ δίκαιον· δίκη δ' ὑπερ ὕβριος ἴσχει, 215
Ἐς τέλος ἐξαθύσασ· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τε τέκεται ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
Τῆς δὴ δίκης ῥόθος ἑλκομένης ἧ κ' ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι, σκολιῇς δὲ δίκας κρίνωσι θέμιστας.
Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν, 220
Ἠέρα ἐσταμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα
Οἵ τε μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἱ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσιν
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθέουσιν ἐν αὐτῇ· 225
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος, οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται ἀρυόπα Ζεύς.
Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκοισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὁπηδεῖ,
Οὐδ' ἄτη, θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· οὔρεσι δὲ δρῦς 230
Ἄκρη μὲν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας.
Εἰροπόκοι δ' ὄϊες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·
Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν·
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ὁδὸν νηῶν
Νείουσιν, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. 235
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται ἀρυόπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπώλεσε,
Ὅστις ἀλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάᾳται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων, 240
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν ὀλυμπίου· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τοῦγε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ γε τεῖχος,
Ἢ νῆας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν. 245
Ὦ βασιλῆες, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τόνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύουσιν ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλοις τρίβουσι, θεῶν ὅπιν οὐκ ἀλεγοντες.
Τεὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ὑπὲρ χθονὶ πουλυβοτείρῃ 250
Ἀθάνατοι, Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσταμένοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Impij, neque deorum oculum veriti, neque hi sanè
Senibus parentibus educationis præmia reddent,
Violenti. alter verò alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pij gratia erit, neque iusti,
Neque boni, magis vero maleficum & iniurium
Virum colent. Iustitia vero in manibus, & pudor
Non erit. Lædet autem malus meliorem virum,
Verbum obliquis alloquens, periurium vero iurabit,
Liuor autem homines miseras omnes,
Raucus, malis gaudens, comitabitur inuisus.
Tumq; demum ad cœlum à terra spatiosa,
Candidis vestibus tecta corpus pulchrum,
Decorum ad familiam abierunt, relictis hominibus,
Pudor & Nemesis. relinquentur autem dolores graues
Mortalibus hominibus, mali verò non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus dicam, tametsi ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luściniam canoram.
Altè in nubibus ferens vnguibus correptam.
Illa verò miserè curuis confixa vnguibus
Lugebat. eam autem imperioso ille sermone alloquutus est:
Infelix, quid strepis? habet certè te multo fortior:
Hac vadis, quà te duco, etiam cantatricem existentem.
Cœnam verò, siquidem libet, faciam, vel dimittam:
Imprudens vero, quicunque velit cũ potẽtioribus cõtendere,
Victoriúque priuatur, atque pudorem dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis prædita auis.
O Persa, tu vero audi iustitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim perniciosa est misero homini, neque bonus quidem
Facilè ferre potest, grauatúrque ab ipsa,
Illapsus damnis. Via vero altera peruemiendi
Melior ad iusta. Iustitia autem super iniuriam valet,
Ad finem progressa: passus vero stultus sapuit.
Cito enim abit iusiurandum vnà cum pravis iudiciis.
Iustitiæ vero impetus, tracta quocunque homines duxerint
Doniuori, pravis autem iudiciis iudicarint leges.
Hac vero sequitur flens, vrbémque & mores populorum,
Aërem induta, malum hominibus adferens,
Quique ipsam expellunt, neque rectam distribuerunt,
At qui iura tam hospitibus quàm popularibus dant
Recta, neque à iusto quicquam exorbitant,
His viget vrbs, populique florent in ipsa:
Pax verò per terram alma, neque vnquam ipsis
Molestum bellum destinat latè cernens Iupiter:
Nec vnquam iustos inter homines fames versatur,
Neque noxa: in conuiuiis vero partis opibus fruuntur.
His fert quidem terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes: media vero apes.
Lanigeræ autem oues velleribus onusta sunt.
Parunt vero mulieres similes parentibus liberos.
Florent autem bonis perpetuo, neque nauibus
Nauigabunt: fructum vero profert fœcundus ager.
Sed quibus iniuriáque mala curæ est, prauáque opera,
His pœnam Saturnius destinat latè cernens Iupiter.
Sæpéque vniuersa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, & iniqua machinatur.
Illis autem cœlitus magnum adduxit malum Saturnius,
Famem simul & pestem. intereunt vero populi,
Neque mulieres pariunt, decrescúntque familiæ,
Iouis Olympij consilio, interdum vero rursus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut murum,
Aut naues in ponto Saturnius punit ipsorum.
O reges: vos autem considerate etiam ipsi
Iustitiam hanc. propè enim inter homines versantes
Dij vident, quotquot pravis iudiciis
Se mutuo afferunt, deorum animaduersionem non curantes.
Innumeri enim sunt in terra multorum alumna
Dij Iouis, custodes mortalium hominum:
Qui sanè & iudicia obseruant, & prava opera,
Aërem induti, passim oberrantes per terram.

A quibus pudor exulauerit, in eos facile irrumpit malorum mater proterua.

Tyranni rapaces accipitribus, subditi simplices luściniis comparantur.

Iustitiæ cõmodorum: iniustitiæ incommodorum demonstratio.

Iustitiæ beatitudines.

Vnius labes facilè in totam ciuitatem propagatur. si non culpa saltem pœna.

Ad omnes hominum actiones Deus præsens est.

Ἡδύ τε καὶ δέν θ' ὀξὺ δίκῃ Διὸς ὀκριοεσσάων
Κυδνή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἱ ἐν οὐλύμπῳ ἔχουσιν· 255
Καί ῥ' ὁπότ' αὖ τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ἐνετείνων,
Αὐτίκα παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὄφρ' ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεύντες
Ἀλλῃ περκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες. 260
Ταῦτα φυλασσόμενοι βασιλῆες ἰθύνετε μύθοις
Δωροφάγοι, σκολιῶν θ' δικῶν ὄπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἷ αὐτῷ κακὸν τεύχει ἀνήρ, ἄλλῳ κακὸν τεύχων.
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας, 265
Καί νυ τάδ' αὖε ἐθέλῃσ' ὄψεται οὐδέ οἱ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἶναι, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν, ἀνδρὶ δίκαιον
Ἔμμορε, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει. 270
Ἀλλὰ τάχ' οὔ πω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ταῦτα μετ' φρεσὶ βάλλεο σῇσιν·
Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς, 275
Ἐσθέμεν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστιν ἐν αὐτοῖς·
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολὺ φέριστον ἀρίστη
Γίνεται· εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαια ἀγορεύειν
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς.
Ὃς δ' κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπιορκήσας ὀμόσσας 280
Ψεύσηται, καὶ δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λελείπται·
Ἀνδρὸς δ' ἀρκαίου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω μέγα, νήπιε Πέρση.
Τὴν μὲν τοι κακότητα καὶ ἱλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι 285
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς τε καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα. 290
Οὗτος μὲν παράειστος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἧσιν ἀμείνων·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πιθήται·
Ὃς δέ κε μήθ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρεῖος ἀνήρ. 295
Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰεὶ ἐφετμῆς
Ἐργάζου, Πέρση δῖον γένος, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δ' εὐστέφανος Δημήτηρ
Αἰδοῖος, βίοτον δ' τοι πιμπλῇσι καλιήν.
Λιμὸς γὰρ τοι πάμπαν ἀδηφάγῳ σύμφορος ἀνδρί. 300
Τῷ θ' θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἄνδρες ὃς κεν ἄργὸς
Ζῶν, κηφήνεσσι κατοῦρος ἴκελος, ὃς τε μελισσῶν
Οἴτε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἐδωδὴν ἐσθίοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν,
Ὡς κέ τοι ὡραίου βίοτου πλήθωσι καλιαί. 305
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μαλα γὰρ θ' ἡσυχίοισιν ἀργοί.
Ἔργον δ', οὐδὲν ὄνειδος· ἀργίη δέ τ' ὄνειδος.
Εἰ δέ κεν ἐργάσσῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀργὸς 310
Πλουτέων· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.
Δαίμονι δ' οἷός τε ἔασθα, τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀέσσῃσθα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίον ὃς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ κομίζει, 315
Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδὼς τοι κακὸς ἀνόλβοις, θάρσος δ' πολὺ πλεῖον ἄμεινον.
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ θεοὶ δόσαν ἀλλὰ μάλ' ἐσθλά.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶν βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ γ' ἀπὸ γλώσσης λήσεται, (οἷά τε πολλὰ 320
Γίνεται εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ἀνθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείη καταπάλτῃ)

Virgo autem est iustitia Ioue prognata,
Clarique & veneranda dys qui cœlum habitant.
Et certè cum quis ipsam lederit, obliquè inuriens,
Statim ad Iouem patrem considens Saturnium,
Conqueritur hominum iniquam mentem: vt luat
Populus peccata regum, qui prauia cogitantes
Aliò deflectunt iudicia obliquè pronunciantes.
Hæc obseruantes ô reges corrigite sententias,
Corrupti: obliquorum verò iudiciorum prorsus obliuiscamini.
Sibi ipsi mala fabricatur vir, alij mala fabricans.
Malum verò consilium consulenti pessimum.
Omnia videns Iouis oculus, omniaque intelligens, Diuini numinis perspicacia.
Et hæc certè (siquidem vult) ipse spectat, neque ipsum latet,
Qualenam hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porrò nec ipse nunc inter homines iustus
Esse velim, neque meus filius, quando malum est, iustum gaudentem.
Esse: siquidem plus iuris iniustior habebit.
Sed his nondum finem arbitror impositurum Iouem fulmine
O Persa. Cæterum tu hæc animo tuo repone, (prorsus.
Et iustitiæ quidem animum adiice, violentiæ verò obliuiscere.
Namque hanc hominibus legem disposuit Saturnius, Proteruiæ potentiorũ feris potius sunt conuenientiores quàm hominibus.
Piscibus quidem & feris & auibus volucribus,
Se mutuò vt deuorent, quandoquidem iustitia carent.
Hominibus autem dedit iustitiam, quæ multò optima
Est. Si quis enim velit iusta in publico dicere,
Cognoscens, ei quidem opes largitur latè videns Iupiter.
Qui verò testimoniis volens periurium iurando
Mentiatur, in ius delinquens immedicabiliter læsus est.
Eius verò obscurior posteritas postea relicta est:
Viri autem iusti generatio posteris præstantior.
Cæterum tibi ego bona sciens dico, stultissime Persa,
Malitiam quidem cumulatim etiam capere Omnia à Deo ita sunt constituta, vt præstantiora quauis difficilius acquirantur quàm quæ nullius sunt pretij.
Facile est: breuis quippe via est, adeóque proxima.
Ante virtutem verò sudorem dij posuerunt
Immortales: longa verò atque ardua via est ad ipsam,
Primùmque aspera, vbi verò ad summum ventum fuerit,
Facilis deinceps est, quantumuis difficilis fuerit.
Ille quidem optimus est, qui sibi ipse per omnia sapit,
Cogitans quæcunque dein & postremò sint meliora.
Rursus & ille bonus est, qui bene monenti paruerit.
Qui verò nec sibi sapit, neque alium audiens
Animum adiicit, rursum hic inutilis vir est.
Verùm tu nostri semper præcepti memor,
Operare, ô Persa diuinum genus, vt te fames Tutius opes labore comparantur quam desidia & rapinis.
Oderit, amet autem pulchrè coronata Ceres
Venerandaque victúque tuum impleat horreum.
Fames namque perpetuò ignauo comes est viro. Ignauiæ comites.
Atq; eandem & dij oderunt, & homines, quicunque otiosus
Viuat: fucis aculeo carentibus similis studio,
Qui apum laborem absumunt otiosi,
Vorantes. tibi verò opera mediocria obire gratum esto,
Vt tibi tempestiuo victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt pecorosi & opulenti,
Et laborans, multo etiam charior tam immortalibus
Eris, quàm hominibus: valde enim oderunt otiosos.
Labor verò nullum dedecus, sed ignauia dedecus est.
Quòd si laboraueris, mox te æmulabitur & otiosus,
Ditescentem: diuitias verò & virtus & gloria comitatur: Diuitiarũ labore comparatarum splendor.
Deo autem similis fueris, Laborare quidem melius,
Siquidem ab alienis facultatibus stolidum animum
Ad opus conuertens, victus curam habeas, vt te iubeo,
Pudor autem non bonus indigentem vrum tenet.
Pudor qui viros valde & lædit & iuuat. [illegible]
Pudor quidem ad paupertatem, audacia verò ad diuitias. [illegible]
Opes verò non raptæ, diuinitus datæ, multo meliores. A rapinis dehortatio scelerum quorundã enumeratio.
Si quis enim & manibus per vim magnas opes traxerit,
Aut lingua spoliarit (qualia multa
Fiunt, quamprimùm lucri amor mentem deceperit
Hominum: pudorem verò impudentia expulerit)

Facilè & illum obscurant dij, minuuntur verò familiæ
Viro illi: exiguum verò ad tempus diuitiæ adsunt.
Par est delictum: si quis & supplicem & hospitem malo af-
Quique fratris sui cubilia ascenderit, (ficiat:
Secreti lecti vxoris importuna patrans:
Quique malo cuiuspiam consilio deceperit orphanos liberos:
Quique parentem senem misero in senectæ limine
Probris affecerit, grauibus incessens verbis:
Huic certè Iupiter irascitur: ad extremum verò
Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.
Verùm tu quidem ab his omnino cohibe stultum animum:
Pro virili autem sacra facito immortalibus dijs,
Castè & purè, splendidáque crura adurito.
Interdum certè libaminibus atque hostiis placa,
Et quando cubitum ieris, & quando lux sacra venerit:
Vt benevolum erga te cor, atque animum habeant,
Vt aliorum emas sortem, non tuam alius,
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum verò sinito.
Eum verò potissimum vocato, quicunque te prope habitat.
Si enim tibi & negotium aliquod domesticum accidat,
Vicini discincti accurrunt: cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna est malus vicinus, quantũ bonus cõmodũ.
Sortitus est primum, quicunque sortitus est vicinum bonum.
Neque sanè bos interierit, nisi vicinus malus sit.
Recta quidem mensura à vicino mutuum accipe, rectáque
Eadem mensura & amplius, siquidem possis: (redde
Vt indigens: & in posterum promptum inuenias.
Ne mala lucra captes: mala lucra æqualia damnis,
Amantem te ama, & iuuantem te iuua.
Et da ei qui dederit, neque da qui non dederit.
Datori namque est qui dat, non danti verò nemo dat.
Donatio bona, rapina verò mala atque lethifera,
Quisquis etenim liberalis vir est, etsi multum dederit,
Gaudet donando, & delectatur suo in animo.
Qui verò ipse rapuerit, impudentia fretus,
Quamuis id sit exiguum, tamen vexat charum animum.
Siquidem enim & paruum paruo addideris, (euaserit.
Et frequenter istud feceris, mox quidem magnum & hoc
Qui verò partis adijcit, is vitabit atram famem.
Neque verò quod domi repositum est, virum lædit.
Domi melius esse, quoniam noxium quod foris est.
Bonum quidem de præsenti capere, noxa verò animo
Egere absente: id quod te cogitare iubeo.
Incipiente verò dolio, & desinente satiato te,
Medio parce: mala enim in fundo parsimonia.
Merces autem viro amico constituta sufficiens esto.
Etiam cum fratre ludens, testem adhibeto:
Crudelitas pariter ac differentia perdiderunt homines.
Ne verò mulier te animo nates succincta decipiat,
Blandè garriens, tuum inquirens tugurium.
Qui namque mulieri confidit, confidit is quidem furibus.
Vnicus verò filius seruabit paternam domum.
Pascendo: ita enim opulentia crescet in ædibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile verò & pluribus præbuerit Iupiter ingentes opes:
Maior autem plurimum cura, maior quoque accessio.
Tibi verò si opes animus appetit intra sese,
Sic facito, operámque operæ subinde addito.
PLEIADIBVS Atlante natis exorientibus,
Incipe messem, arationem verò occidentibus.
Hæ quidem noctésque & dies quadraginta
Latent: rursum verò circumuoluente se anno
Apparent, primùm vt acuitur ferrum.
Hæc vtique aruorum est regula: quique mare
Prope habitant, quique valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Habitant. Nudus sersito, nudúque arato,
Nudus quoque metito: siquidem tempestiua omnia vo-
les
Opera ferre Cereris, vt tibi singula

χ. ἀλιτοῖ τινα.

Ad pietatem erga deos hortatio.

Cultus amicorum.

Amici vicini ad ōpem ferẽdam paratiores.

Cum vicinis consortium quomodo alẽdum.

Sedulò patrisfamilias officium.

A muliere malè morata cauẽdum.

Quando metẽdum, & arandũ.

Sedulo & in tempore necessaria vocationis officia sunt peragẽda.

Ῥηϊδίη τέ μιν μαψηδὸν θεοὶ μινύθουσι καὶ οἶκοι
Ἀνέρι τῷ, παῦρον δέ τ' ὀπὶ χρόνῳ ὄλβος ὀπηδεῖ·
Ἰσον δ' ὅς τ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξῃ· 325
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἐν δείματα βαίνοι,
Κρυπταδίης δ' εὐνῆς ἀλόχου ἐς δαῖδα κίοιτο,
Ὅς τε τεοῦ ἀφραδίῃσι ἀλιτρὰ αἴνετον ὀρφανὰ τέκνα·
Ὅς τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήρατος οὐδῷ
Νείκεϊ, χαλεποῖσι καταπτύσσῃ ἐπέεσσιν. 330
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγάσσεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων αὐτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπίθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σύ σῇ μὲν πάμπαν ἔρυ' ἀεσίφρονα θυμόν,
Καθαρὰ δ' ἰώμενος ἱερὰ ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ὀπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία κάιειν· 335
Ἄλλοτε δὲ σπένδῃσι δυήεσσί τε ἱλάσκεσθαι,
Ἠμὲν ὅτ' ἐνάλιος, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὡς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ὀπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι. 340
Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν ὅστις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωροι ἕκητι, ζώσαντο δὲ πυκνοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Εὐμορίῃ τοι τιμῶν ὅστ' εὐμορέ γείτονος ἐσθλοῦ. 345
Οὐδ' αὖ βοῖς ὀλόλυκτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λῴονι, αἴκε δύνῃσαι·
Ὡς αὖ χρηΐζων, καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν. 350
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσείναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μὲν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Δῶς ἀγαθή, ἁρπαξ δὲ κακή, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς μὲν γάρ κεν αὐτὸς ἐθέλων, ὅγε κἂν μέγα δώῃ, 355
Χαίρει τῷ δώρῳ καὶ τέρπεται ὃς κε θυμῷ·
Ὅς δέ κεν αὐτὸς ἕληται ἀναιδείῃφι πιθήσας,
Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τότ' ἐπαχθόσσον φίλον κῆρ.
Εἰ γάρ κεν σμικρὸν ὀπὶ σμικρῷ καταθείῃς,
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἕρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο. 360
Ὅς δ' ὀπὶ οἴκοι φέρει, οὐδ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν·
Οὐδὲ τόγ' ἐν οἴκῳ κατακείμενον αἰέρα κήδει.
Οἴκοι βέλτερον ἔμμεν· ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι, πῆμα δὲ θυμῷ
Χρηΐζειν ἀπεόντος. ἃ σοι φράζεσθαι ἄνωγα. 365
Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι· δ φὴν δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.
Μισθὸς δ' αὐδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἀρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ὀπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα τοῖς γε καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας. 370
Μηδὲ γυνὴ σε νόον πυκαζόλος ἐξαπατάτω,
Αἰμύλα κωτίλλουσα, τεοῦ διφῶσα κατείου.
Ὅς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρῴον οἶκον
Φασέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι. 375
Γηραιὸς δὲ θανοῖς ἔτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων·
Ῥεῖα δέ κεν πλείονι πόροι Ζεὺς ἄφθονον ὄλβον.
Πλείων μὲν πλείονα μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ἧσι,
Ὧδ' ἔρδειν. ἔργον δὲ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι. 380

ΠΛΗΙΑΔΩΝ Ἀτλαγενέων ὀπιτελλομενάων
Ἀρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀροτοῖο δὲ δυσομενάων·
Αἱ δ' ἤτοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου. 385
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βαθεῖα νέμονται
Πόντου κυμαίνοντος ἀπ' ἀγκέων· πόνα χαίρειν
Ἠέλιον· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴ κ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα

Ωρι

Ωεὶ αἰζηοτέα. μὴ πως τὰ μεταξὺ χαπίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίοις οἴκοις, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ως καὶ νῦν σοὶ ἔμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ὀπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἔργαζε νήπιε Πέρση 395
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο.
Μήποτε σὺν παιδεσσι γυναικί τε δυσμενὲς ἀχεύων,
Ζητεῖς βιοτὴν κατὰ γείτονας· οἱ δ' ἀμελοῦσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι· εἰ δ' ἐπὶ λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ σ' ὀνήσεις, σὺ δ' ἐτώσια πολλὰ ἀγορεύσεις· 400
Ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νόμος· ἀμφὶ σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀμεναλίν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα·
Κτητόν, οὐ γαμετόν, ἥτις καὶ βοῦσιν ἔποιτο.
Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι. 405
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄνον· ὁ δ' ἀρνήσεται· σὺ δ' ὀπίσσω
Ἢ δ' ὄρνις ὀδυρήσεται, μινύθει δέ τοι ἔργον.
Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον ἐς τ' ἐνιηυτόν.
Οὐ γὰρ ἐπωσόρδρος ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος. μελέτη δέ τοι ἔργον ὀρέλλει. 410
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτεσι πεπαίνει.
Ἡμὸς δὴ λήγει μενεαίνων ἠέλιος
Καύματος ἰδαλίμου, μετὸ πωείνων ἐμβρόσαντος
Ζηνὸς ἐειδέος, μετὰ δὲ τρέπεται βέστερος ἠώς
Πολλὸν ἐλαφρότερος (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ 415
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κινήσεται ἀνθρώπων
Ἐρχόμενος ἡμάτιος, πλεῖον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ)
Ἡμος ἀδηκοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ὕλη· φύλλα δ' ἔρεικε χαμαί, πίσυρσι τε λήγει·
Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὤρεον ἔργον. 420
Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπαρον δὲ τρίπηχυν,
Ἀξονά τ' ἑπτάπόδην. μάλα γὰρ νύ τοι ἄρμενον ἔτω.
Εἰ δ' κεν ὀκταπόδην ἀπὸ κῆρυρα κέ τάμοιο,
Τεμαίσαμεν δ' ἄν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ
Πόλλ' ὑπὸ καμπύλα χῶλα· φέρειν δ' ὑπὸ γύαιον, ὅτ' ἂν ἄρῃς. 425
Εἰς οἶκον, κατ' ὄεσσ' ἰδίζεσθαι· ἢ κατ' ἄρουραν,
Πείνινον, ὅς κε βοῦσιν ἀρωῇ ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δ' ἐπὶ κόμβοισιν ἐλύσας πήξας
Γόμφοισιν πελάσας θεσσαρήρεα ἱστοβόειν.
Δοιὰ δὲ θεῖναι ἄροτρα πυκνοσάνιδα καὶ οἴκοι, 430
Αὐτόχυρον κ' πηκτὸν· ἐπεὶ πολὺ λῴονα οὕτω.
Εἰ κ' ἕτερόν γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ὀπὶ βοῦσι βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστοβόειν·
Δρυὸς ἔλυμα, φρίνου γύαιον, βοὲ δ' ἐνναετήρω
Ἀρσενε κεκτῆσθαι· τῷ γὰρ θέντε κε δηρὸν ἀνέσσω. 435
Ἥβης μέτρον ἔχοντε, τὼ ἐργάζεσθαι ἀείσω·
Οὐκ ἂν τώγ' ἐείσαντε κε σὺν λακὶ κεμμὲν ἀροῦσιν
Ἄζηαν, τὸ δ' ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράκυφον, ὀκτάκλωμον· 440
Ὃς κ' ἔργου μελετῷ ἰθεῖαν αὖλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παππαίνων μετ' ὀμήλικας, ἀλλ' ὀπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων. τόδ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ὀπισσοείλιν ἀλέασθαι.
Κουρότερος γὰρ ἀνὴρ μετ' ὀμήλικας ἐπέοιτο. 445
Φράζεσθαι δ' οὔτ' αὖ φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Τ' ψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥτ' ἀροτοῖο τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρήσασ' κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας. 450
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δοὺς καὶ ἄμαξαν·
Ῥηΐδιον δ' ἀπαμύνασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν·
Νήπιος, οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης,
Τῶν σφωῒν μελέτω ἐκέμεν οἰκήια δὲ θέσθαι. 455
Εὖτ' ἂν δὴ πρώτιστα φάνῃ θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμᾶσθαι ὁμῶς δμῶάς τε καὶ αὐτὸς
Αὔλιον καὶ ἀρηρὼς ἀείρων, ἀέριον καὶ ἄρηρον·
Πρωῒ μάλα κοιμήσας ἵνα τοι πλήθωσι ἄρουραι.
Εἴαρι πρώτιστον θαρσῶν σὺ γε φυτὸν οὐ σ' ἀπατήσει. 460

Tempestiua crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut & nunc ad me venisti: ego verò tibi non amplius dabo,
Neque amplius mutuò tradam. Labora solide Persa,
Opera quæ hominibus dij destinarunt,
Ne quando cum liberis, uxoréque animo dolens
Quæras victum per vicinos, hi verò negligant.
Bis enim & ter fortuitò consequeris. si verò amplius molestes,
Rem quidem non facies, tu verò inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum lex. Sed te iubeo
Cogitare debitique solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primùm, uxoremque, bouemque aratorem,
Famulam non nuptam, quæ & boues sequatur,
Vtensilia verò domi omnia apta facito:
Ne tu quidem pecus ab alio, illeque recuset, tu verò careas,
Tempus autem prætereat, minuatúrque tibi opus.
Ne verò differas ing, crastinum, ing, perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator. Cura verò tibi opus auget.
Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur,
Quum itaque iam desinit robur acuis foliis,
A calore humido per autumnum pluente
Ioue præpotente, mutatur humanum corpus
Multo leuius. nam tunc canicula stella
Paulisper supra caput fato obnoxiorum hominum
Venit interdiu, magis autem nocte fruitur,
Quando incorrupta est cæsa ferro
Sylua, folia autem humi fundit, ab ramisque cessat:
Tunc sanè ligna secato, memor tempestiui operis.
Mortarium quidè tripedale seca, pistillum verò tricubitale,
Axemq, septempedalem, valde enim certè conueniens sit:
Si verò octopedalem, & malleum inde secueris,
Trium palmorum curuaturam secato 10. palmarum currus.
Multa præterea curua ligna: ferto autem dentale cum inue
Domum, siue in monte quærens, siue in agro, (neris,
Ilignum: hoc enim bobus ad arandum firmissimum est:
Nempe quum Attica Cereris famulus temonem infigens,
Clauis adiunctum stiua adaptauerit.
Bina verò disponito aratra, laborans domi:
Dentatum & compactum: quoniam multo optimum sic.
Siquidem alterum fregeris, alterum bobus iniecias.
E lauro autem, vel vlmo firmissimæ stiuæ sunt.
E quercu temonem, ex ilice dentale, boues verò duos nouen nes
Masculos comparato) horum n. robur non imbecillum est)
Adolescentiæ mensuram habentes. hi ad laborandũ optimi.
Non vtique hi contendentes in sulco, laborando aratrum
Fregerint, opus verò imperfectum reliquerint.
Hos autem simul quadragenarius iuuenis sequatur,
Panem cœnatus quadrifidum octo morsium:
Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,
Non amplius respectans ad coætaneos: sed in opere
Animum habens. hoc verò neque iunior alius melior
Ad spargendum semina, & iteratam sationem euitandum.
Iunior enim vir ad coætaneos euolat animo.
Considera verò, cum vocem gruis audieris
Alte ex nubibus quotannis clangentis.
Quæ & arationis signum affert, & hyemis tempus,
Indicat pluuiæ: cor autem rodit viri bobus carentis:
Tunc sanè pasce curuos boues, domi detinens.
Facile enim dictu est, par boum da & plaustrum:
Facile autem recusare, instani verò opera bobus.
Inquit autem vir mentis compos: fabricato plaustrum.
Stultus etiam hoc nescit, centum esse ligna plaustri.
Horum antè curam habere oportet, domi reponendo.
Cum primùm igitur gratia mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere simul & serui & tu ipse,
Siccam & humidam arans, arationis ad tempus,
Summo manè festinans, vt tibi se impleant arua.
Vere vertuo, æstate verò iterata non te fallat.

Pœna quã Deus infligit ignauis.

Præcepta ad vniuersam œconomiam.

Pro crastinatio in re domestica, quàm sit damnosa.

Autumni descriptio.

Quo tempore ligna secanda sint ad rusticã instrumenta idonea.

Aratri descriptio.

Materiã vnde debent confici aratra.

Qua ætate esse debeat bubulcus.

Quando arandum.

Grues hyemis nũtiæ. γεράνου.

Qualiter terra aranda sit, & quoties.

Noualem verò scrito adhuc leuem terram,
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix est.
Supplica verò Iouis terrestri, Cereríque casta,
Ager diligenter colendus & Deus inuocandus.
Prouentum vt impleant, Cereris sacrum munus,
Vt primùm incipis arare, cùm extremum stiua
Manu capiens, stimulo boum terga attigeris
Quercum temonem trahentium loro. iuuenis autem pone
Seruus, ligonem tenens, negotium auibus facessat,
Semina abscondens. Industria enim optima
Mortalibus hominibus est: ignauia verò pessima.
Si quidem vbertate spica nutabunt ad terram,
Absque benedictione diuina irriti sunt labores.
Si finem ipse postea Iupiter bonum præbuerit.
E vasis autem eijcies araneas. & te spero
Quisurum victu potitum domi existente.
Lætus autem peruenies ad canum ver, neque ad alios
Respicies. Tu verò alius vir indigus eris.
Serò arant qui solis conuersationem expectant.
Si verò ad solis conuersionem araueris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,
Obuertsim manipulans pulueruleutus, nec valde gaudens.
Feres autem in sporta, pauci verò te suspicient.
Aliâs verò alia Iouis mens Aegiochi:
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem serò araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit:
Quando cuculus canit quercus in frondibus,
Primùm delectat mortales super immensam terram:
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat,
Non vtique superans bouis vngulam, neque relinquens:
Ita & serotina aratio tempestiua æqualis fuerit.
Arationis tempestiuæ iactura quando reparari possit.
Animo autem bene omnia reconde. neque te lateat
Neque ver exoriens canum, neque tempestiua pluuia.
Accede autem æneam sedem, & ad calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet. tunc sanè impiger vir valde domum auget.
Ignauiæ comites.
Ne te mala hyemis difficultas opprimat,
Cũ paupertate: macilenta verò crassũ pedẽ manu premas.
Multa verò ignauus vir vanam ob spem expectans,
Egens victus mala intra animum versat.
Spes verò non bona indigentem virum fert,
Sedentem in taberna, cui victus non sufficiens sit.
Indica autem seruis, æstate adhuc media existente:
Non semper æstas erit, facite nidos.
Copiosa hyemis descriptio.
Mẽsem verò Ianuarium, malos dies bobus nocentes omnes,
Hunc vitate: & glacies, quæ quidem super terram
Flante borea molesta existunt,
Qui per Thraciam equorum altricem lato mari
Inspirans concutit, remugit autem terra & sylua:
Multas verò quercus alticomas, abietésque densas,
Montis in vallibus deijcit, terra multos pascentì
Incumbens, & omnis reboat tunc ingens sylua.
Fera autem horrent, caudásque sub pudenda ponunt:
Ea etiam quarum vellere cutis densa est, & quæ
Frigidus existens perflat, hirsuta licet pectora habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque ipsum cohibet.
Etiamq; per capram flat hirsutam ouium autem greges non uem,
Eo quòd animi ipsarum villi sunt, non perflat.
Vis venti boreæ incurium verò senem facit:
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quæ ædes intra charam apud matrem manet,
Nondum opera experta aureæ Veneris,
Lauabantur veteres & vngebãtur.
Benéque lota tenerum corpus, & pingui oleo
Uncta, noctu cubat intra domum.
Tempore hyberno, quãdo exossis polypus suũ pedẽ arrodit,
Ipsq; frigida domo, & in habitaculis tristibus.
Non enim illi sol ostendit pabulum vt inuadat,
Indigi hominis miseria.
Sed super nigrorum hominum populumq; & vrbem,
Vertitur. tardius autem vniuersis Græcis lucet.
Et tunc sanè cornuta bestia & incornuta syluicuba
Miserè dentibus stridentes per quercetum vallosum
Fugiunt: & passim omnibus ad curæ est:

Νειὸν δ' ἀτρέμας ἐπὶ κουφίζουσαν ἄρεσθαι.
Νειὸς δηξιάρη, παίδων ἀκηλήτη γε.
Εὔχεσθαι δ' ἐν χθονίῳ Δημητρεί θ' ἁγνῇ,
Εκτελέα βείδειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτάν·
Αρχόμενος τ' ἀρέξαι, ὅταν ἄκρον ἐκ χέρος λῇς
Χερὶ λαβὼν, κρατερὴ βοὸς ὀπὴν νῶτον ἵκηαι
Ευδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ, ὁ δ' ἀλδὸς ὄπισθεν
Δμῶς· ἔχων μαχέλλιν, πόνον ὀρνίθεσσι πιθέσθαι,
Σπέρματα κεκρυφάων· ἀδηποσύνη γὰρ ἄρειστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοδημοσύνη δ' κακίστη.
Ωδέ κεν ἀδροσύνῃ σταχυες νεύοιεν ἔρεζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπιθεν Ολύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι,
Εκ δ' ἀγγείων ἐλάσσεις ἀράχνια· καί σε ἔολπα
Γηθήσειν βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐχόμενος δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ· οὐδὲ τοῖς ἄλλοις
Αὐγάσεαι, σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεκεημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠβήσαι τε καὶ ἐν φρεσὶ σῇσι νοήσῃς,
Ημος κόκκυξ κοκκυζῇ δρυὸς ἐν πετάλοισι
Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτοὺς ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτον ἦμαρ, μηδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὀπλὴν, μήτ' ἀπολείπων·
Οὕτω κ' ὀψαρότης τρεφοπηείτη ἰσοφαρίζῃ.
Εν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὕσεος ὄμβρος.
Παρ δ' ἴθι χάλκειον δῶμον καὶ ἐπ' ἀνέα λέχεσθαι
Ωρη χειμερίη, ὅπότε κρύος ἀνέρας εἴργει·
Ἰφάνης· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ἀφέλοιτο.
Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμαρψῇ
Σὺν πενίῃ, λεπτὴν δ' παχὺ πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀργὸς ἀνὴρ, κενεὸν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηίζων βιότοιο, κακὰ φρεσὶ βάλλεται θυμῷ.
Ελπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεκεημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἡμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἀρκέῃ εἴη.
Δείκνυε δ' μήεσσι θέρεος ἐπὶ μέσσου ἐόντος,
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐστεῖται· ποιεῖν δὲ καλιάς.
Μῆνα δ' λιμαίνοντα κακὰ ἤματα, βούδορα πάντα
Τῶν μνήσασθαι, καὶ πηάδας αὖτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνείοντος βορέαο δυσηλεγέος τελέθουσιν.
Οστε δέ τε Θρήκης ἱππότροφε δρεῖ πίσυρος
Εμπνείοντ' ἐλθὼν· μέμυκε δ' γαῖα καὶ ὕλη.
Πολλὰς δ' δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πίλνᾷ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Εμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήεμος ὕλη.
Θῆρες δ' φείουσι, οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀμφί νυ καὶ δὴ
Ψυχρὸς ἐὼν δέρσῃσι δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε δέρει ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.
Καί τε δ' αἶγα ἄνισι πανύστιχα· πυκνὰ δ' ὀπῆες
Οὐδὲν ἐπιπταναὶ τρίχες αὐτῇ, οὐ δέρσησιν
Ις ἀέμου βορέου· ἠβαιὸν δ' γέροντα πίθησι·
Καὶ δέρε παρθενικῆς ἁπαλόχροος· οὐ δέρσησιν,
Ητε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Αφροδίτης.
Εὖτε λοεσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἐνδοθεν οἴκου,
Ημαρ χειμερίῳ, ὅτ' ἀνίστεται ἂν πόδα τινάξει,
Εν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λαυχαλέοισιν.
Οὐ γὰρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βραδύτερον δ' περ Ἑλλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ ἀκέρσεκοι ὑλικοῖται
Λυγρὴν μυλιόωντες ἀνὰ δρία βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐπὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,

Οἱ

Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινοὺς κευθμῶνας ἔχουσι, 530
Καὶ γλάφυ πετρήεν· τοτε δὲ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὔτ' ὀπὶ νῶτα ἔασι, κάρη δ' εἰς οὖδας ἐρεύγει,
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν, ἀμαιμάκετοι νίφα λευκήν.
Καὶ τότε ἐσσαίσθαι ἕρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,
Χλαῖνά τε μαλακήν καὶ τερμίεσσα χιτῶνα. 535
Στήμονι δ' ἐν παυρῷ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι·
Τὴν περιεσσάσθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μηδ' ὀρθαὶ φείξωσιν ἀειρόμεναι κατὰ κῶμα.
Ἀμφὶ δὲ ποσὶ πέδιλα βοὸς ἶρι κταμένοιο
Ἀρμόσα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσας. 540
Πρωτογόνων δ' εἴφων, ὁπότ' ἂν κρύος ὤριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νεύρῳ βοὸς, ὄφρ' ὄμβρον νώτῳ
Γετὸς ἀμφιβάλῃ ἀλέων, κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν
Πίλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' οὔατα μὴ κατατήκῃ.
Ψυχρὴ γὰρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος. 545
Ἠῶς δ' ὄμβρον γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται, μακάρων ὄμβρον ἔργοις·
Ὃς τε ἀρυσάμενος ποταμοῖσι ἀεὶ ἀενάοντοι,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν τ' ὖει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι 550
Πυκνὰ θρηϊκίου βορέου νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργα τελέσας, οἴκόνδε νέεσθαι,
Μή ποτέ σ' οὐρανόθεν σκοτόεσσ' νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μουλήσειν θείῃ, κατά δ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλδήσασθαι μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος 555
Χειμέρι, χαλεπὸς πεζοῖσι, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος δὴ μισθὸν βοσίν, ὅτι δ' αὔξει τὸ πλέον εἶν
Ἀρμαλιῆς, μακραὶ γὰρ δὴ ῥόδοι ἀμφίεσσι εἰσί.
Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἰσοδίαν νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις 560
Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.
Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετ' ἠματα ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὕματα, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος, πρόλιπων ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτον παμφαίνων, ὀπτέλλεται ἀκροκνέφαιος. 365
Τόνδε μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος αὐθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν φθάμενος, οἴνας πεστάμενος ὡς κ' ἄμεινον.
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν δρεόικος ὑπὸ χθονὸς αὐ φυτὰ βαίνῃ
Πλειάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος ἐκτὸς οἰνέων· 570
Ἀλλ' ἄρπας τε χρεμασθέμεναι καὶ δ' ἀμάας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιεροὺς θάμνους καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρη ἐν ἀμήτου, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα καρφῇ.
Τῆμος τοι σπεύδειν καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα σοι βίος ἀρκέῃ εἶν. 575
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ὑπομείρεται αἶσαν.
Ἠὼς τοι πεζοῖσι μὲν ὁδὸν, πεζοῖσι δὲ καὶ ἔργον·
Ἠὼς ἥ τε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
Ἀνθρώποις, πολλοῖς δ' ὄμβρ' ζυγὰ βοσὶ πιθέσθαι.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ 580
Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν κατα χεύει ἀοιδὴν
Πυκνὸν ὑπὸ πτέρυγων, θέρεος κεκμηότος ὥρῃ,
Τῆμος πῖαταί τ' αἶγες καὶ οἶνος ἄριστος·
Μαχλόταται δ' γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γοῦνατα σείριος ἄζει, 585
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος· ἀμφὶ τότ' ἤδη
Εἶη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος,
Μαζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμένων·
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,
Πρωτογόνων τ' εἴφων· ὀπὶ δ' αὖδοπα πινέμεν οἶνον, 590
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον πῦρ ἐδωδῆς·
Ἀντίον ἀκραής· αὐήμου πνέοντα πρόσωπον,
Κρηνῆς τ' ἀενάου καὶ ὑπορρύτου, ἥ τ' ἀδόλωτος.
Τεῖς ὕδατος πρόχυσιν, τὸ δ' τέτρατον ἐμβαλε οἶνου.
Δμωσὶ δ' ἐπορσύνειν, Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν 595
Πνέεντος, εὖτ' ἂν πρῶτα φαῇ σθένος ὠρίωνος,
Χώρῳ ἐν ἀλαῖῳ, καὶ ἀθρόα κεῖσθαι ἀλωῇ·
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἀγγέσιν· αὐτὰρ ἐπὴν δὴ

Que tecta inquirentes, densas latebras habent,
Et cauernas petrosas, tunc ut que tripedi homini similes,
Cuius & humeri fracti sunt, & caput pauimentum spectat:
Huic similes incedunt vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, vt te iubeo,
Chlanamq; mollem, & talarem tunicam.
Stamine verò in pauco multam tramam intexe.
Hanc circùm induito, vt tibi pili non tremant.
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circùm verò pedes calceos bouis fortiter occisi
Aptòs ligato, pilis intus condensans.
Primogenitorũ verò hœdorũ, cum frigus tempestiũ venerit,
Pelles consuito nerno bouis, vt super humerum
Pluuia arceas teporem, supra caput verò
Pileum habeto elaboratum, vt aures ne humefiant.
Frigida enim aurora est, Borea cadente:
Matutinus verò super terram à cœlo stellifero
Aër frugifer, extensus est beatorum super opera.
Qui hauriens è fluminibus semper fluentibus,
Alte supra terram leuatus venti procella,
Interdùm quidem pluit ad vesperam, interdum flat,
Densas Thracio borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto domum redi,
Ne quando te cœlitus tenebrosa nubes circumtegat,
Corpusq; madidum faciat, vestesq; humectet:
Sed eustato. Mensis enim difficilimus hic
Hybernus: difficilis ouibus, difficilisq; hominibus:
Tunc medium bobus, homini verò amplius adest
Alimonia: longæ enim validæq; noctes sunt.
Hæc obseruans perfectum in annum
Æquato noctesque & dies, donec rursum
Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.
Quum sexaginta post versiones solis
Hybernos fecerit Iupiter dies, tunc sanè stella
Arcturus relinquens immensum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exoritur vespertinus,
Post hunc manè lugens Pandionis prorumpit hirundinis
Ad lucem hominibus, vere nuper cœpto.
Hanc præuertens, vites incidito. (sic enim melius.
At cùm domiporta à terra plantas ascenderit,
Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendæ vites,
Sed falcésque acuito, seruósque excitato.
Fugito verò umbrosas tabernas, & ad auroram cubile,
Tempore messis, quando sol corpus exiccat:
Tunc festina, & domum fruges congrega,
Diluculo surgens, vt tibi victus sufficiens sit:
Aurora enim operis tertiam sortitur partem.
Aurora tibi promouet quidem viam, promouétque laborem:
Aurora, quæ apparens multos ingredi fecit viam
Homines, pluribus verò iugá bobus imposuit.
Quum verò cardúusque florei & canora cicada
Arbori insidens stridulum effundit cantum
Frequenter sub alis æstatis laboriosò tempore,
Tunc pinguésque capræ, & vinum optimum,
Salacissimæ verò mulieres & viri imbecilliori
Sunt, quoniam caput & genua Sirius exiccat,
Siccum verò corpus ob æstum. Sed tunc iam
Sit petrosáque umbra, & Biblinum vinum,
Libúmque lacteum, lácque caprarum non amplius lactan-
Et bouis arborsuoré caro nondum enixæ, (tium,
Tenerorúmque hœdorum, præterea nigrum bibito vinum,
In umbra sedens, saturatus cibo,
Contra temperatum ventum obuerso vultu.
Fontisque perennis, ac defluiquique illimis sit,
Tertiam aquæ partem infunde, quartam verò vini misce.
Famulis autem impera, Cereris sacrum munus
Vertere, quando primùm apparuerit vis Orionis,
Loco in ventoso, & bene planata in area.
Mensura verò diligenter recondito in vasis: sed post-
quam

Enumeratio vestium quibus paterfamilias se munire debet.

Vites quando incidendæ.

Ἀμαιμάκετοι.

Ἀμάας.

Ff 5

Omnem victum deposueris sufficientem intra domum,
Seruum domo carentem conducere, & sine liberis ancillam
Inquirere iubeo: molesta est autem quæ liberos habet ancilla.
Et canem dentibus asperum nutrito, nec parcas cibo,
Ne quando tibi interdiu dormiens vir facultates auferat.
Fœnum autem importato, & paleas vt tibi sit
Bobus ac mulis annuum pabulum, sed postea
Serui refocillent charagenua, & boues soluantur.
Quum verò Orion & Sirius in medium venerit
Cœlum, arcturum autem inspexerit rosea digitis Aurora,
O Persa, tunc omnes decerpe domum vuas:
Exponito verò soli decem dies, totidémque noctes,
Quinque autem adumbrato, sexto in vasa hauritio
Dona Lætitiæ datoris Bacchi. Sed postquam vtique
Pleiadésque hyadésque ac robur Orionis
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto
Tempestiuæ. annus verò per terram accommodus sit.
Quòd si te nauigationis periculosæ desiderium cepit,
Quando vtique Pleiades robur validum Orionis
Fugientes, occiderint in obscurum pontum,
Tunc certè variorum ventorum stridunt flamina,
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto.
Terram autem operari memineris, sta vt te iubeo.
Nauem verò in continentem trahito, munióque lapidibus
Undiquaque, vt arceant ventorum robur humidè flantium,
Sentina exhausta, vt ne putrefaciat Iouis imber.
Instrumenta verò congrua omnia domi tuæ repone,
Ornatè conseruans nauis alis pontigradæ.
Clauum verò fabrefactum super fumum suspendito.
Ipse autem tempestiuam expectato nauigationē dū veniat.
Tuncq; nauem celerem ad mare trahito. intus verò onus
Aptum imponito, domum vt lucrum reportes:
Quemadmodum meúsque pater, & tuus, stultissime Persa,
Nauigabat nauibus vitiis indigus boni.
Qui olim & huc venit, immensum pontum emensus,
Cuma Aeolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Iupiter hominibus dat:
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico
Ascra, hyeme malo, æstate autem molesto, nunquam bono.
Tu verò ô Persa operum memor esto
Tempestiuorum omnium: de nauigatione verò maximè.
Nauem paruam laudato, magnæ verò onera imponito.
Maius quidem onus, maius verò lucrum ad lucrum
Erit, siquidem venti malos abstineat flatus.
Quando ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem inamœnam,
Ostendam autem tibi modos multisoni maris,
Etsi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vnquam naui profectus sum ad latum mare,
Nisi in Euboeam ex Aulide, vbi quondam Græci
Expectata tempestate, in magnum collegerunt exercitum
Græcia è sacra, ad Troiam pulchris fœminis præditam.
Illuc ego ad certamina strenui Amphidamantis,
Chalcidémque traiecti. prædeliberata verò multa
Certamina instituerunt iuuenes magnanimi, vbi me dico
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus dicaui,
Vbi me primùm sonorum aggredi fecerunt cantum.
Tantum nauium expertus sum, multos clauos habentium.
Sed tamen dicam Iouis consilium Aegiochi.
Musæ enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post versionem solis,
Ad finem progresso æstatis laboriosæ tempore,
Tempestiua est mortalibus nauigatio. nec certè nauem
Fregeris, neque homines perdideris mare,
Nisi sciens Neptunus terræ quassator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
In his enim summa est simul bonorúmque malorúmque.

Moderata quies debetur quibus laboris necessitas imposita est.

Vindemiarum tempus.

Nauigationis præcepta.

Tempus nauigandi.

Πάντα βίον καταθῆαι ἐπάρκιον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτ' ἄοικον ποιεῦσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔειδον 600
Διζέσθαι κέλομαι. χαλεπὴ δ' ἀπόπορτις ἔειδος.
Καὶ κύνα καρχαρέοδοντα κομεῖν. μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμεροκοίτης ἀνὴρ ἀπὸ χρήματ' ἕληται.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ σύρφετον, ὄφρά τοι εἶη
Βοσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπιτάρβιον. αὐτὰρ ἔπειτα 605
Δμῶας αὐαλέας φίλα γούνατα, καὶ βόας λύσαι.
Εὖτ' αὖ δ' ὠρίων καὶ σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν ἀρκτέρεσν δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Ὦ Πέρσα, τότε πάντας ἀποδρέπε οἶκαδε βότρυς·
Δείξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας. 610
Πέντε δ' συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ' ὑάδες τε τό, τε σθένος ὠρίωνος
Δύσωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
Ὥραιον· πλείων δὲ χθονὸς ἄρμενος εἴη. 615
Εἰ δέ σε ναυπλίης δίψα φρένας ἵμερος αἱρῇ,
Εὖ τ' αὖ πληϊάδες σθένος ὄβριμον ὠρίωνος
Φεύγουσαι πίπτωσιν ἐς ἠερεδνὸν πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύοντος ἄητα·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἐχέμεν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ· 620
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ὀπιζέμεν ἐρύσσαι, πυκάσσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχῃ ἀήμων μένος ὑγρὸν ἀέντων·
Χείμαρον ἐξελύσας, ἵνα μὴ σῆπῃ Διὸς ἔμβρεχε.
Ὅπλα δ' ἐπάρκια πάντα τεῷ ἐν κήδεσι οἴκῳ, 625
Εὐκόσμως στείλας νηὸς πτερὰ πεντοπόρειο.
Πηδάλιον δ' ἀρτῆσαι ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι·
Αὐτὸς δ' ὠραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ.
Καὶ τότε νῆα δολιχὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἀρήμονον ἐντιθέμεν, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι· 630
Ὡς περ ἐμός τε πατὴρ καὶ σός, μέγα, νήπιε Πέρσα,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
Ὃς ποτε καὶ τῆνδ' ἦλθε, πολὺν διὰ πόντον ἀνύσας,
Κύμην Αἰολίδα, προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον, 635
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρέσσι δίδωσι.
Ἤρατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος οἰζυρῇ ἐν κώμῃ,
Ἀσκρῇ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέποτ' ἐσθλῇ.
Τοῦν δ' ὦ Πέρσα, ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ὡραίων πάντων, περὶ ναυπλίης δ' μάλιστα. 640
Νῆ' ὀλίγην αἴνει, μεγάλῃ δ' ἐν φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μείζων δ' ὀπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἀέμοιο γε κακὰς ἀπέχῃσιν ἀήτας·
Εὖτ' αὖ δὴ ἐμπορέων τρέψῃς ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούλῃαι δ' χρέα τε φεύγειν καὶ λιμὸν ἀτερπῆ. 645
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτε τι ναυπλίης σεσοφισμένος, οὔτε τι νηῶν.
Οὐ γὰρ πώποτε νηῒ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ἦ ποτ' Ἀχαιοὶ
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν 650
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθάδ' ἐγὼν δὴ ἄεθλα διάφερον Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εἰσβήσας. τὰ δὲ προφέραδ' ἄθλα πολλὰ
Ἀθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες. ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα. 655
Τὸν μὲν ἐγὼ μούσῃσ' Ἑλικωνιάδεσ' ἀείδηκα,
Ἔνθά με τοῖον πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσσον τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυζύγων.
Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω Διὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γὰρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν. 660
Ἡματα πεντήκοντα μετ' τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καμάτωδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος. οὔτε κε νῆα
Κατάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσεις θαλάσσῃ·
Εἰ μὴ δὴ φέρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων 665
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.

Τῆμος

Τῆμος δ' ἀκειρέες τ' οὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων
Εὔκηλος τότε νῆα θοὴν ἀείρειν πιθήσας
Ἐγκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' ἐν νῇ πάντα τιθεῖναι. 670
Σπεύδειν δ' ὅπη τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νεῖσθαι·
Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, νότου τε δεινὰς ἀήτας,
Ὅστ' ὄμβρον θέλασσαν ὀμοῦ πίσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ, ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν. 675
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν,
Ἦμος δὴ τε πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβάσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσον πέτεται· αὐδὴ φανείη
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' αὖτε πέλεται πλόος· ἦ μὲν ἔγωγε 680
Αἴνημι· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστίν,
Ἁρπακτὸς· χαλεπῶς κε φύγοις κακόν· ἀλλά γε καὶ τὰ
Ἀνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' οὖν θανέειν μετὰ κύμασιν· ἀλλά σ' ἄνωγα 685
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν· ὄφρ' ἀγορεύω.
Μηδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τιθεῖναι·
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντῳ μετὰ κύμασι πήματι κυρσαι·
Δεινὸν δ' εἴ κ' ὄπι ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄξονι θῇς ἀείρας, 690
Ἄξονα καυάξας, τὰ δὲ φορτία ἀμαυρωθείη.
Μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ' ὄπι πᾶσιν ἄριστος.
Ὥραιος δὲ γυναῖκα τεὸν πρὸς οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλὸν ὑπολείπων,
Μήτ' ὀπιθεῖς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος ἔστω· 695
Ἡ δὲ γυνὴ τέτρον βῶν, πέμπῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὡς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τῇ δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγὺς ἐναύει·
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδών, μὴ γείτονι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γὰρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λαίζετ' ἄμεινον 700
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς ὑπὸ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' αὖθεν καὶ ἰφθίμου περ ἐόντα
Εὖ τε ἄτερ δαλοῦ, καὶ ἐμῷ γηρᾷ δῶκεν.
Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πειρᾶν μνήσασθαι.
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἴσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον· 705
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν· εἰ δέ κεν ἀρχὴν
Ἢ τι ἔπος εἰπὼν ὑπόδυμον νε καὶ ἔρξας,
Δὶς τόσα πίνυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις
Ἠλίτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι φέρεσθαι, 710
Δέξασθαι· δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται· τεῷ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.
Μηδὲ πολυξείνου μηδ' ἄξενον καλέεσθαι,
Μηδὲ κακῶν ἑτάρου μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδὲ ποτ' οὐλομένῳ πείθου θυμοδόρεν ἀνδρὶ 715
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δίσσ' αἰὲν ἐόντων.
Γλώσσης τοι θησαυὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις ἥτις μέτρον ἰούσης·
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μείζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δίσπειρε θοῶς· ἐσθλὴ, 720
Ἐκ κοινοῦ· πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλίγιστη.
Μηδὲ ποτ' ἐξ νοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνιπτοισιν, μηδ' ἄλλοισι ἀθανάτοισιν.
Οὐ γὰρ τοῖγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς.
Μηδ' αὖτ' ἠελίοιο τετραμμένος ἐρθὸς ὁμιχεῖν. 725
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ' ἀνίοντα,
Μήτ' ἐν ὁδῷ μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ τρεσθάδην οὐρήσῃς·
Μηδ' ὑπεζωμένος μακάρων τοι νύκτες ἕασιν.
Ἑζόμενος δ' ὅγε δεῖος αὐὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας ἑδρῇ ἐν αὐλῇ. 730
Μηδ' αἰδοῖα γυνῆ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστίη ἐμπελάσειν θαρσαλέος μνήσασθαι·
Μηδ' ὑπὸ δ' ἰσχήμονι τάφῳ ὑποροιήσαντα
Σπερμαίνειν θυείῃ, ἀλλ' ἀθανάτων ὑπὸ δαιτός.
Μηδὲ ποτ' ἀεναόων ποταμῶν καλλίῤῥοον ὕδωρ 735

Tunc verò facilésque aura, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc nauem celerem ventis fretus,
Trahito in pontum. onus verò omne bene colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire.
Neque verò expectato vinumque nouum, & autumnalem
Et hyemem accedentem, notique molestos flatus, (imbrem,
Qui concitat mare, sequutus cœlestem imbrem
Multum, autumnalem: difficilem verò pontum facit.
Sed alia verna est nauigatio hominibus:
Nempe cum primùm quantum incedens cornix
Vestigium fecit, tantum folia homini appareant,
Summa in ficu, tum sanè imperuium est mare.
Verna autem hæc est nauigatio. non ipsam ego tamen
Probo. neque enim meo animo grata est,
Quia rapax. agrè quidem effugeris malum, sed tamen & hæc
Homines faciunt stultitia mentis.
Pecunia enim anima est miseris mortalibus.
Miserum verò est mori in fluctibus. Verùm te iubeo
Considerare hæc omnia in animo, vt tibi consulo,
Ne verò intra naues omnem substantiam cauas pone:
Sed plura relinquito, pauciora verò imponito,
Miserum enim ponti in fluctibus in malum incidere.
Miserum etiam siquidē in currum prægrande onus imponēs
Axem fregeris, onera verò intereant.
Mediocritatem obserua: occasio verò in omnibus optima.
Maturus autem vxorem tuam ad domum ducito,
Neque triginta annis valde multum deficiens,
Neque superans multum: nuptia verò tempestiua hæ.
Mulier autē quarto supra decimum anno pubescat, quinto (nubat.
Virginem verò ducito, vt mores castos doceas.
Eam verò potissimum ducito, quæ te prope habitat (ducas,
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria
Neque enim muliere quicquam vir sortitur melius
Bona: rursus verò mala non durius aliud,
Comessatrice, quæ virum tametsi fortem
Torret sine face, & crudæ senectæ tradit.
Bene verò animadversionem immortalium deorum obserua.
Neque fratri æqualem facito amicum.
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne verò mentiaris linguæ gratiam. Sin autem cœperis,
Aut verbum aliquod loquutus infestum, aut faciens,
Bis tantùm punire memineris. Sin verò rursus
Redeat ad amicitiam, pœnam autem velit præstare,
Suscipe, miser namque vir amicum aliàs alium
Facit. te verò ne quid animo coarguat vultus.
Ne verò multorum hospes, néve nullius hospes dicaris.
Néve malorum socius, neque bonorum conuitiator.
Neque vnquam miserā pauperiē animi cōsumptricē homini
Sustineas exprobrare, diuorum munus immortalium.
Lingua certè thesaurus inter homines optimus
Parca: plurima verò gratia ad mensuram euntis.
Quòd si malum dixeris, forsan & ipse maius audies.
Neque publici conuiuij grauis accessor esto.
Nam ex publico plurima gratia, sumptúsque minimus.
Neque vnquam de mane Ioui libato nigrum vinum.
Manibus illotis, neque alijs immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, respuunt verò etiam preces.
Neque contra solem versus erectus meijo:
Sed postquam occiderit, memor vsque ad orientem,
Neque in via, neque extrà viam progrediendo meias,
Neque denudatus. deorum quippe noctes sunt.
Sedens verò diuinus vir, & prudens,
Aut idem ad parietem accedens bene septi atrij,
Neque pudenda femine polluius intra domum
Focum iuxta reuelato, sed caueto,
Neque ab infami sepulchro reuersus
Seminato progeniem sed deorum à conuiuio.
Nec vnquam perennium fluuiorum limpidam aquam

γρ. ἀν' ἐν'.
Simul & semel omnem substantiam mari non esse committendā.
γρ. πρὶν ἢ τα.
Matrimonij præcepta.
Vxor quadlis deligenda.
Amicus fratri nosti præponendus.
Amicorum diuerticula non debēt esse diuturna.
γρ. πε.
Pauperta tis vas.
Elegis diuum de silentio.
Res sacra reuerenter sunt tractandæ.
γρ. αἰεὶ τοῦς
Modestia præcepta.

Pedibus transito, priusquam araueris aspiciens pulchra
Manus lotus amœna aqua limpida. (fluenta,
Qui fluuium transierit, malitia verò manus illotus,
Et succensent dij, & damna dant in posterum.
Religio in mensa seruanda. Ne verò à manu deorum in celebri conuiuio
Siccum à viridi resecа nigro ferro.
Neque vnquam patinam libatoriam pone super craterem
Bibentium. perniciosum enim in ipso fatum est situm.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,
Ne sortè insidiens crocitet stridula cornix.
Neque à pedatis ollis nondum lustratis rapiens
Comedito, neque lauator: quia & hisce noxa inest.
Neque super immobilibus locato (non enim bonum est)
Puerum duodennem: quia virum inertem facit.
Virilia corpora non esse adsuefacienda ad mollem & muliebrem cultum. Neque duodecim mensium: æquale & hoc est.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: grauis enim ad tempus est & in hoc
Pœna. neque in sacrificia accensa incidens,
Repyehende arcana. Deus quippe & hæc indignè fert.
γε. θεός τοι. Nec vnquam in alueo fluuiorum mare fluentium,
Dona Dei non sunt ignominia afficienda. Neque in fontium, meijto: quin valde euitato.
Neque incacato: id enim nihilo est melius
Sic facito: grauem verò mortalium euitato famam.
Hortatio ad bonam famam. Fama enim mala est, leuis quidem leuatu
Facillime, molesta verò portatu, difficilisque depositu.
Fama verò nulla prorsus perit, quam quidem multi
γε. φημίζουσι. Populi diuulgant. quippe dea quædam est & ipsa.
κ. τι.

Ποσὶ πρῶν ἀρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λαβών.
Ὃς ποταμὸν διάβῃ, κακόπτερος ὃς χέρας ἄνιπτος,
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δώσαν ὀπίσσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντοζόου θεῶν ἐν δαῖτι θαλείῃ
Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν ἄδωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόῃ πρόθεμεν κρητῆρος ὕπερθεν
Πινόντων. ὀλοὴ γὰρ ἐπ' οἴνῳ μοῖρα τέτυκται.
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μήποτε κρεξοιμὶν κρώζῃ λακίρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπορέκτων αἰγίσσειν
Ἐσθέμεν, μηδὲ λοεσθαι. ἐπεὶ καὶ τῆς ἔνι ποινή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)
Παῖδα δυώδεκα τῶν, ὅτ' ἀνὴρ ἀβίωρα ποιεῖ.
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λούεσθ' ἐν χέρσῳ φαιδρυνέεσθαι
Ἀνέρα. λεγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἐς ὅ κε καὶ περ
Ποινή. μηδ' ἱερήϊον ἐπ' αἰδοιοῖσι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀίδηλα. θεὸς νύ τε καὶ τὰ νεμεσᾶ.
Μηδὲ ποτ' ἐν πρόχοῃ ποταμοῦ βάλε πρηνέα πόντον,
Μηδ' ἐπὶ κρηναίων οὐρεῖν, κάλα δ' ἐξαλέασθαι·
Μηδ' ἐνὶ ἀποψύχειν. τὸ γὰρ οὔτοι λώϊον ἔσται
Ὠδ' ἔρδειν. δεινὸν δὲ βεβηκὼς ἐπαλδέο φήμιν.
Φήμη γάρ τε καὶ ἣ πέλεται, κούφη μὲν ἀείρας
Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται ἣν πινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζουσι. θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

HESIODI ASCRÆI DIES.

Quæ operta oporteat singulis diebus facere, & qui dies sint fausti vel inauspicati. DIES verò ex Ioue obseruans, bene secundum sortem.
Præcipe seruis, tricesimam mensis optimam
Ad opera inspiciendum, dimensumque diuidendum:
Nempe cùm veritatem populi indicantes agunt.
Hæ enim dies sunt Ioue à prudente:
Primùm, nouilunium, quartáque & septima sacra dies:
Hac enim Apollinem aurienſem genuit Latona.
Octauáque & nona ambæ dies mensis
Egregiè crescentis, ad curandum opera mortalium.
Vndecima verò duodecimáque ambæque quidem bonæ:
Hæc quidem tondendis ouibus, illa lætis segetibus metendis.
Duodecima tamen vndecima multo melior.
Hac enim net fila in aëre suspensus araneus,
Die expleta, quum & prudens formica aceruum colligit.
Hac telam ordiatur mulier, proponátque opus,
Mensis autem inchoati decimatertia caueto
Sementem incipere: plantis verò inserendis optima est.
Sexta verò media valde incommoda est plantis,
κ. δ'. Viripara bona. puella verò non utilis est,
Neque gignendæ primùm, nec nuptiis tradendæ.
Nec prima quidem sexta puellæ gignendæ
Apta est, sed hœdis castrandis, & gregibus ouium,
Stabulóque circum sepiendo pastorali benigna dies est,
κ. κίρδια. Bona verò viripara, amátque conuitia loqui,
Mendaciáque & blandos sermones, & occulta colloquia.
Mensis verò octaua caprum, & bouem mugientem
Occidito: multos autem duodecima laboriosos.
Vicesima verò in magna, plena die, prudentem virum
κ. πιπυμένος Generato: valde enim bona est indolis,
Bona autem viripara decima, puella verò & quarta
Media. hac verò & oues, & curuipedes boues,
Et canem asperis dentibus, mulósque laboriosos
Cicurato, sub manum ponens. cautus verò esto animo,
Vt quartam vites desinentis & inchoati mensis,
Doloribus. conficiendo animo valde hæc accōmoda est dies.
Quarta autem mensis vxorem domum ducito,
Obseruatis auibus quæ ad hanc rem sunt optimæ.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ἡμέραι.

ΗΜΑΤΑ δ' ἐκ δίδαξ' περιφραδέως, οὐ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δ' μάκεσι τετρακάδα μιμνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατεύεσθαι,
Εὖτ' ἂν ἀληθείῃ λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.
Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς πάρα μητιόεντος. 5
Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὴ ἡμέρη·
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ὀγδόάτη τ' ἐνάτη τε. δύω γε μὲν ἤματα μιμνὸς
Ἐξοχ' ἀξομένοιο βοτάνησι ἔργα πιθέσθαι,
Ἑνδεκάτη τε δυωδεκάτη τ'. ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί, 10
Ἡ μὲν, ὄϊς πείκειν, ἡ δ', σύφορα καρπῶν ἀμᾶσθαι.
Ἡ δὲ δυωδεκάτη πολὺ φέρτερος ἐνδεκάτης μέν· ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀρόσπορος ἀράχνης
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις πρῶτον ἀμᾶται.
Τῇ δ' ἰστὸν κόσμει γυνὴ, πρόβαλόν τό τε ἔργον. 15
Μιμνὸς δ' ἰσαμέων τρισκαιδεκάτῃ ἀλόασθαι
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνδρέψασθαι ἀείσει.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορος ἐστὶ φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνῳ τ' ἀγαθὴ κούρῃ δ' οὐ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γαμέεσθαι πρῶτ', οὔτ' ἂρ γάμου αἰπολόωσαι. 20
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη, κούρῃ τε γαμέεσθαι
Ἀρμῷ· ἀλλ' ἐρίφοις τάμνειν καὶ πώεα μήλων,
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον, ἤπιον ἦμαρ.
Ἑβδὴ δ' ἀνδρογόνῳ· φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,
Ψεύδεά θ', αἱμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ἐρεισμούς. 25
Μιμνὸς δ' ὀγδόάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Τάμνειν· μέμνο, κῆρας ὀδυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι ἔστρα φάτνα
Γίνεσθαι· μέγα γάρ τι νόου πεπυκασμένον ἐστίν.
Ἑβδὴ δ' ἀνδρογόνῳ· δεκάτη, κούρῃ δέ τε τετρὰς 30
Μέσση. τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρέοδοντα καὶ ἥρωας ταλαεργοὺς
Πρηΰνειν, ὅτι χεῖρα πεδεῖς. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετρὰς δ' ἀλδάσθαι φθινοντός θ' ἱστάμενός τε,
Ἄλγεα δυμβορέειν· μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ. 35
Ἐν δὲ τετάρτῃ μιμνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας οἳ ἐπ' ἔργμασι πυκνὰ ἄριστοι.

Πέμπτας

Πέμπτας δ' ὀξαλέασθαι, ἐπὶ χαλεπά τε καὶ αἰνά.
Εν πέμπτῃ γὰρ φασιν Ερεινύας ἀμφιπολεύειν,
Ορκον πυνθάνεσθαι τὸν Ερις τέκε πῆμα βροτοῖσιν. 40
Μέσσῃ δ' ἐβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῆς
Εὖ μάλ' ὀπιπεύοντα εὐξοχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε τανύειν θαλαμήϊα δούρατα,
Νῆά τε ξύλα πολλά, τά τ' ἄρθμια νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς. 45
Εἴναι δ' ἐν μέσσῃ· ὀπιδείελα λώιον ἦμαρ.
Πρώτῃ δ' εἰναὶ πανάπτιμον ἀνθρώποισιν.
Εσθλὴ μὲν γάρ τ' ἐσθλὴ· φυτευέμεν ἠδὲ γαμέεσθαι
Αντίον τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.
Πάσῃσι δ' αὖτ' ἴσασι τρισσειναίδα μίμνος ἀείσην 50
Αρξάσθαί τε πίθου, καὶ δὴ ζυγὸν ἀμφὶ δὲ θεῖναι
Βοσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵππεσσι ὠκυπόδεσσι·
Νῆα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἶνοτα πόντον
Εἰρύσσαι. πάσῃσι δέ τ' ἀλήθεα κικλήσκουσι.
Τετράδι δ' οἶγε πίθον, πάσι πάντων ἱερὸν ἦμαρ 55
Μέσσῃ· πάσῃσι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα μίμνος ἄρίστη
Ηοῖς γινομένης· ὀπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἴδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ὀπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι, μετάδουποι, ἀκήριοι, οὔ τι φέρουσαι.
Αλλος δ' ἄλλοίην αἰνεῖ, πάσῃσι δέ τ' ἴσασιν. 60
Αλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
Τάων δὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος ὃς τάδε πάντα
Εἰδὼς ἐργάζηται ἀθάνατοι σιν,
Ὀρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

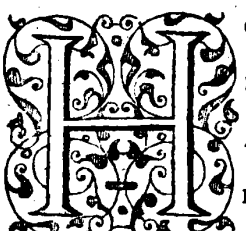

ΟΙΗ περιπροσφα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ηλυθεν ἐς Θήβας μετ' ἀρήϊον Αμφιτρύωνα
Αλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ηλεκτρύωνος,
Η ῥα γυναικῶν φύλον ἐκάλυπτο θηλυτεράων
Εἴδεί τε μεγέθεί τε· νόον γε μὲν οὔτις ἔριζε 5
Τάων αἳ θνηταὶ θνητοῖς τέκον ἀνθρώποισι.
Τῆς καὶ ὑπὸ κρήθεν βλεφάρων τ' ὑπὸ κυανέων
Τοῖον ἐπὶ οἷόν τε πολυχρύσου Αφροδίτης.
Η δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν πίσυνε ἀκοίτῃ,
Ὡς ἔπιν τὸν ἔπιστο γυναικῶν θηλυτεράων. 10
Η μὲν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν ἵππι δαμάσσας,
Χωσάμενος· αὐτὰρ βοσὶ λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ες Θήβας ἱκέτευσε φερεσσάκεας Καδμείους,
Ενθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ σοφίῃ,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γὰρ οἱ ἦεν 15
Πεῖν λεχέων ὀπιδεύσαι εὐσφύρου Ηλεκτρυώνης,
Πεῖν γε φόνον πίσυνος κασιγνήτων μεγαθύμων
Ης ἀλόχου, μαλερῷ ὑ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ανδρῶν ἠρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ως γὰρ οἱ διέκριτο· θεοὶ δ' ὀπιμαρτυρεσ ἦσαν,
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μίμνειν, ἐπείγετο δ' ὀπιτάχεσθαι
Εκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ δίδεν δῆμος ἅπαν.
Τῷ δ' ἅμα, ἱείμενοι πολεμοίο τε φυλοπίδος τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πτερόεντες,
Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι
Εσπουτ' ἦρχε δὲ τοῖσιν ἑὸς παῖς Αλκαίοιο,
Κυδίστων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Αλλοιον μήτιν ὕφαινε μετ' φρεσίν, ὄφρα θεοῖσιν
Ανδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρὴς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ωρτο δ' ἀπ' ἠλύθεντος ὄλον φρεσὶ βουλευόμενος, 30
Ἰμαίρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικός,
Ἐννύχιος· τάχα δ' ἵξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον περιβήσατο μητίετα Ζεύς.

Quintas verò euitato: quia difficiles sunt, & graues.
In quinta enim aiunt furias obambulare,
Periurium vindicantes, quod malum Contentio genuit per-
Media verò septima Cereris sacrum munus (*iuris.*
Diligenter inspiciens, bene aquata in area
Ventilato roboriq; nque sector incidito cubicularia ligna,
Naualiáque ligna multa, & quæ nauibus congrua sunt,
Quarta verò incipito naues compingere hiantes.
Nona autem media pomeridiana melior dies. ἡ. ὀπὶ δείλα.
Prima verò nona prorsus innoxia hominibus.
Bona siquidem est ad plantandum, & ad generandum, ἡ φυτεύειν
Tam viro quàm mulieri: nec vnquàm prorsus mala dies.
Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum
Implendis doliis, & sub iugum ponendo collo
Bobus & mulis & equis celeribus.
Nauem bene clauatam celerem in nigrum pontum
Trahito: sed pauci vera intelligunt.
Quarta verò aperi dolium. præ omnibus sacra dies est
Media. pauca verò rursum post vicesimam mensis opti-
Aurora viginte. pomeridiana verò est deterior. (*mam,*
Et hæ quidem dies sunt hominibus magno commodo. ἡ. ὀπὶ δείλα.
Cætera autem incerta, sine sorte, nihil ferentes.
Sed alius aliam laudat, pauci verò norunt.
Interdum nouerca est dies, interdum mater.
Harum beatúsque & felix, qui hæc omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis.

HESIODI OPVS DE
SCVTO HERCVLIS.

HEV qualis relinquens domos & patriam terram, Commendatio Alcmenæ quæ Amphitryonem patris interfectorẽ sequuta est.
Venit ad Thebas, ad similem Marti Amphitryonem,
Alcmene, filia populos seruantis Electrionis:
Quæ ceriè mulierum genus ornabat fœminearum
Et pulchritudine & magnitudine, animo autem nulla contendebat
Earum, quas mortales mortalibus peperetunt concumbẽtes.
Huius & ab capite, & palpebris nigris,
Tale spirabat, quale & aureæ Veneris.
Quæ & tantum in animo suum honorabat maritum, Exemplũ amoris cõiugalis.
Quantum nondum aliqua honorauit mulierum fœmineariũ.
Attamen patrem bonum interfecit vi domans,
Iratus pro bobus: relinquens autem ille patriam terram,
Ad Thebas supplex venit, scuta ferentes Cadmaos,
Vbi ille domos habitauit cum pudica vxore,
Seorsum sine desiderato amore. non enim sibi licuit Occasio belli suscepti.
Prius lectũ cõscendere pulchras suras habẽtis Electryonis,
Quàm cædem vltus esset fratrum magnanimorum
Sua vxoris, acrique combussisset igne vicos
Virorum heroum, Taphiorum & Teleboarum.
Sic enim sibi constituerat. dij autem testes erant.
Quorum ille curabat iram, & festinabat quàm celerrimè
Perficere magnum opus, quod sibi ex Ioue fas erat.
Hunc autem simul cupientes & belli & persecutionis
Bœoti percussores equorum, super scuta spirantes,
Et Locri breuib. armis pugnatores, & Phocẽses magnanimi Catalogus populorũ qui Amphitryonẽ sequuti sunt.
Sequebantur. dux autem istis erat bonus filius Alcæi,
Iactabundus populis. pater autem hominúmque deorúmque
Aliud consilium texebat in mentibus, vt dys (*generaret*
Et hominibus artium inuentioribus nocumenti expulsorem ἡ. φυτεύσῃ.
Statim verò descendit ab olympo dolum mentibus struens, Cur Iupiter Alcmenæ concubitum petuerit.
Desiderans amorem bene cinctæ mulieris,
Nocturnus: citò autem venit Typhaonium. Tũc autẽ rursus
Phicium summum ascendit consultor Iupiter.

Ubi sedens mentibus cogitauit stupenda opera. (Electryonis
Eadem quidem enim nocte extensum pedem habentis filiæ
χ. ἐπιτι. *Lecto & amore mistus est, & persecit desiderium.*
Eadem autem & Amphitryon populorum defensor, inclytus
Perfecto magno opere venit suam domum. (heros
Neque ille ad famulos & pastorales agrestes
Pertexit re, prius quam suæ uxoris conscenderet lectum.
Talis enim cor cupiditas cupiebat pastorem populorum.
Ut autem quando vir libenter effugeret calamitatem
Aegritudine ab molesta, vel etiam à forti vinculo:
Sic tunc Amphitryon graui labore defunctus,
Libentérque & amicè suam domum peruenit.
Nocturnus autem concubuit sua cum veneranda uxore,
Delectatus donis valde pulchræ Veneris.
Illa autem Deo domita, & viro longè præstantissimo
Thebis septem portas habentibus gemellos genuit filios.
Herculis & Iphicli fratrum comparatio. *Non tamen similia sapientes fratres quamuis fuerunt:*
Hunc quidem peiorẽ, illũ autem rursus multò meliorẽ virũ,
Grauémque fortémque vim Herculeam:
Hunc quidem subdomita nigras faciẽti nubes Iouí Saturnio,
Sed Iphicleum lancea seruanti populos Amphitryoni,
Vbi & quo modo Hercules inciderit in Cygnum. *Distinctam prolem. hunc quidem mortalis viro admista*
Illum autem Iouí Saturnio, deorum imperatori omnium,
Qui & Cygnum interfecit Martis filium Magnanimum.
Inuenit ensm in luco longè sagittantis Apollinis
Ipsum & patrem suum Martem insatiabilem bello,
Armis coruscantes, splendorem ut ignis ardentis,
Stantes in curru. terram verò verberabant veloces equi
Pungentes vnguis. pulvis autem circa ipsos vtrinque spar-
Trita plicatis curribus & pedibus equorum. (gebatur,
Currus autem bene facti & canthi circumstrepebant,
Equis currere cupientibus lætatus autem est Cygnus irrepre-
Sperans Iouis filium bellicosum, & aurigatorem (hensibilis,
Ferro scindere, & inclyta arma spoliare.
Sed sibi factas supplicationes nõ exaudiuit Phœbus Apollo.
Ipse enim sibi concitauit vim Herculeam.
Omne autem nemus & templum Apollinis Pegasei
Splendebat ab grauis Dei armísque & ipsius.
Ignis autem tanquam ab oculis splendebat. Quis autem illi
Sustinuisset mortalis existens obuiam moueri,
Præter Herculem, & inclytum Iolaum?
Illorum enim magnáque vis, & manus intangibiles
Ex humeris extendebatur in fortissimis membris.
Posteritatẽ aliquando maiorũ suorũ scelera luere. *Qui tunc aurigam affatus est fortem Iolaum:*
O heros Iolaë, mortalium longè charissime omnium,
Certè contra immortales beatos, qui cœlum habitant,
Peccauit Amphitryõ, quãdo bene coronatã muris Theben
Venit, linquens Tirynthum bene ædificatum oppidum,
Interfecto Electryone boum causa latas frontes habentium.
Venit ad Creontẽ, & Heniochã extensum peplũ habentẽ.
Qui ipsum amicè exceperunt, & omnia necessaria præbue-
Vi fas est supplicibus honorariúntque procul magis. (runt,
Viuebat autẽ lætus cum pulchros pedes habente Electryona
Sua uxore. Celeriter autem nos vertentibus annis
Nati fuimus, neque mentibus similes, neque intellectu,
Et tuus pater & ego. huius quidem mentis eripuit Iupiter,
Qui relinquens & suam domum, & suos parentes,
Venit honoraturus iniquum Eurystheum,
Miser. profectò valde suspirabat, in futurum
Suam calamitatem dolens, quæ non reuocabilis est.
Sed mihi fortuna molesta commisit certamina,
χ. ἐπιτιλεν. *O chare. sed tu citius cape habenas purpureas,* (gens,
Equorũ pedibus velociũ. valde autẽ mentibus audacia au-
Adhortatio. *Recte habeto velocem currum, & pedibus velocium robur*
equorum,
Nihil subuerius fragorem Martis homicidæ,
Qui nunc vociferans circumferit sacrum nemus
Phœbi Apollinis longe-sagittantis regis,
Attamen quamuis fortis existens satiatur bello.
Hunc autem vicissim alloquutus est irreprehensibilis Iolaus:

Ἐνθα καθεζόμενος φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ Τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης 35
Εὐνῇ τ' ἠδ' ἐρατῇ μιγείς, τέλεσεν δ' ἄρ' ἐέλδωρ.
Αὐτὰρ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος ἀγλαὸς ἥρως
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο οἶκόνδε δόμονδε.
Οὐδ' ἔγε' ὀπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ὤρτ' ἴεναι πρίν γ' ἢ ἁλόχου ὀπιδεύσαι ἀνῆκε· 40
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος ἄνετο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑποσκεθέων κακότητα
Νούσου ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατεροῦ ὑπὸ δεσμοῦ,
Ὡς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων, χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε φίλως τε ἑὸν δόμον εἰσαφίκανε· 45
Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ Παλλάκοιπι,
Τρόμῳ δώρεσι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡδὲ, θεῷ δ' μιηθεῖσα καὶ ἀθέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ δίδυμ' ἀόρ γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἐοικότε μὲν φρεσὶ ἐόντε (κασιγνήτω γε μάλιστα κοῖν) 50
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίῃ Ἡρακληείῃ.
Τὸν μὲν, ὑποδμηθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι,
Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκευώλῃ θυελῇ· τὸν μὲν, βεστῇ ἀνδρὶ μιγεῖσα, 55
Τῶν ὃ, Διὶ Κρονίωνι θεῶν σημάντορι πάντων.
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρηπάδην μεγάθυμον·
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὃν Ἄρηα ἄπυν πολέμοιο,
Τά ῥ' ἔχεσι λαμπομένοις στέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο· 60
Ἑστάτ' ἐν δίφρῳ. χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων·
Ἅρματα δ' ἀμφίεντα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον
Ἵππων ἱεμένων. κεχάρητο δ' Κύκνος ἀμύμων, 65
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον υἱόν τε
Χαλκῷ δηώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ ἀγχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων·
Αὐτὸς γὰρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην·
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου 70
Λάμπεν ὑπ' αὐγαὶ δ' φοῖβος θεοῦ τευχέων τε καὶ αὐτῶν·
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμοῖσ' ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατενάντιον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι 75
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὀλῃσιβαρέοισι μέλεσσιν.
Ὃς ῥα τόθ' υἱόχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον,
Ἥρως Ἰόλαε βεστῆ πολὺ φίλτατε παντῶν,
Ἦ μὲν δὴ θεοῖσι μάχαρσι, τοὶ οὐλυμπον ἔχουσιν,
Ἥλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐυστέφανον ποτὶ Θήβας 80
Ἦλθε λιπὼν Τίρυνθον ἐυπίθηκον πολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' ἀρυμετώπων.
Ἵκετο δ' εἰς Κρέοντα καὶ Ἡνιόχην παλύπεπλον,
Οἵ ῥά μιν ἠσπάζοντο καὶ ἄρμαθα πάντα παρεῖχον,
Ἠ δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι· πόνον δ' ἄρα κηδέϊ μᾶλλον. 85
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἠ. ἀλόχῳ. τάχα δ' ἄμμες ὀπιπλομένων ἐνιαυτῷ
Γειν ὁμεθ', οὔτε φυὴν ἐναλίγκιοι οὔτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ. τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς,
Ὃς σφε λιπὼν σφετέρην τε δόμον σφετέρους τε τοκῆας, 90
Ὤχετο τιμήσων ἀλεξήμορον Εὐρυσθῆα,
Σχέτλιος. ἦπου πολλὰ μετεστεναχίζετ' ὀπίσσω,
Ἥν ἄτιν ἀχέων· ἢ δ' οὐ παλινάγρετος ὅζει.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὸς ἐπιτέλλετ' ἀέθλοις.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' υἱὲ φοινικόεντα 95
Ἵππων ὠκυπόδων μέγα θ' φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα καὶ ὠκυπόδων ἀέκοντε ἵππων
Μηδὲν ὑποδδείσας κύπρον Ἄρος ἀνδροφόνοιο,
Ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβόλου ἄνακτος· 100
Ἡμὲν καὶ κρατερὸς περ ἐὼν ἄατος πολέμοιο.
Τὸν δ' οὔτε φεύγειν ἀμώμητος Ἰόλαος,

Ἠδεῖ,

Ἥβη, ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Τιμᾷ σὴν κεφαλὴν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόλιν.
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σεῖο ἐς χεῖρας ἄγουσι, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Ἀλλά γε δύετο τάχ' ἀρήϊα, ὄφρα τάχιστα
Δίφροις ἐμπιλάσωσι τε Ἄρηός τ' ἠμάθεόν τε
Μαρνώμεθ', ἐπεὶ οὔπ' ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν
Οὐδ' Ἰφικλείδην δείδιξεται· ἀμφὶ μὲν οἶω
Φάξεσθαι δύο παῖδας ἀμώμους Ἀλκείδαο,
Οἳ δὴ σφι χαδὸν εἰσι, λιλαιόμενοι πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν τε σφιν πολὺ φίλτερα δόρατα.
Ὡς φάτο. μείδησεν δ' βίη Ἡρακλείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γὰρ νύ οἱ ἁρμόσα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα,
Ἥρως ὦ Ἰόλαε διοτρεφὲς ἐγγὺς ἐκεῖσε τηλοῦ
Τυμίνθη τηνεῖα· σὺ δ' ὡς πάρος ἥδε δαΐφρων,
Ὡς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντῃ ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀφηνιόμενον ὦκα δαμάσσαι.
Ὡς εἰπὼν, κνημῖδας ἐρεικάλκοιο φαεινοὺς,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσιν ἔδυνε
Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον ὅν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κούρη Διός, ὅτ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον στονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρὴς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνὴρ, κοίλῳ τῷ περὶ στήθεσι φαρέτρῳ
Καββάλετ' ὀξέα πολλὰ· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγεδανοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θανάτοιο τ' εἶχον καὶ δάκρυσι μῶρον·
Μέσσοι δ', ἐξεσοί, πρὸς μήκεες· αὖταρ ὄπισθεν
Μορφνοῦ φλεγύαον καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν
Ἕστασ', ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἵλετο χαλκῷ·
Κρατὶ δ' ὀξὺ ἰφθίμῳ κυνέην σύν κτεν ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ὅτ' κροτάφοις ἀραρυῖα,
Ἥτ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἷλε παναίολον· οὐδέ τις αὐτὸ
Οὔτ' ἔρηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ πετάνῳ λάβρῳ τ' ἐλέφαντι
Ἠλέκτρῳ δ' ἐπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυανοῦ δ' σφιν τόχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσῳ δ', δράκοντος ἔην φόβος οὔτι φαεινός,
Ἐμπαλιν ὀσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τοῦ καὶ ἐδόντων μὲν πλῆτο στόμα λάβρα θεόντων,
Δεινῶν, ἀπλήστων· δεῖν δ' βλοσυρῶπις ἰκέσθου
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, κορυσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,
Σχετλίη, ἥ τε νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντίβιον πόλεμον Διὸς υἱὸν φέρεσκον.
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δώμουσ' ἀΐδος εἴσω
Αὐτὰρ ἔπειτα δὲ σφι περὶ γαῖαν σαπίσασα,
Σηπεῖ ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθεται ἀκῇ.
Ἐν δ' πεσίωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο,
Ἐν δ' ὅμαδός τε φόβος τ' ἀνδροκτασίη τε δεδήει.
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐδύνεον, ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ,
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεοκτάτον, ἄλλον ἄουτον.
Ἄλλον τεθνηῶτα κατ' μόδον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ' ἐκ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχήσί τε βεβριθυῖα.
Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ὑπ φατεινῶν
Δώδεκα· τοὶ φοβέεσκον δὴ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Οἵτινες ἀντίβιον πόλεμον Διὸς υἱὸν φέρεσκον.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν οὔτε μάχοντο
Ἀμφιτρυωνιάδης, τὰ δ' δαίετο· θαῦτα ἔργα.
Σήματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δ' ἀνοῖσι δράκοντες
Κυάνεα κατ' νῶτα, μελανθήσαν δ' γένεια.
Ἐν δ' συῶν ἀγέλαι χλωρῶν ἔσαν ἠδὲ λέοντων
Ἐς στέρας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἱεμένων τε·
Τῶν καὶ ὁμιλήσεν ἔτοιμοι ἔσαν· οὐδέ τι πάγη
Οὐδέτερεσι ῥεέτω, φέρεσθον γε μὲν ἀμφὶ κάρηνα ἄμφω.

O patrue, certè valde iam pater hominúmque deorúmque
Honorat tuum caput, & taureus Neptunus, (κ. ἢ θεῶν.
Qui Thebes arcem habet, & conseruat vrbem: (Ab honesto.
Qualemnam & istum mortalem fortémque magnúmque
Tuas ad manus agunt, vt gloriam bonam sumas.
Sed iamiam indue arma bellicosa, vt celerrime (A præmilit.
Curribus appropinquantes, & Marti nostro,
Pugnemus, postquam neque intrepidum Iouis filium, (Ardor & pre mpti-
Neque filium Iphicli timebit. sed ipsum puto (tudo iuue-
Fugituros duos filios irreprehensibilis Alcidæ, (nilis.
Qui iam prope ipsos vadunt, cupientes belli
Cædem statuere, quæ ipsis multo præstantiora dapibus. (κ. φέρτερα.
Sic dixit: subrisit autem vis Herculana,
Animo gaudens. valde enim sibi accommoda dixit.
Atque ipsi respondens verbis pennatis alloquutus est: (κ. Μύθῳ.
Heros ô Iolaë diuine, non amplius procul
Pugna aspera: tu autem vt prius eras bellicosus,
Sic & nunc magnum equũ Arionem, nigras setas habentem, (Arion e-
Quacunque conuerte, & auxiliare quantisper potes. (quus Her-
Sic fatus, ocreas æris splendentis, (culis.
Vulcani inclita dona, circa crura posuit. (Hercules
Secundò rursus thoracem circa pectora induit, (ad pugnã
Pulchrum, aureum, valde varium, quem sibi dedit (instruitur.
Pallas Minerua filia Iouis, quando debebat
Primum suspiriosa struere certamina.
Posuit autem circa humeros nocumẽti propulsorem ferrum.
Terribilis vir, & canam circa pectora pharetram
Coniecit retrò, multa autem intus sagittæ (Tela vene-
Rigidæ, lethi obliuisci vocem facientis datrices. (nato cuspi-
Antrorsum quidem mortem habebãt, & lacrymis luctum: (de.
Media autem, rasiles longè, sed retro (κ. δ' τοι ἔσαν.
Colorata aquilæ occultatæ pennis
Erant, ille autem terribilem lanceam, acutam, ardenti ferro:
Capiti autem potenti galeam bene factam imposuit,
Ingeniosam, ex adamante, temporibus congruam,
Quæ seruabat caput Herculis diuini (aliquis
MANIBVS autem scutum cepit vndique varium, neq; (Clypei
Neque rupisset vulnerans, neque fregisset, mirabile visu. (Herculis
Totum quidem in circulo gypso albo, & ebore, (elegantissi-
Et Electro subsplendidum erat, & aura lucenti (ma & ad-
Splendens, nigro autem circuli discurrebant. (mirabilis
In medio autem draconis erat terror non narrabilis. (descriptio.
Retro oculis igne splendentibus aspiciens. (κ. κυανῶ.
Cuius & dentibus quidem implebatur bucca albiter discur-
Crudelibus, inplacabilibus. In terribili autem aspectu (rentibus,
Gravis Lis volabat, galeata perturbatione hominum,
Improba, quæ & intellectum & mẽtem capiebat hominum,
Quicunque obuiam bellum Iouis filio ferrent.
Quorũ & animæ quidẽ terrã ingrediuntur, intra infernum.
Ipsorum: ossa verò ipsis carne corrupta,
Syrio sub arido nigra putrefacit terra.
Ibi expulsatioq, retroq, fugatio picta erat: (κ. μιλαίνῃ. ὑποτύπωσις acerrimæ pugnæ.
Ibi & tumultus & terror, et hominum cædes ardebat,
Ibi discordia, ibi fragor discurrebat: ibi perniciosa Parca
Alium viuum habẽs nouiter sauciatum, aliũ non sauciatũ:
Alium mortuum in conflictu, trahebat per pedes.
Palliũ autẽ habebat circa humeros valde funestũ sanguine
Terribiliter aspiciens, strepitúque granata (hominum,
Ibi serpentum capita terribilium erant, non enarrabilium,
Duodecim, quæ terrebant in terra nationes hominum,
Quicunq, bellum obuiam Iouis filio ferrent.
Illorum & dentiũ quidem crepitatio erat, quando pugnarent
Filius Amphitryonis. & ista lucebant mirandæ opera.
Puncta autem veluti quadam videbantur videre horribili- (κ. Θαυμα-
bus draconibus. (τὰ.
Nigra supra tergora: nigrescebant autem barbæ. (κ. Κυάνεα.
Ibi aprorum greges masculorum erant, & leonum, (Leonũ & suum inter se certamen.
Inter se aspicientium, irascentium, & mordere cupientium.
Horum & congregatim acies ibant. neque isti, (κ. ὁμιλα-
Neque alij tremebant. horrebant siquidem collis amba- (δὸν.

Iam enim ipsis iacebat magnus leo, circa autem apri
Bini priuati animis. & apud ipsos niger (cadentes
Sanguis stillabat in terram. aliqui autem depressis ceruicib.
Iacebant mortui à crudelissimis leonibus, (dum
Qui adhuc magis incitabantur, & irascebantur ad pugnan-
Virinque masculique sues, alacréque leones.
Ibi erat pugna Lapitharum pugnatorum,
Et Cenea circa regem, & Dryanta Pirithoúmque,
Hopleúmque Exadiúmque, Phalerúmque, Prolochúmque,
Mopsiúmque Ampyci filium Titaresium, florem Martis:
Theseáque Aegei filium, similem diis immortalibus:
Argentei, aurea circa corpus arma habentes.
Centauríque ex altera parte contrarij congregabantur,
Circa magnum Petraeum, & Asbolum augurem,
Arctumq; Uriumq; nigrasij, feras habentem Mimanta,
Et duos Peuci filios, Perimedeáque Dryalúmque:
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Et irruebant tanquam viui existentes.
Lanceis & abietibus propè porrigebantur.
Ibi Martis terribilis velocipedes stabant equi,
Aurei. ibi & ipse spolia ferens perniciosus Mars,
Hastam in manibus ferens, pedestribus imperans,
Sanguine purpureus, tanquam viuos spolians,
Currum ascendens, iuxta autem Deimúsque Phobúsque
Stabant, cupientes bellum ingredi hominum.
Ibi Iouis filia predatrix Minerua,
Et similis, tanquam ad pugnam volens se armare,
Lanceam habens in manibus, aureámque galeam,
Et thoracem circa humeros, & ibat ad pugnam grauem.
Ibi erat immortalium deorum sacer chorus. & ibi in medio
Desiderabile quiddam personabat Latona & Iouis filius,
Aurea cithara. Deorum autē pauimentum, purus Olympus.
Ibi Senatus, & fœlicitas infinita in circuitu erat,
Immortaliū in certamine. deæ autē duces erant cantilenæ,
Musæ Pierides, stridulè canentibus similes.
Ibi verò portus tutus indomiti maris
Circulari forma factus erat ex toto solido stanno,
Inundanti similis, multi tamen in medio ipsius
Delphines, hac & illac discurrebant, pisces capientes,
Natantibus similes. duo autem supra instantes aquas
Argentei delphines inuadebant mutos pisces.
A quibus ærei tremebant pisces. sed in litoribus
Sedebat vir piscator apparens. habebat autem in manibus
Piscibus rete abiecturo similis.
Ibi erat bene comata Danaës eques Perseus,
Neque vtique attingens scutum pedibus, neque lōge ab ipso
Mirum magnum cogitatu: quoniam nullo pacto infixus erat.
Sic enim manibus ipsum fecit inclytus vtroq; cruro Claudus
Aureum. circa autem pedes habebat alata calceamenta.
Humeris autē ipsum circa se nigra vagina inclusus ensis ia-
Ferreus, ex loro. Ille autem vt imaginatio volabat. (cebat.
Omne autem dorsum habebat caput grauis monstri (visu
Gorgoos. circa autem ipsum speculum discurrebat, mirabile
Argenteum. villi autem suspensi erant lucidi,
Aurei. grauis autem circa tempora regis
Iacebat Orci galea, noctis tenebram grauem habens.
Ipse autem festinanti & rigenti similis,
Perseus Danaës filius extendebatur. Illa autem post ipsum
Gorgones inapplicabilésque & inenarrabiles promptæ stabant,
Cupientes capere: & in viridi adamante
Ascendentibus, resonabat scutum magno tumultu
Acutè & stridulè. & in zonis dracones
Bini dependebant, & attollebant capita,
Lingebant autem vtiq; illi, & impetu imprimebant dentes,
Asperè aspicientes, & in grauibus capitibus (ipsos
Gorgoneis agitabatur magnus terror. qui verò contra
Homines pugnarent, bellica arma habentes:
Alijqui quidem pro sua vrbe suisque parentibus
Pestem arcentes: alijqui autem procurrere prompti:

Ἠδη γὰρ σφιν ἔκειτο μέγας λὶς, ἀμφὶ δὲ κάπροι
Δοιοὶ ἀπουρώμενοι ψυχὰς. τοὶ δ' ἄρα κελαινὸν
Αἷμ' ἀπολείβετ' ἔραζ. οἱ δ', αὐχένας ὀξεϊπόντες,
Κεῖατο τεθνειῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέοντι. 175
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρόμενοι κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλοιώδά τε σῦς, καὶ θαρσαλέοντε λέοντε.
Ἐν δ' ἄρα τοῖ ὑπμινν Λαπιθάων αἰχμητάων.
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε, 180
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην Τιτηρήσιον, ὄζον Ἄρηος,
Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν·
Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῖ τεύχε' ἔχοντες.
Κένταυροι δ' ἐτέρωθεν σταντοὶ ἠλαρέδοντο
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἠδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν. 185
Ἄρκτον τ' Οὔριόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε Δρύαλόν τε·
Ἀργύρεοι, χρυσέας, ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε σωαίκτην ὡστε ζωοὶ ὄρ ἐόντες,
Ἐγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοκλόνῳ ὀβριμόθυμοι. 190
Ἐν δ' Ἄρες βλοσυροῖο ποδώκεες ἕστασαν ἵππε
Χρυσεοι· ἐν δὲ οἱ αὐτὸς ἐναρφέος οὔλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χειρεσσιν ἔχων, φυλόπιδος κελεύων,
Αἵματι φοινίχοεις, ὡστε ζωοὶ ἐναρίζων·
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· ἀμφὶ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε 195
Ἕστασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δ' Διος θυγάτηρ ἀγελείη Τριτογένεια,
Τὴν ἰκέλη ὡστε τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἐγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείῃ τε τεθφάλαιν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις. δὴ δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνήν. 200
Ἐν δ' ἄρα οἱ ἀθανάτων ἱερὸς χορὸς· ἐν δ' ἄρα μέσῳ
Ἰμερόεν κιθάριζεν Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός
Χρυσῇ φόρμιγγι. θεῶν δ' ἕδος ἀγνὸς ὄλυμπος·
Ἐν δ' ἀγορὴ, θεὰ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. θεαὶ δ' ὀξὺ κρόον ἀοιδῆς 205
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομένῃσι εἰκῖαι.
Ἐν δὲ λιμένι σύορμος ἀμαιμακέτοιο θάλασσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθου κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος. πολλοί γε μὲν ἀμφίσσον αὐτῆς
Δελφῖνες τὴν καὶ τὴν ἐδύνεον ἰχθυάοντες, 210
Νηχομένοις ἴκελοι. δοιοὶ δ' ἀναφισσόωντες
Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐδοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς,
Τῶν ὕπο χάλκειοι τρέον ἰχθύες. αὐτὰρ ὁ πὰρ ἀκταῖς
Ἧστο αἰνὴρ ἀγρεῖς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ὑπορρίψοντι ἐοικώς. 215
Ἐν δὲ οἱ ὠκόμου Δαναὴς τέκος ἱππότα Πρόσεις,
Οὔτ' ἄρ' ὀπιδαύων σάκος· ποσὶν, οὔδ' ἐκὰς αὐτῆς·
Θαῦμα μέγα φράσσασθαι· ἐπεὶ ἐδαμῇ ἐστήκειτο.
Τῶς γὰρ μιν παλάμαις τεύξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον, ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα. 220
Ὠμοισιν δὲ μιν ἀμφὶ μελαίνετον ἄορ ἔκειτο
Χάλκεον· ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥστε νόημα ἐποτᾶτο.
Πᾶν δ' μεταφρένου εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου,
Γοργοῦς. ἀμφὶ δὲ μιν κίδιστος θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέῃ· θυσσανοὶ δ' κατωρεῶντο φαεινοὶ 225
Χρύσεοι· δεινὰ δὲ πάντ' κροτάφοισιν ἄνακτος
Κεῖτ' ἄϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον ἀμφὶ ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ πετεύοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικώς
Πρόσεις Δαναΐδης ἐπτάνετο. ταὶ δ' μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ ἐφετοὶ ἐρρώοντο, 230
Ἱεμένοι μαπέειν. δὴ δ' χαλκεοῦ ἀδάμαντος
Βαιανοῖον ἰάχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ
Ὀξέα καὶ λιγέως. δὴ δ' ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπωρεῶντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε, μάλ' ἐκάστοτον ἐδόντας 235
Ἀγρια δερκομένω· δὴ δ' δεινοῖσι κορυθέσσι
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτῶν
Ἄνδρες ἐμυρνάσθην, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν, ὑπὸ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμυνόντες· τοὶ δ', ἀπερυθέν μεμαῶτες. 240

Πολλοὶ

Lapithæ cum Centauris congressi sunt in nuptiis Pirithoi ad quas allusum videtur.

Centauri.

Mars Minerua prælio interfuit.

Minerua.

Deorum concilium.

Portus imago.

Perseum clypeo anteuolantē fingit.

Perseus interfecta Medusa fugit.

Orcigalea inuisibilem se fecit.

Homerum imitatus hoc loco.

Πολλοὶ μὲν κέατο, πολέες δ' ἐπὶ δῆριν ἔχοντες,
Μάρναντ' αἱ δ' γυναῖκες εὖ δμήτων* ὀπὶ πύργων
Χάλκειον ὀξὺ βόων, κεῖ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς,
Ζωῆσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ἡφαίστοιο.
Ἀνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, * χηραί τε μάμυρπον, 245
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, αὐ δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, τοὶ σφετέρεσσι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον. αἱ δὲ μετ' αὐτοὺς
Κῆρες κυάνεαι, λάβροι ἀφαλεῦσαι ἐδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυρεί τε, φοροιοί τ' ἄπληστοί τε, 250
Δῆριν ἔχον τοὶ πίπτοντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πίειν. ὃν δ' πρῶτον* μαμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεοῦτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλους. ψυχὴ δ' ἀΐδόσδε κατεῖσα
Ταρταρον ἐς κρυόεν δ' αἱ δ' φρένας οὔτ' ἀρέσαντο 255
Αἵματος ἀνδρομέου, τὸν μὲν ῥίπασκον ὀπίσω,
Αὖ δ' ὅμαδον κὲ μῶλον ἐδύνεον αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ κὲ Λάχεσις σφιν ἐφέστασαν. ἡ μὲν ὑφῆνον,
Ἄτροπος, οὐπὶ πέλεν μεγάλη θεός, * ἀλλὰ κὲ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἄλλων πρεσφερής τ' ἦν πρεσβυτάτη τε. 260
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔδεντο·
Δεινὰ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι δυμήνασαι,
Εν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἐπάσαντο.
Παρὰ δ' Ἀχλὺς εἱστήκει ὀπισμυγερή τε κὲ αἰνή,
Χλωρὴ, αὐσαλέη, λιμῷ κατατεπηκυῖα, 265
Γουνοπαχής· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν.
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔρεζε· κὰ δ' ἄπληστον σεσαρυῖα
Εἱστήκει· πολλὴ δ' κόνις κατεκλύσθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. τῷ δὲ σύπυρος πόλις ἀνδρῶν· 270
Χρύσειαι δὲ μιν εἶχον ὑπὸ δυείοις ἀφαρῆαι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον. τοὶ μὲν γὰρ εὐπωξὶν ὅτ' ἀπήνης
Ἡγεντ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε 275
Χρσὶν ἐν ἠμόων· ταὶ δ' * ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δ' χορεῖ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπὸ λιγυρῶν συρίγγων ἱέσαν αὐδὴν
Ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, τοὶ δ' σφισιν ἄγνυτο ἠχὼ·
Αἱ δ' ὑπὸ φορμίγγων ἄειδον χορὸν ἱμερόεντα· 280
Ἐνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ,
Τοίγε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ κὲ ἀοιδῇ,
Τοίγε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χορεί τε
Αγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ περιπρόσθε πόλης 285
Νῶτ' ἵππων ὀπιβάντες ἐδίνεον. οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἡρείκον· χθονὶ δῖαν ὀπισθολάδην ὑπὸ χιτῶνας
Εσάλατ· αὐτὰρ ἔλυν βαθὺ λαῖον· οἵγε μὲν ἄμων
Αἰχμῶν ὀξείων* κορωνιόωντα πέτηλα,
Βειδομένα καχόν, ὥστε Δημήτερος ἀκτίν· 290
Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, κὲ* ἔπλον ἀλωήν·
Οἱ δ' ἐτεύχων οἴνας, σφεπαίας ἐν χρόνῳ ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' * ἐς πελάσεις ἐφόρευν ὑπὸ τευχεστήρων
Λάβροι κὲ μέλανας βότρυας, μεγάλων ὑπὸ ὄρχων,
Βειδομένων φύλλοισι κὲ ἀργυρέης ἐλικεσσιν. 295
Οἱ δ' αὖτ' * ἐς πελάσεις ἐφόρευν. τῷ δὲ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα φέρεσκε Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι κὲ ἀργυρέοισι κὰ κάλοις.
Τῶν γε μὲν οὖν παίζοντες ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος
Βειδομένῳ καρυλῆσι. μελανθηταί γε μὲν αὖδε. 300
Οἵγε μὲν ἐστάσεσσι, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε κὲ ἠμάθον. τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρεον
Ἀνδρες θηρόται, κὲ καρχαρέοδοντε κύνε σφέ,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι * ὑπαλύξαι.
Παρ' δ' αὐτοῖς ἵππῃσι ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις 305
Δῆριν ἔχον κὲ μόχθον. εὐπλεκέων δ' ὀπὶ δίφρων
Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ρυτὰ χαλαώντες· τὰ δ' ὀπιφρατέοντα πέτοντο
Ἄρματα κοῦφα κτυπέοντ', ὀπὶ δ' πλήμναι μεγ' ἀύτεον.

Multi quidem iacebãt, plures etiã contentionem habentes,
Pugnabant & mulieres bene factis in turribus — ἠ ὀπὸ.
Ferreè acutè clamabant, & dilacerabant vnguibus genas,
Viuis similes, opera inclyta Vulcani.
Viri autem qui seniores erant senectutémque ceperant, — γε. γῆρας
Congregati extra portas erant, & diis — ἐ. ἱμάμαρ-πτον,
e. Manus extendebant beatis, pro suis filiis
Timẽtes. rursus. v. aliqui aliy pugnã habebãt, ipsa. a. ad ipsos
Parca nigra, albos concutientes dentes,
Graues voce, & terribiles aspectu, & funesta, & insatiabiles,
Contentionẽ habebant de cadentibus. omnes autẽ cupiebat
Sanguinem nigrum bibere: & quem primùm rapuissent
Iacentem vel cadentem nuper saucium, circa quidem ipsum — γε. κόψαν-τα.
faciebant vngues magnos, animam in orcum vt dimitterẽt,
Tartarum ad frigidum. illa autẽ mentes statim vt placassent
Sanguine humano, hoc cadauer proijciebant retro.
Retro autẽ ad clamorẽ & conflictũ discurrebant iterũ eũtes:
Et Clotho & Lachesis ipsis instabat, & quidem aliquanto (minor
Atropos: neque erat magna dea, sed certe illa
Istarum quidem aliarum præstantior erat, & antiquior. — γε. ἀλλ' ἀ-
Omnes autem circa vnũ hominem pugnam acerbã faciebãt: — ἐ. ἐν.
Grauiter autem ad inuicem aspiciebant oculis irata.
Ibi vngues manúsque audaces æquabant,
Et iuxta Achlys adstabat, mustísque & grauis,
Viridis, sicca fame cadens,
Genua pinguis. longè verò vngues manibus suberant.
Cuius quidem ex naribus mucores fluebãt, ex maxillis autẽ
Sanguis stillabat ad humum. illa autem immensè ridens
Stabat. multus autem pulvis superfloreba humeros,
Lacrimis humida. iuxta autem bene turrita vrbs virorum.
Aurea autem ipsam habebant super foribus adaptata
Septem portæ. viri autem in conuiuiis & choreis
Delectationem habebant. ij enim in benè scruante curru
Ducebãt viro mulierẽ. multus autem Hymenæus oriebatur.
Longe autem ab ardentibus facibus lumen inuoluebatur
Manibus in ancillarum, quæ & splendoribus floridæ
Anteibant. quas & choreæ ludentes sequebantur. — γε. ἀγλαΐ-αις.
Aliy quidem sub stridulis tibiis mittebant vocem
Ex teneris oribus. in ipsis autem frangebatur sonus.
Aliæ verò sub citharis reducebant chorum dulcem.
Inde. a. rursus ex altera parte iuuenes lasciuiebãt sub tibia:
Aliy quidem rursus ludentes, sub choreæ & cantu,
Aliy quidem rursus ridentes sub tibicine vnusquisque
Anteibant. omnem autẽm vrbem & conuiuia, & tripudia,
Et splendorẽs habebant. aliy autem rursus ante vrbem
Terga equorũ inscendentes discurrebant. aliy autẽ aratores
Rumpebant terram diuam, ornatéque vestes
Gerebãt succinctas: sed erat profunda seges aliy quidẽ mete-
Cuspidibus acutis rostrata folia, (bant.
Grauata spicis, tanquam Cereris fructum. — γε. πεμπυ-ρωτα.
Aliy in manipulis ligabant, & implebant aream.
Aliy vindemiabant vites, falces in manibus habentes. — γε. ἔπλοιν
Aliy autem rursus in cistellas ferebant à vindemiatoribus.
Albos & nigros racemos, magnis à pulvinis — γε. ἐπιπλα-σεις.
Oneratis foliis & argenteis clauiculis.
Aliy rursus in cistas ferebant. iuxta autem ipsos pulvinus
Aureus erat (inclyta opera solertis Vulcani) — γε. ἐπιπλα-σεις.
Concussus foliis & argenteis palis.
Aliy quidem igitur ludentes, sub tibicine quilibet,
Oneratus vuis: nigrescebant autem quidem istæ.
Aliy quidem veriebant, & hi hauriebant, & illi pugnabant
Pugilatérque & luctando. aliy autem pedibus veloces leporis
Viri venatores, & duo dentati canes iuxta (venabantur
Cupientes capere, illi verò cupientes aufugere.
Apud ipsos autẽ equites habebãt laborẽ. circa verò certamẽ — γε. ἀπὸ τοῦ.
Contentionem habebant, et laborem, bene verò complicatos — ξε.
in currus
Aurigæ ascendentes imittebant veloces equos.
Frena laxantes, at illi strepentes volabant.
Currus compacti, orbilia verò valdè resonabant.

Alij quidem immensum habebant laborem. neque vnquã
Victoria expediebatur, sed anceps habebant certamen.
Istis autem & propositus erat magnus tripus intra certamẽ,
Aureus, inclyta opera solertis Vulcani.
Circa autem oram fluebat Oceanus pleno similis:
Omne autem continebat scutum, valde varium. & in ipso
Cygni aëriuoli valde clamabant. qui certe multi
Natabant in summa aqua, & iuxta pisces gestiebant,
Mirabile visu, etiã Iouis grauistrepenti: cuius propter cõsilia
Vulcanus fecit scutum & magnum & solidum,
Aptans manibus. quod quidem Iouis fortissimus filius
Vibrabat firmiter, & in equestrem saliebat currum.
Similis fulguri patris Iouis caprigeri,
Leuiter vadens. cui auriga fortis Iolaus
Biga conscensa direxit flexibilem currum. (nerua,
Prope autem ipsis venit dea faciem glaucam habens Mi-
Et ipsos vocans, verba alata alloquuta est,
Saluete Lyngei prosapia Teleclesi.
Nunc Iupiter fortitudinem vobis dei beatis imperans,
Et Cygnum interficere, & inclyta arma spoliare.
Aliud autem tibi quoddã verbũ dicã. longe præstantiss. po-
Quod iam Cygnum dulci sæculo priuaueris, (pulorum:
Hunc quidem postmodum ibi relinquere, & arma illius.
Ipse autem hominũ corruptorum Martem post terga seruãs,
Quando denudatum scuto ab ingenioso
Oculis videris, tum sauciato acuto ferro.
Statim autem receduto. Quoniam tibi non fatale est,
Neque equos capere, neque inclyta arma ipsius.
Sic fata, in bigas ascendit diua dearum,
Victoriam immortalibus manibus & gloriam habens,
Celeriter. tunc iam vtique generosus Iolaus,
Terribiliter equis acclamauit, illis autem ab increpatione
Perniciter ferebant celerem currũ, pulueremfaciẽtes cãpo,
Quoniam ipsis vires immisit cæsios oculos habens Minerua,
Scutum concutiens. circum genuit autem terra.
Illi autem simul procedebant, similes igni vel procellæ,
Cygnus equorum domitor, Marsq; insatiabilis clamore.
Istorum autem equi quidem posteaquam obuiãtes adinuicẽ
Stridule hinnierunt, & circa ipsos frangebatur sonitus,
Istorum prior affata est fortitudo Herculea:
Heus Cygne, quid nobis prohibetis veloces equos,
Hominibus qui & laboris & erumnarum peritisumus?
Sed extra habe bigas bene ornatas, & à via
Cede extra eundo. Trachinam autem tibi veho,
Ad Ceycem regem. ille enim & potestate & verecundia
Trachinis præcellit. tu quoque satis scis & ipse.
Huius enim vxorem habes natam, Themistonœn nigros o-
culos habentem.
Heus, tu non quidem enim tibi Mars mortis finem
Arcebit, siquidem nos concurremus in conflictu.
Iam equidem & ipsum dico aliquando expertum esse
Lanceam nostram, quando in Pylo arenosa
Contrarius stetit mihi in pugna insatiabiliter furens.
Ter quidem à mea lancea percussus, incubuit terræ,
Vulnerato scuto. quarto autem percussi crus
Omni robore vrgens, & magnum scutum disrupi.
Pronus autem in pulueribus humi cecidit lanceæ impetu.
Atque ita infamis inter immortales factus est
Manibus ab nostris, relinquens spolia cruenta.
Sic dicebat. neque Cygnus, bene peritus hastæ, cogitabat
Huic obtemperans cohibere bigam trahentes equos.
Ac tunc à bene implicatis bigis desiliit statim ad terram,
Natúsque Iouis magni, & Martis regis.
Auriga autem iuxta impulerunt pulchriuobos equos.
Horum autem irruentium pedibus substrepebat lata terra.
Ac veluti quando ab alto vertice montis magni
Saxa desiliunt, & inuicem cadunt,
Et multa quercus altícomæ, multæ & abietes,
Et populi extensis radicibus rumpuntur ab ipsis,
Facile deuoluentibus, vsque dum ad planum perueniunt:

Οἱ μὲν ἄρ' ἀΐδηλον ἔχον πόνον· οὐδέ ποτ' ἔστιν
Νίκη ἐπιτρώσκει, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δ' ἐν κείατο μέγας τρίπους ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσεος, κλυτὰ ἔργα φέρων Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δ' συνέχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δ' κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερόπουται μεγάλ' ἤπυον· οἱ ῥα γε πολλοὶ
Νῆχον ὀπ' ἄκρον ὕδωρ, παρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν, ἐν Ζευξιβαρυκτύπῳ, ἕ δίζε βουλαί·
Ἡφαίστου ποίησε σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διός ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ὀπιπρατέως· ὀπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου,
Εἰκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κοῦφα βιβάς· τῷ δ' Ἰολαος κρατερὸς ἵππος
Δίφρου ἐπιβεβαὼς ἰδύνετο καμπύλον ἅρμα.
Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Καὶ σφέας * θαρσύνουσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα,
Χαίρετε Λυγκῆος γένος ἠὲ πλεκλειτοῖο,
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι δίδοι μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξενάριξαι καὶ ἐπὶ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο* δέ σοι τὶ ἔπος ἐρέω μέγα φέρτατε λαῶν·
Εὖτ' αὖ δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὖθι λιπέειν καὶ τεύχεα τοῖο,
Αὐτὸς δ' βεστολογεῖν Ἄρεα* ὀπίσσω δοκεύσας,
Ἐνθάκε γουνωθέντα σάκεος ὑπὸ δουδαλέοιο
Ὀφθαλμὸν ἴδῃς, ἔνθ' ἐπάμυν ὀξεῖ χαλκῷ.
Αὖ δ' ἀναχάσασθαι ἐπεὶ οὐ τί τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔτ' ἵπποις ἐλέειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὡς εἰποῦσ' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτῃς χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα,
Ἐσσυμένως. τότε δὴ ῥα διόγυιος Ἰόλαος
Σμερδαλέον δ' ἵπποισιν ἐκέκλετο. τοὶ δ' ὑπ' ὀμαλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον δοῦν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.
Ἐν γὰρ σφιν μὲν ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγὶς δ' ἀναστείσασα* φέριστα κέχυτο γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προχέοντο· ἵκελοι πυρὶ ἢ ἀνέμῃ,
Κύκνου δ' ἱππόδαμος καὶ Ἄρης ἀκόρητος ἀυτῆς.
Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα κρέμισαν, ἐπεὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερος προσέειπε βίη Ἡρακλείδαο,
Κύκνε πέπον, τί νυ ναῖν ὀπιπρέπον ὠκέας ἵππους,
Ἀνδράσιν οἵ τε πόνου καὶ ἀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Ἀλλὰ πάρος ἔχε δίφρον ἐὺξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε πάρος ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω,
Ἐς Κύκνα ἄνακτα. ὁ δ' δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος πρόσθε κέκασται. σὺ δ' * εὖ μάλα οἶδα καὶ αὐτός·
Τοῦ γὰρ ὀπυιεῖς παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, ἦ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ * ναῖν συνιόντε μαχώμεθα πολεμίζειν.
Ἤδη μὲν τέ φημι καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἐγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔσκε ἐμεῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τεῖς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,
Οὐτήσας μου σάκεος· τὸ δ' τέτρατον, ἤλασε μηρῷ,
Παντὶ μενεῖ ἀστεύδων, δίζε δ' μέγα σάκος ἀρούρας·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἐνθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθην,
Χρεῖν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βεστόεντα.
Ὡς ἔφατ'. οὐδ' ἄρα Κύκνος ἐὺμμελίης ἐμνοίησε
Τῷ ὀπιπευσόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' ἀμπλεκέων δίφρου θορεν αὖ δὲ καὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου καὶ ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔπλευ ἔλασαν καλλίστας ἵππους.
Τῶν δ' ὑποστενοιμένων κατάχιζε ποδῶν ἐρεθίζων.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ὑποθρώσκουσιν, ὀπὴ ἀνήλατοι δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δ' δρυς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεύκαι,
Αἰγειροί τε πανύρροιζοι ῥήγνυνται ὑπ' ἀνέμων
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἴως πεδίονδ' ἀφίκωνται·

Ὡς οἱ

Ὡς οἱ δ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκληγότες.
Πᾶσα δ' Μυρμιδόνων τε πόλις κλειτή τ' Ἰαωλκὸς 380
Ἄρνη τ' ἠδ' Ἑλίκη Ἀνθεία τε ποιήεσσα
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον· οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ συμίσγον. μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεύς,
Κὰδ' δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανόθεν φλόγας βάλεν αἵματοέσσας,
Σῆμα πιδεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί. 385
Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄρεος χαλεπὸς περιδέδεται
Κάπρος χαυλιόδων φερεσίβροτος θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι δηριόῳ, θήγει δέ τε λάμπον ὀδόντα
Δοχμωθεὶς, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μασχάλωνται
Λείβεται, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντε ἐίκτην, 390
Ὀρθαὶ δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχες ἀμφί τε δειρήν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἵππων δῶρε δίφρου.
Ἦμος δ' χλοδῶν κυανόπτερος ἀχέτα τέττιξ
Ὀζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδῃ
Ἀρχεται, ὅτε πόσις καὶ βρῶσις θαλίης ἐέρσης· 395
Καί τε παννύχιός τε καὶ ἠῶς χρεῖ αὐδῶν
Ἱστὶ ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει.
Τῆμος δὴ κεῖνοι χροιῇ ἐπιγλώχες τελέθωσι
Τοί τε θέρει σπείρουσιν, ὅτ' ὄμφακες ἀόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνθράσι χάρμα καὶ ἄλγος· 400
Τῷ ὥρῃ μαίνοντο, πολὺς δ' ὀρυγμαδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύο ἀμφὶ κτανόωσιν ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ὅτ' ἐσφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὰ δὲ σφ' ἴαχε φάραγγος δ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥστ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι, 405
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθω
Αἰγὸς ὀρεσσινόμας ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο
Πίονος, ἣν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζηὸς ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπὸ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλῃ
Χώρῳ ἄϊδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν, 410
Ἐσπερχώς δὲ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὡς οἱ κεκληγότες ὀπὶ ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ἐνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερφιάλου Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς σάκεϊ ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος·
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκὸν, ἔρυτο δ' δῶρα θεοῖο. 415
Ἀμφιτρυωνιάδης δ' βίη Ἡρακλείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θεῶν ὀπίδω τε γυείου
Ἡλασ' ὀξυκρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
Ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ δόρυ ἔμπεσε φωτός· 420
Ἤριπε δ' ὡς ὅτε τὰς δρῦς ἤριπε, ἢ ὅτε πέτρῃ
Ἠλίβατος πληγεῖσα Διὸς φολόεντι κεραυνῷ.
Ὡς ἤριπ' ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.
Τὸν μὲν ἔπειτ' ἔασε Διὸς παλαχάρδιος υἱός·
Αὐτὸς δὲ βεστολιοῦντ' Ἄρηα ὀλοόντα δοκεύσας, 425
Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥηϊδίως κρατερεῖς ὀνύχεσσι
Σχίσας ὀξυτάτῃσι μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα.
Ἐμμενέως δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλατο ἦτορ.
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δίφρον πλάγιός τε καὶ ὤμοις 430
Οὐρῇ μαστιόων. ποσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτὸν
Ἐτλη ἐς αὖτε ἰδὼν ἀγχοῦ θέμεν, οὐδὲ μαχέσθαι·
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστ' Ἄρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἐσπερχώς. ὁ δέ οἱ ἀγχοῦ πλυθὲν ἀχνύμενος κῆρ· 435
Ἀμφότεροι δ' ἴαχον τε καὶ ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπὸ μεγάλης πέτρης πορφῶν ὀρεσσόα,
Μακρὰ δ' ὀδηδρώσκουσα κυλινδέεται, ἢ δέ τε λᾷδ'
Ἔρχεται ἐμμεμαῶς, πάχος δέ οἱ αὐτεβόλησεν
Ὑψηλός, τῷ δὲ συνεστήκασι, ἔνθα μιν ἴσχει· 440
Τόσσον ὁ μὲν ἴαχε βεσσάματος ὑλιόεντος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπεδέκτο,
Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνῷ αἰγίδ' ἔχουσα·
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπια πτερόεντα προσηύδα, 445
Ἄρες ὀπίσω μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γὰρ τοι θέμις ἐστὶν ὑπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσαι

Sic illi inter sese concurrerunt vehementer clamantes,
Omnis autem & Myrmidonum vrbs, & inclyta Iaolcus,
Et Arne, & Helice, & Anthea herbosa,
Clamore ab ambobus valle resonabant. illi autē cū tumultu,
Mirādo concurrerūt. valde autē resonuit cōsultor Iupiter,
Et ab cœlo guttas deiecit cruentas.
Signum faciens belli suo magnum audaci filio.
Qualis autem in conuallibus montis asper ad videndum,
Aper curuos dentes habens, furit autē animo ad pugnandū
Cum viris venatoribus, acuit autem album dentem
Curuatus, spuma autem circa os mandenti
Stillat, oculi autem ipsi igni lucido assimulantur,
Erectas autem in dorso riget setas, & circa collum:
Huic similis Iouis filius, ab equestri desilyit curru.
Quando autem viridi nigras alas habens sonora cicada,
Ramo insidens æstatem hominibus cantare
Incipit, cui & potus & cibus tener ros,
Etiam toto die & ab aurora fundit cantilenam,
Calore in grauissimo, quando corpus Sirius siccat:
Tunc sane in milijs cuspidulosa folia sunt,
Quæ æstate seminant, vua cum subrubescunt,
Cuiusmodi & Bacchus dedit hominib. lætitiam & dolorem,
Ea hora pugnabant. vehemens autē tumultus excuabatur.
Vt autem leones duo circa interfectam ceruam
Adinuicem irascentes, inter se corruunt,
Rigidus autem ipsis clamor, strepitusque simul fit dentium:
Aut vt vultures curuis vnguibus, curuisque rostris,
Petra in alta valde clangentes pugnant,
Capra in montibus pascentis gratia, vel sylueſtris ceruæ
Pinguis, quam domuit sagitans vigorosus vir
Sagitta ab nerno: ipse verò vagatus est alio,
Loci imperitus existens. illi autē quamprimum cognouerūt,
Celeriter autem sibi pugnam acerbam pro ea susceperunt:
Sic isti vociferantes adinuicem irruerunt.
Ibi videlicet Cygnus quidem præpotentis Iouis filium,
Interficere meditans, scutum percussit ferrea lancea.
Neque fregit es, tuebantur autem dona Dei.
Amphitryoniades autem fortitudo Herculea,
In medio & galea & scuti lancea longa
Collum denudatum celeriter infra barbam
Vulnerauit forti, & ambos incidit nerios
Homicida fraxinus, magnum enim robur incidit viri
Cecidit autē, veluti quādo aliqua quercus corruit vel quan-
Altum, percussum Iouis ardenti fulmine: (do saxum
Sic cecidit, eique circum sonuerunt arma variegata ferro.
Illum quidem postea dimisit Iouis magnanimus filius. (nās,
Ipse autem hominū corruptorem Martē progredienti obser-
Terribiliter intuens oculis, leo tanquam corpus confectum, κ. ἐφορίζ-
Qui & valde accuratè pellem tenacibus vnguibus τα.
Scindens, quàm celerrime dulcem animam abstulit.
Constanter autem vtique nigrum ipsius implebat cor.
Ignitis autē intuens oculis terribiliter, & latus & humeros
Cauda verberans, pedibus fodit: neque aliquis ipsum
Toleraret contra aspiciens prope ire, neque pugnare. κ. μετ-
Talis vtique Amphitryoniades, insatiabilis clamore; ἐρχόμ-
Obuius stetit Marti, in mentibus audaciam augens
Celeriter. ille autem ipsi prope venit, dolens corde.
Ambo autem vociferantes, ad inuicem irruerunt,
Quemadmodum autem, quando ab magno saxum cacumi-
Longéque desiliens voluitur, & fragor (ne corruens, κ. ἐρίνη;
Venit subito ingens, rupes autem ei obsistit
Alta, cui iam confertur, ibi ipsum retinet:
Tanto quidem ille sonitu grauās curruum perniciosus Mars
Vociferans irruit. ille autem ineffabiliter excepit.
Sed Minerua filia Iouis caprigeri,
Obuia venit Marti tenebrosum scutum habens:
Graniter autem aetorue aspiciens, verbis volutribus allo-
quuta est:
O Mars, reprime impetum fortem, & manus intangibiles;
Non enim tibi fas est inclyta arma spoliare;

Herculem interficientem, & obis audacicordem natum.
Sed eia, cessa à pugna, neque obuius sta mihi.
Sic ait. sed non persuasit Martis magnanimum animum.
Sed valde clamans, flammæ similia arma vibrans,
Celer irruit fortitudini Herculanæ,
Interficere conans, & iaculatus est ferream lanceam,
Celerem, filio suo iratus pro mortuo,
In scutum magnum. sed oculos glaucos habens Pallas
Hastilis impetum auertit, deflectens à biga.
Acerbus autē Martē dolor cepit. extrahēs autē ensē acutū,
Irruit in Herculem animo fortissimum. at illi adueniētem
Amphitryoniades, graui insatiabilis clamore,
Femur denudatum scuto ab ingeniose-facto
Vulnerauit fortiter, & magnum scutum perfregit
Lancea diuisum, & in terram deiecit mediam.
Illi autē Pauor & Terror bonas rotas habētē currū & equos
Implerunt statim prope, & ab terra latas vias habente
In currum posuerunt fabrefactum: statimque postea
Equos flagellauerunt, & peruenerunt in longum Olympum.
Filius autem Alcmenæ, & inclytus Iolaus,
Cygnum spoliantes ab humeris arma pulchra,
Recesserūt: statimq; postea vrbē ad Trachinā peruenerunt
Equis velocibus. sed glaucis oculis prædita Minerua
Exiuit ad Olympum magnum, & domos patris.
Cygnum verò Ceyx sepeliuit, & populus infinitus,
Qui prope habitabat vrbes inclyti regis,
Anthem, Myrmidonumq; vrbem, & inclytam Iaolcum.
Arnenq; atq; Elicen. multus autem cōgregatus est populus,
Honorantes Ceycen charum beatis diis.
Illius a. sepulchrum & monumentū inuisibile fecit Anaurus
Imbre hyemali abundans. sic enim ipsum Apollo (torrens,
Latonæ filius iussit, quoniam inclytas hecatombas
Quicunque duceret ad Pytho, vi spoliabat insidians.

Ἡρακλέα κλέιναν τὰ Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἴσταο μοῦνος.
Ὡς ἔφατ', οὐδ' οὐ πείθε Ἄρες μεγαλήτορα θυμόν·
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων, φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Καὶ τάμψαι μεμαώς· καί ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος
Σώρυνι, οὗ παιδὸς κοτέων πέρι τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. ἀτὰρ ὃ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχος ἐρυμνὸν ἔτραπ', ὀρούσαιμον ἀπὸ δίφρου.
Δειμὺς δ' Ἄρηα ἄγος· ἕλεν· ἐρυσάμενος δ' ἄορ ὀξύ,
Ἐσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ὀπίσω τα
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀυτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὖτασ' ὀξικρατέως· δόρυ δ' ἄρα μέγα σάκος ἄραξεν,
Δούρατι νωτήσας, ὀπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσῃ.
Τῷ ὃ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐὺ ζόχον ἄρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν ἀμφ' ἔγκυρι, καὶ ἐπὶ χθονὸς ἀρουραίης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον, αὐτὰρ ἔπειτα
Ἵπποις μαστίγεσσι, ἵκοντο δ' μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης, καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ
Νίσοντ' αὖτ' ἐπειτα πόλιν Τραχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ, γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἐξίκετ' Ὄλυμπόν τε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κύξ θάπεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,
Οἱ ῥ' ἐγγὺς ναίον πόλος κλειτοῦ βασιλῆος,
Ἀνθήν, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰαωλκόν,
Ἀρνήν τ' ἠδ' Ἑλίκην· πολλὸς δ' ἠγείρετο λαός,
Τιμῶντες Κύκνα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τοῦ καὶ τάφον καὶ σῆμ' οἴ γε πάμπαν ἀόρατον,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθοντ. τὸν γὰρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης κέλευε, ὅπῃ κε κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅσσοι ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων.

HESIODI ASCRÆI DEORVM GENERATIO.

VSAS Heliconiades incipiamus canere,
Quæ Heliconem tenent, montem magnúmque diuinúmque:
Et circa fontem nigrum pedibus teneris
Saltant, arámque prapotentis Saturnij,
Atque abluta tenero corpore
Permessi,
Aut equi in fonte, aut in Holmio sacro,
Summo in Helicone choreas duxerunt,
Pulchras, amabiles, fortitérque tripudiarunt pedibus.
Inde concitata, velata aëre multo
Noctu incedebant, pulchram vocem emittentes:
Quæ celebrāt Iouēq; egida tenētē, & venerādā Iunonem,
Argiuam, aureis calceamentis incedentem
Filiāq; Aegiochi Iouis, ceruleos oculos habētē Mineruam:
Augurémque Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem:
Et Themin venerādā, & obtortas palpebras habētē Vene-
Hebenq; aurea corona decorā, formosamq; Dionem, (rem.
Auroramq;, Solémque magnum, splendidúmque Lunam
Latonámque, Iapetúmque, ac Saturnum versipellem,
Terrámque, Oceanumq; vastum, & Noctem atram,
Aliorumq; immortalium sacrū genus semper existentium:
Quæ olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos pascentem Helicone sub diuino.
Hoc autem me primum dea sermone compellarunt,
Musæ Olympiades, filiæ Iouis Aegiochi:
Pastores in agris pernoctantes, mala probra, ventres veluti,

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

ΟΥΣΑΩΝ Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε·
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν
Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐριβρεμέτου Κρονίωνος,
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα * Πηρμησσοῖο,
Ἢ * Ἱππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορεὶς ἐνεποιήσαντο
Καλοὺς, ἱμερόεντας· ἐπιβρώσαντο δὲ ποσσίν.
Ἔνθεν ὑποβρύχιοι, κεκαλυμμένοι ἠέρι πολλῷ,
Ἐννύχιοι στείχον, καλὸν ἀείδοντες ἰοῦσαι·
Ὑμνεῦσαι Δία τ' αἰγιόχοιον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργεῖαν, χρυσόσανδον· παῖδας ἰοκέαιρα,
Κούρην τ' αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, εὐνοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠώ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λητώ τ' Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ' Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·
Ἄλλων τ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων.
Αἳ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδήν,
Ἀρνας πιαίνοντ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.
Τάσδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
Ποιμένες ἄγραυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,

Ἰδμεν

Ἴσμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴσμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα γηρύσασθαι.
Ὡς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι·
Καί μοι σκῆπτον ἔδον, δάφνης ἐρεθηλέος ὄζον,
Δρέψασαι θαλέθοντος· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
Θέσπιν, ὥστε κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, τά τ' ἐόντα,
Καί με κέλον δ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὖ πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.
Ἀλλὰ τί ἢ μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ παρὰ πέτρῃσι;
Τῶν Μουσάων ἀρχώμεθα, τᾶς Διὶ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, τά τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ
Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριβρόμου, θεαῖν ὀπὶ λιγείᾳ·
Σκίδναται ἀμφὶν ἰαχεῖ ἠχὴ νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ,
Ἐξ ἀρχῆς οὓς γαῖα καὶ οὐρανὸς ἀμφιτέκηνε,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοί, δοτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνοῦσι θεαὶ· μέγα φέρτατος ἁπάντων
Ὅσσον φέρτατος ἐσσι θεῶν, κράτεί τε μέγιστος.
Αὖθις δ' αὖ ἀνθρώπων τε γένος καὶ φέρτατον τε γίγαντας
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.
Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη, γουνοῖσι Ἐλευθηρίης μεδέουσα,
Λησμοσύνας τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων.
Ἐννέα γὰρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητιέτα Ζεύς,
Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων·
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, τελέουσ' ἐνιαυτοὶ
Μηνῶν φθινόντων, τελεῖ δ' ἔτερον ὥρεα πολλὰ
Ἡδ' ἔτεα· ἐννέα κοῦρας ὁμόφρονας, ἧσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχουσας,
Τυδθεν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθα σφιν λιπαρεί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.
Πάρ δ' αὐτῆς Χάριτες καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν
Ἐν θαλίῃς· ἔρατόν θ' ὑπὸ σύνομα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Μέλπονται παίτων τε νόμοις, καὶ ἤθεα κεδνά
Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἱεῖσαι.
Αἱ τότ' ἴσαν πρὸς Ὀλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεῦσαι, ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπὸ δοῦπος ὀρώρει,
Πατρὸς ἐοῦ ἐς δῶμα· ἐς οὐρανὸν ἐμβασιλεύει
Αὐτὸς ἔχων βειρῇ τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
Καρτεῖ νικήσας πατέρα Κρόνον· εὖ δ' ἔκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.
Τῶν τ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαῶτες,
Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δ' ἁπασέων ἔξοχος ἐστὶν ἁπασέων.
Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ὀπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἀοιδήν,
Τοῦ δ' ἔπι· ἐκ στόματος ῥεῖ μειλίχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
Ἰθείῃσι δίκῃσι· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ὀπιζήμοσυνον καταπαύει.
Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες οὕνεκα λαοῖς
Βλαπτομένοισι ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελοῦσι
Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ἐρχόμενον δ' εἰς ἄστυ, θεὸν ὡς ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγερομένοισιν·
Οἷα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί·

Scimus mendacia multa dicere veris similia:
Scimus etiam, si voluerimus vera loqui.
Sic dixerunt filiæ Iouis magni veridicæ:
Et mihi sceptrum dederunt, lauri perutridis ramum,
Decerpendum diuinum inspirarunt insuper mihi vocem
Diuinam, ita vt audirem tam futura, quàm præterita:
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum, κ. ἔτα κλεί- ειμι.
Se verò primò semper decantare.
Sed quo mihi hæc circa quercum, aut circa petram?
Ergo Musas ordiamur, quæ Iouis patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
Memorantes & præsentia, & futura & præterita,
Voce concinantes: illarum verò indefessa fluit vox
Ab ore suauis. ridet autem domus patris
Iouis valde tonantis, dearum voce florida
Dispersa: resonant verò vertices nuiosi Olympi,
Domúsque cœlestum: hæ verò immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum, imprimis celebrant cantilena
Ab exordio, quos tellus & cœlum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt dij, datores bonorum.
Secundò rursum Iouem deorum patrem, atque etiam virorum,
Incipientésque laudant deæ, & finiunt carmen,
Quàm sit præstantissimus deorum, & imperio maximus. κ. λύρισι.
Porrò & hominum genus, fortiúmque gigantum
Celebrantes oblectant Iouis mentem in Olympo.
Musæ Olympiades, filiæ Iouis ægida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri mixta
Memoria, fertilitatis Eleutheris imperans:
Oblitionémque malorum, & solatium curarum.
Nouem enim et nocte mixtus est prudens Iupiter,
Seorsim ab immortalibus sacrum lectum conscendens,
Sed cum iam annus exactus, circumuoluta verò essent tempora
Mensium decrescentium, diésque multi transacti essent,
Ipsa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Cura est in pectoribus securum animum habentibus:
Paululum à summo vertice nuiosi cæli:
Vbi ipsis splendidique chori, & ædes pulchræ.
Iuxta verò eas Gratiæ & Cupido domos habitant,
In conuiuiis: amabilémque per os vocem emittentes
Canunt, omnimúmque leges, & mores pudicos
Immortalium celebrant, amabilem vocem emittentes.
Ipsæ tum ibant ad Olympum, læta voce pulchra
Immortali cantilena, undique verò resonabat terra atra
Canentibus hymnos, iucũdus verò à pedibus strepitus exci-
Proficiscẽtium ad patrẽ suum, qui cœlo imperitat, (tabatur
Ipse habens tonitru, atque candens fulmen,
Strenuè victo patre Saturno, bene autem singula
Immortalibus disposuit simul, & indixit honores.
Hæc sane Musæ canebant, cœlestes domos tenentes,
Nouem filiæ, magno è Ioue prognatæ:
Clióque, Euterpéque Thaliáque, Melpomenéque,
Thersichoréque, Eratóque, Polymniáque, Vraniáque,
Calliopéque, hæc autem excellentissima est omnium.
Hæc enim & reges venerandos comitatur,
Quemcunque honorature sunt Iouis filiæ magni,
In lucem eduxerint, & aspexerint à Ioue nutritorum regum:
Huic quidem super linguam dulcem fundunt cantilenam;
Huius verba ex ore fluunt blanda: cæterùm populi
Omnes ad ipsum respiciunt, discernentem ius
Rectis iudiciis, hic autem tutò cautéque loquens,
Statim etiam magnam contentionem sciè diremit.
In hoc enim reges prudentes, quod populis
Damnum inferentibus in foro vicissitudinem rerum facium,
Facilè mollibus appellantes verbis.
Incedentem verò per cœtum populi deum veluti, placant.
Reuerentia blanda. emunet verò inter ipsos congregatos,
Tale Musarum ingens munus hominibus.
A Musis etenim & eminus ferente Apolline,
Vsri cantores sunt super terram, & citharœdi:

Ex Ioue verò reges. ille verò beatus quencunque Musa
Amant, suauis ei ab ore fluit vox.
Quòd si enim quis luctū habēs, recenti dolore, saucio animo
Tristetur, animo dolens, caterùm poëta
Musarum famulus, res claras priscorum hominum
Laudibus vexerit, beatósque deos qui Olympum incolunt,
Statim hic rerū animū eius molestatiū obliuiscitur, nec do-
Meminit, quin cito deflexerūt eū aliò dona dearū. (lorum
Saluete nate Iouis, date verò amabilem cantilenam,
Celebrate quoq; immortaliū diuinū genus, semper existētiū:
Qui Tellure prognati sunt, & Cœlo stellato,
Noctéque caliginosa, quos item salsus nutriuit Pontus.
Dicite insuper, vt primum dij & terra fuerint,
Et flumina & pontus immensus, æstu feruens,
Astráque fulgentia, & cœlum latum superne:
Et qui ex his nati sunt dij, datores bonorum.
Vtque opes diuiserint, & quod honores distinxerint,
Atque quod primū multis implicatū sphæris tenuerint cœlū.
Hæc mihi dicite Musæ, cœlestes domos inhabitantes
Ab initio. & dicite quod nam primum fuerit illorum.
Primo omnium quidem Chaos fuit, at deinde
Tellus lato pectore prædita, omniū fundamēiū solidū semper
Immortalium qui tenent iuga niuosi Olympi,
Tartaráque tenebricosa in recessu terræ spaciosa:
Atque amor, qui pulcherrimus inter immortales deos,
Soluens curas & omnium deorum, & omnium hominum
Domat in pectoribus animum, & prudens consilium.
Ex Chao verò Erebúsque nigráque Nox editi sunt.
Nocte porro tam Aether quam Dies prognati sunt:
Quos peperit, vbi concepisset Erebo amore mixta.
Terra verò primum quidem genuit parem sibi
Cœlum stellis ornatum, ipsam totam obtegat,
Vtque esset beatis diis sedes tuta semper.
Genuit præterea montes altos, dearum gratas spelunceas
Nympharum, quæ habitant per montes concauos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit vnda concitatum
Pontum, absque amore suauis. caterum deinde
Cœlo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices
Cœumq;, Creumq;, Hyperionémque, Iapetumq;, (habētē,
Theámque, Rheámque, Theminq;, Mnemosinémque,
Phœbenq; aurea corona insignem, Thetynq; amabilem
Hos verò post natu minimus natus est Saturnus vafer,
Acerrimus inter liberos. floridum autē odio prosequebatur
Porrò genuit & Cyclopes magnum cor habentes, (parentem.
Brontémque Steropémque & Argen forti animo præditum:
ιζ. Βρόντου τ', ἀστερο- *Qui Ioui & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.*
πάν. *His sanè per alia dijs similes erant,*
Vnus verò oculus, media positus erat fronte:
Cyclopes verò cognomento erant eò quòd ipsorum
Circularis oculus inerat fronti.
Robúrque & vires, & molimina erant in operibus.
Alij deinde è Tellure & Cœlo prognati sunt
Tres filij, magni & præualidi, non nominandi,
Cottus, Briareúsque, Gygésque, superba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prominebant,
Inaccessæ: capita verò vnicuique quinquaginta
κ. Ἄπλατον *Ex humeris procreuerant, super robustos artus.*
Robur autem immensum, validum, magna in forma.
Quotquot enim Tellure & Cœlo procreati sunt,
Vehementissimi filiorum, suo verò infensi erant parenti
Ab initio: & hos quidem vt quisque primum nasceba-
tur,
Omnes occultauit, & ad lucem non submisit,
Terra in latebris. malo autem oblectabatur opere
Cœlum. ipsa verò intus ingemisceba̅t terra vasta,
Arctata: dolosam verò, malámque excogitauit artem.
Statim verò cum edidisset fœtum, ex cano adamante
Fabricauit magnam falcem, edixit verò charis liberis.
Dixit autem, sumta fiducia charo mœrens corde:
Filij mei & patris nefarij, si volueritis

Ἐκ δ' Διὸς, βασιλῆες, ὁ δ' ὄλβιος, ὅντινα Μοῦσαι
Φιλέωσι· τοῦ γλυκερὴ ῥέει ἐκ στόματος ἀοιδή.
Εἰ γάρ τις καὶ πενθὸς ἔχων νεοκηδὲς θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, ἀὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνδρῶν 100
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφροσύνων ὀπιλήθετο, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνεται· ταχέως δ' παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων, 105
Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός τ' δνοφερῆς, οὓς δ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε πόντος.
Εἰπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ πόντος ἀπείριτος οἰδήματι θυίων,
Ἀστρά τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς ἄμβροτος ἄνω, 110
Οἵ τ' ἐκ τούτων ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὡς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἰπατ' ὅ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. 115
Ἠτοι μὲν πρῶτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου·
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης.
Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, 120
Λυσιμελὴς πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο·
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο,
Οὓς τέκε κυσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα. 125
Γαῖα δὲ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ
Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν καλύπτοι πάντα,
Ὅφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ' ὤρεα μακρά, θεῶν χαρίεντας ἐνάυλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' ὤρεα βησσήεντα. 130
Ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἰδήματι θυῶν,
Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου. αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐνηνεύσασα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Κοῖόν τε, Κρεῖόν τ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θείαν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε, 135
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τοῖς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας, ὑβριστὴν τορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε καὶ Ἀργὴν ὀβριμόθυμον, 140
Οἳ Ζηνὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δὴ τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐνδίγκιοι ἦσαν,
Μοῦνον δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐνέκειτο μετώπῳ.
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἑνὶ ἐνέκειτο μετώπῳ. 145
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ὀπ' ἔργοις.
Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, ἠὲ κρείσσοι,
Κόττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης δ', ὑβριστὰ τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἰώρηντο 150
Ἄπλαστοι, κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον, ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλετος, κρατερὴ μεγάλῳ ἐν εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, στρεπτέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆε 155
Ἐξ ἀρχῆς. καὶ ἦος μὲν ὅπως τὸ πρῶτον γένοιτο,
Πάντας ὑπεκρύπτασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίεσκε,
Γαίης ἐν κεύθεσιν· χαίρων δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
Οὐρανός· ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσατο τέχνην. 160
Αἶψα δ' ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέτρασε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δ' θαρσήσασα, φίλον τεταρημένη ἦτορ,
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε

Πείθε ἔστι

Πείσεσθαι, πατέρος γε κακὴν ποιήσασθαι λώβην. 165
Ὑμετέρης πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὡς φάτο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δίος, οὐδέ τις ἀντῇ
Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Αὖ τοῖς μύθοισι προσηνίδα μητέρα καὶ δίον,
Μῆτερ, ἐγὼ κεν τοῦτό γ' ὑποδρήσαιμι τελέσσαι 170
Ἔργον. ἐπεὶ παῖδός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρης. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὡς φάτο. γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.
Εἷσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
Ἅρπην καρχαροδόντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πᾶσι. 175
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός, ἀμφὶ δὲ Γαῖαν
Ἱμείρων φιλότητος ἐπέκτατο, καὶ ῥ' ἐπαύδα
Παντόθεν· ὁ δ' ἐν λόχοιο παῖς ὤρεξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβε ἅρπην,
Μακρήν, καρχαροδόντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς 180
Ἐσσύμενος ἤμητε, πάλιν δ' ἐρρίψε φέρεσθαι
Ἐξόπισθ· τὰ μὲν ἄπρηκτα ἐκφύγε χειρὸς ἐφετμαί·
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυτο αἵματοέσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα. περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Τίκτε Ἐρινῦς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας, 185
Τοὶ δὲ λαμπομένοις, δολιχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντες,
Νύμφας τ' αὖ Μελίας καλέουσ' ἀπείρονα γαῖαν.
Μήδεά τ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντος
Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πουλὺν χρόνον, ἀμφὶ δὲ λευκὸς 190
Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὄρνυτο. τῷ δ' ἐν κούρη
Ἐθρέφθη. πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἐπλετο, ἔνθεν ἔπειτα περιῤῥοῦτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καὶ καλὴ θεὸς· ἀμφὶ δὲ ποιὴν
Ποσσὶν ὑπὸ ῥαθάμοισιν ἀέξετο. τὴν δ' Ἀφροδίτην, 195
Ἀφρογενέα τε θεὰν καὶ εὐστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ
Θρέφθη· ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενέα δ', ὅτι γένετο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ·
Ἠδὲ φιλομμειδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. 200
Τῇ δ' Ἔρως ὁμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς
Γιγνομένῃ τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰόντι.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὄαρους, μειδήματά τ', ἐξαπάτας τε, 205
Τέρψιν γλυκερήν, φιλότητά τε μειλιχίην τε,
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ὀπιζήσεσκε καλέσκε,
Παῖδας νείκεων μέγας οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτός.
Φώνεε δὲ πταίνοντας ἀτασθαλίην μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ὕπειτα πόσις μετόπισθεν ἔσεσθαι. 210
Νὺξ δ' ἔτεκε σοβαρὸν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν,
Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον, ἔπεκτε δὲ φῦλον ὀνείρων·
Οὐ πρὶν κοιμήσασα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Οἰζὺν ἀλγινόεσσαν,
Ἐσπείσασ' δ' αἷς μῆλα πόρῳ κλυτοῦ Ὠκεανοῖο 215
Χρύσεα καλὰ μέλοισι, φέρουσά τε δένδρεα καρπῷ.
Καὶ Μοίρας, καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον· αἵ τε βροτοῖσι
Γεινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε,
Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραβάσεις ἐφέπουσαι 220
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώσουσι κακὸν ὅστις κε ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,
Νὺξ ὀλοή· μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,
Γῆρας τ' ἀλεγεινὸν καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε Λιμόν τε καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα.
Τρομοί τε Φόνοι τε, Μάχας τ', Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε, ψευδεά τε λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνωδέα, ἀλλήλοισιν· 230
Ὅρκον δ', ὃς δὴ πλεῖστον ὀπιζέει ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ὀπιορκήσῃ ὁμόσσῃ.
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Parêre, patris malam vltiscemur contume'iam.
Vestri prior enim saeua machinatus est opera.
Sic dixit. illos verò omnes inuasit metus, neq; quisquã illorũ
Loquutus est. cõfirmato animo tandẽ magnus Saturnus ver-
Econtra verbis compellauit matrem castam: (*sutus*
Mater, ego certè hoc in me recipiens peragam.
Facinus. patrem enim inauspicatum nihil curo
Nostrum: prior enim saeua meditatus est opera.
Sic dixit. gauisa est autem valde animo Tellus ingens.
Collocauit autem ipsum celans in insidiis. indidit verò ma-
Falcem asperis dentibus: dolo autem instruxit omni. (*nui*
Venit autem noctem adducens magnum Cœlũ. vndiq; verò
Cupiens amorem imminebat, & sanè extentum est (*Terra*
Passim: cum ex insidiis filius prehendit manu
Sinistra, dextra verò immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, chariq; genitalia patris
Festinanter demessuit, rursũmque abiecit, vt ferrentur
Ponè. illa quidem non incassum elapsa sunt manu.
Quotquot enim gutta proruperunt cruenta,
Omnes suscepit Terra. circumuolutis autem annis,
Produxit Erinnyes validas, magnósque Gigantes,
Armis nitentes, longas hastas manibus tenentes:
Nymphasq; quas Melias vocant. super immensam terram.
Testiculisque vt prius resectis, ad amantem
Deiecit circa Epirum vndis agitatum in pontum.
Sic ferebantur per pelagus longo tẽpore. circũcirca verò alba
Spuma ab immortali corpore ferebatur, in quo puella
Innutrita est. primum verò ad Cytheras diuinas
Vehebatur, inde dum circumfluxa peruenit ad Cyprum.
Prodiit vero veneranda formosa dea. circum verò
Pedibus sub mollibus herba crescebat: Aphrodiden. a. ipsam
Spuma prognatã deã, & decorã pulchris sertis Cytheream
Nominant tam dij quàm homines: eò quòd in spuma
Nutrita est. sed Cytheream, quod appulit Cytheris:
Cyprigenam verò quod nata est vndosa in Cypro.
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc Amor comitatus est, & Desiderium sequebatur pul-
Natam primum, & deorum ad cœtum euntem. (*chrum.*
Hunc verò ab initio honorem habet, atque sortita est,
Partem inter homines & immortales deos,
Virgineas confabulationes, & risus & deceptiones,
Oblectationémque suauem, & amicitiam, blanditiásque.
Pater verò Titanes cognomento vocabat,
Filios obiurgans, magnum Cœlum, quos genuit ipse:
Dictitabat porrò., nocentes ex proteruia magnum patrasse
Facinus, cuius deinceps vltio in posterum futura sit.
Nox praeterea peperit odiosum Fatum, & Parcam atram,
Et mortem peperit etiã Somnũ, peperit verò agmẽ Sõniorũ.
Non vlli condormiens dea peperit: Nox obscura
Rursum postea, Momum & Aerumnam dolore plenam,
Hesperidésque, quibus mala vltra inclytum Oceanum
Aurea pulchra cura sunt, ferentésque arbores fructũ:
Et fatales deas, & Parcas genuit immites,
Clotoque, Lachesinq; & Atropon. quae mortalibus
Editis dant habendum bonũmque malũmque,
Quae q; hominũmque & deorum delicta insequentes, canit:
Nunquam desinunt deae à vehementi ira,
Priusquã repẽderint alicui malũ nunciũ, quisquis peccarit:
Peperit praeterea & Nemesin, nocumẽtũ mortalib. hominib:
Nox perniciosa. post hãncque Faudem enixa est, & Amicitiam
Senium q; noxium, & Contentionem peperit pertinacem,
Caeterum Cõtentio odiosa peperit quidem laborem molestũ,
Oblitionémque, Pestémque, & Dolores lacrymabiles,
Pugnásque, Cedésque praliáque, stragésque virorum,
Iurgiáque, mendacésque sermones, disceptationésque,
Licentiam, Noxámque familiares inter sese:
Iuramentúmque, quod plurimum terrestres homines
Ledit, quando quispiam volens peierauerit.
Neretumq; alienum à mendacio, & veracem genuit Pontum,

Maximum natu filiorum, sed vocant senem,
Eo quòd verum atque placidum, nec iuris & æqui
Obliuiscitur, sed iusta & mansueta consilia nouit.
Deinde rursum Thaumantem magnum & fortem Phorcyn
Terræ commistus, & Ceto pulchris genis preditam:
Eurybiámque adamantis in pectore animum habentem.
Ex Nereo porrò prognati sũt perquã amabilis soboles dearũ
Ponto in infructuoso, & Doride pulchricoma,
Filia Oceani, perfecti fluuij,
Protóque, Eucratéque, Suóque Amphitritéque,
Eudoráque, Thetísque, Galenéque, Glauçéque,
Cymothoë, Spióque velox, Thalisáque iucunda,
Et Melita amabilis, & Eulimene, & Agaue,
Pasitheáque, Eratóque, & Eunice roseis cubitis,
Doióque, Protóque Pherusáque, Dynamenéque,
Nesaáque & Actæa, & Protomedia:
Doris, & Panope, & speciosa Galatea:
Hippothoëq; lepida, & Hipponoë roseis vlnis predita:
Cymodocéque, quæ fluctus in obscuro ponto,
Et flatus diuinorum ventorum, vnà cum Cymatolege
Facile mitigat, & pulchros talos habente Amphitrite:
Cymóque, Eionéque, pulchréque coronata Halimede:
Glauconoméque renidens, & Pontoporia:
Liagoréque, & Euagore, & Laomedia:
Polynoméque, & Autonome, & Lysianassa,
Euarnéque tam indolis gratæ, quàm inculpatæ formæ
Et Psamathe decora corpore, diuináque Menippe:
Nesóque, Eupompéque, Themisóque, Pronoëq;
Nemertésque, quæ patris habet animum immortalis.
Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatæ sunt,
Filiæ quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas verò Oceani profundifluis filiam
Duxit Electram, hæc autem celerem peperit Irim,
Pulchricomásque Harpias, Aellóque, Ocypetéque,
Quæ ventorum flumina & auis assequuntur
Pernicibus alis: in cœlo enim diligentes volitant.
Phorcyi post hæc Ceto Graias peperit, pulchris genis
A partu canas, quas ob id Graias vocant (preditas,
Immortalésque, diis, hominique incedentes homines,
Pephredóque pulchro peplo, Enyóque croceo peplo,
Gorgonésque quæ habitant vltra celebrem Oceanum
In extrema parte ad noctem: vbi Hesperides arguta,
Sthenóque, Euryaléque, Medusáque grauia perpessa.
Ipsa erat mortalis: ast alia immortales, & semo nõ obnoxiæ
Duæ, cum vna verò concubuit cærulea cæsarie Neptunus
In molli prato & floribus vernis,
Mixtus Callirhoe filia nobilis Oceani.
Eius autem cùm Perseus caput amputasset,
Promiscuit Chrysaor magnus, & Pegasus equus.
Huic quidem cognomẽtum erat, quòd Oceani apud fontes
Natus esset: cæterũ hic ensem aureũ tenebat manibus charis
Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre malorum,
Peruenit ad immortales, Iouis verò in domibus habitat,
Tonitrúque & fulgur ferens Iouis prudenti.
Chrysaor porrò genuit tricipitem Geryonem.
Illum quidem armis exuit vis Herculana.
Boues apud flexipedes, circumflua in Erythia,
Die illo cùm boues egit latas frondes habentes
Tirynthum in sacram emensus iter Oceani,
Orthóque interfecto, & bubulco Eurytione,
Stabulo in obscuro, vltra inclytum Oceanum.
Ipsa insuper peperit aliud ingens, perplexum, nihil simile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus diis,
Specu in concauo, diuinam animo infracto Echidnam,
Dimidio nympham, limis oculis pulchris genis,
Dimidia item parte ingentem serpentem horrendúmque,
magnúmque,
Varium crudiuorum, diuinæ sub cauernis terræ.
Illic verò ei specus est in imo, cauæ sub petra,
Procul ab immortalibúsque diis, mortalibúsque hominibus.

Πρεσβύτατον παίδων. αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτές τε καὶ ἤπιον, οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δίδαε οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγλαὸν Φόρκυν,
Γαίῃ μισγόμενον, καὶ Κητὼ καλλιπάρηον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.
Νηρῆος δ' ἔγένοντο μεγήεντα τέκνα θεάων,
Πόντῳ ἐν ἀπειρέσιῳ, καὶ Δωρίδος ἠυκόμοιο,
Κούρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράντη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοδόκη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα·
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ροδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δωναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια·
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ δῖα θεὰ Γαλάτεια·
Ἱππωδόκη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ροδόπηχυς·
Κυμοδόκη δ', ἣ κύματ' ἐν ἠερόεντι πόντῳ
Ἠνοίας τε ζαθέων ἀέμων, σὺν Κυματολέγῃ,
Ῥεῖα κατηΰνει, καὶ ἐϋσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠιόνη τε, ἐϋστέφανός τ' Ἀλιμήδη·
Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια·
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·
Πολυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε φυὴν τ' ἐοῖσ' καὶ εἶδος ἄμωμος.
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δίμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπομπή τε, Θεμισώ τε, Προνόη τε,
Νημερτής τ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμώμονος ὀξυφρόντος
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμώμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαῦμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα
Ἠλέκτρην ἠράσσατο, ἣ δ' ὠκείας τέκεν Ἶριν,
Ἠύκομοις τ' Ἁρπυίας, Ἀελλώ τ', Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ὠκείῃς πτερύγεσσι μεταχρόνιαι ἠὲ ἕαλον.
Φόρκυν δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπαρήους,
Εκ γένετης πολιὰς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, καμαὶ ἐρχάμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὐπέπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργοὺς δ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο,
Ἐσχατιῇ νυκτὸς, ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι,
Σθενώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε, λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν, ἔην θνητὴ, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἀγήρως
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιν παρὲξ ἄτο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι,
Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξ αὐτῆς Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος·
Τῷ μὲν ἐπωνυμίη τοῦτ', ὅτ' ἄρ' Ὠκεανοῦ ἐπὶ πηγὰς
Γείνετ' ὀδ' ἄορ χρύσειον ἔχων μετὰ χερσὶ φίλῃσι.
Ἡ μὲν ἄρ' ἀπτοπέδοιο, πολυστονον γῆν λιποῦσα,
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει,
Βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διὶ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα·
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξεράεσσε βίη Ἡρακλείδαο,
Βοῶν περὶ εἰλιπόδων, παρὲξ ῥοὰς εἰν Ἐρυθείῃ·
Ἤματι τῷ ὅτε περ βοῶν ἤλασεν ἀρημονίους,
Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὀρθόν τε κλείσας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,
Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδ' ἐοικὸς
Θνητοῖς ἀνθρώποις οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῇ ἐν γλαφυρῷ, δίῳ κρατερόφρονι Ἐχίδναν,
Ἡμισυ μὲν νύμφην ἐλικώπιδα, καλλιπάρηον,
Ἡμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κευθεσι γαίης.
Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλῃ ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·

Ἐν θ'

Xr. Ἰωνεφίτη.

Xr. καλλιπαίρηος.

Ἐνθ' ἄρα οἱ δάσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' ἐν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἐχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρα Θ ἤματα παντα. 305
Τῇ δ' Τυφάονα φασὶ μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ' ὑβριστὴν ἄνεμον, ἑλικωπίδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.
Ὄρθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονηΐ·
Δεύτερον αὖτις ἔπικτεν ἀμήχανον, οὔτι φατειόν, 310
Κέρβερον, ὠμηστήν, αἴδεω χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντοκάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε·
Τὸ τρίτον, Ὑδρήνην αὖτις ἐγείνατο, λύσσῃ εἰδυῖαν,
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
Ἄπληστον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ. 315
Καὶ τήν μὲν Διὸς υἱὸς ἐπηράτου ἠνορέῃ χαλκῷ
Ἀμφιτρυονιάδης, σὺν ἀρηιφίλῳ Ἰολάῳ,
Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης.
Ἡ δ' Χίμαιραν ἔπικτε, πνείουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,
Δεινήν τε μεγάλην τε, ποδώκεά τε κρατερήν τε. 320
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί· μία μὲν, χαροπῶπις λέοντος·
Ἡ δ' Χιμαίρης· ἡ δ' ὄφρις Θ κρατερῶπις δράκοντος·
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δ' δράκων, μέσση δ' Χίμαιρα,
Δεινὴν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τήν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης. 325
Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοήν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,
Ὀρθῷ ὑποδμηθεῖσα Νεμεαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,
Γουνοῖσιν κατέναιε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἐνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων, 330
Κυριανίων τε κρατέοιο Νεμείης ἠδ' Ἀπέσαντος·
Ἀλλά ἑ ἰς ἐδάμασε βίης Ἡρακληείης.
Κητοῖ δ' ὀπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο, δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης,
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει. 335
Τοῦτο μὲν ἐκ Κητοῦ καὶ Φόρκυος ἠδ' ἐγένοντο.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας,
Νεῖλόν τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φάσιν τε, Ῥῆσόν τ', Ἀχελῷόν τε, ἀργυροδίνην. 340
Νέσσόν τε, Ῥόδιόν τ', Ἀλιάκμονά τ', Ἐπτάπορόν τε,
Πρηΐνιχόν τε, καὶ Αἶσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,
Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, εὐῤῥείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθενίον τε,
Εὐηνόν τε, καὶ Ἀρδήσκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345
Τίκτε δ' θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατὰ γαῖαν
Ἄνδρας κουρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· τοῦτόν τε θ' Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰανίρη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδής, 350
Ἰππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε,
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πλεξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ', ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσις τε, Θόη τε, καὶ δεινὴ Πολυδώρη·
Κερκηίς τε φυὴν ἐρατή, Πλουτώ τε βοῶπις, 355
Πρωτομέδεια τ', Ἰαίρα τ', Ἀχαΐη τε, Ξάνθη τε,
Περσεὶς τ' ἐρέεινα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μητίς τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεστώ τε Κεραοπολός τε·
Κρεῖδή τ', Ἀστία τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε, καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε. 360
Καὶ Στύξ, ἣ δὴ σφέων πρεσφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Αὗται δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι, πολλαὶ γὰρ μὲν εἰσὶ καὶ ἄλλαι.
Τρεῖς γὰρ χίλαι εἰσὶ τανύσφυροι Ὠκεανίναι,
Αἳ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης 365
Πάντῃ ὁμῶς ἐφέποισι, θεαὶ ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ κελαδεινὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ἔνομα πάντων χαλεπὸν βροτὸν ἀνδρὶ ἑκάστῳ εἰπεῖν,
Οἱ δ' ἔκασοι ἴσασιν* οἳ αὐτῇ πλησιάουσι. 370
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπρήν τε Σελήνην,

Ibi sanè ei destinarum dij inclytas domos incolere.
Atque coërcebatur in Arimis sub terra tetra Echidna,
Immortalis nymphe, & senio illæsa perpetuo.
Huic Typhaonem aiunt mixtum esse amore,
Vehementem & violentum ventum, limis oculis contumenti.
Illa verò grauida facta, peperit fortes filios,
Ortum quidem primo canem peperit Geryoni.
Iterum secundo edidit partu immensum, minime effabilem,
Cerberum crudiuorum Plutonis canem ærea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemq, fortémque
Tertio, hydram genuit odiosa edoctam
Lernæam quam enutriuit dea albis vlnis Iuno,
Insatiabiliter indignans virtuti Herculanæ.
Ac illam quidem Iouis filius, occidit sæuo ferro
Amphytrioniades, cum bellicoso Iolao,
Hercules ex consilijs Minerua prædatricis.
Tum ipsa Chimæram peperit, spirantem terribilem ignem,
Trucémque, magnámque, pernicémque, validámque.
Illi erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capella, tertium verò serpentis robusti draconis:
A fronte leo, pone verò serpens, media vero capra:
Horrende efflans ignis robur ardentis.
Hanc quidem Pegasus cepit, & strenuus Bellerophontes.
Illa sane Sphingen exitialem peperit, Cadmeis perniciem,
Ab Ortho subacta: Nemeúmque leonem,
Quem Iuno cum enutriuisset Iouis veneranda vxor,
In locis fertilibus collocauit Nemea, cladem hominibus.
Ibi sane hic commorans decipiebat tribus hominum,
Imperans cauernosæ Nemeæ atque Apesanti.
Sed ipsum robur domuit virtutis Herculanæ.
Ceto verò minimum natu, cum Phorco amori indulgens,
Peperit grauem serpentem, qui obscura latibulis terræ,
Finibus in amplis, prorsus aurea mala custodit.
Hoc quidem Ex Ceto & Phorco genus est.
Tethis autem Oceano flumina peperit vorticosa,
Nilúmque, Alpheúmque, & Eridanum profundos vortices habentem,
Strymonem, Meandrúmque, & Istrum pulchrifluum,
Phasim, Rhesumq. Acheloum limpidum,
Nessumq, Rhodiumq, Haliacmonémque, Heptaporúmq.
Granicúmque, & Aesapum, diuinúmque Simoëntem,
Penciúmque, & Hermum, amœnéque fluentem Caicum,
Sangariúmque magnum, Lasonémque, Parthenióque,
Ennenúmque, & Ardescum, diuinúmque Scamandrum.
Peperit quoque filiarum sacrum genus, quæ per terram
Viros à teneris educant, vnà cum Apolline rege,
Et fluminibus. hanc verò à Ioue sortem habent,
Pithoë, Admeteique, Ianthéque, Electráque,
Doríque, Prymnóque, & Vrania forma deam referens,
Hippóque, Clymenéque, Rhodiáque, Calirhoëq,
Zeuxóque, Clytiéque, Idyiáque, Pasithoëq,
Plexaurégue, & Galaxaure, amabilisque Dione,
Melobosisq, Thoëq, & venusta Polydora,
Cerceisque indole amabilis, Plutóque bouinis oculis,
Perseisque, Iantráque, Acastéque, Xanthéque,
Petræáque lepida, Menesthóque, Européque,
Metisque & Eurynome, Telestóque croceo peplo
Criseisque Asiáque, & blanda Calypso,
Eudoréque, Tychéque, & Amphiro, Ocyroëq,
Et Styx, quæ ipsarum excellentissima est omnium.
Atque hæ Oceano & Tethyde progenatæ sunt,
Grandiores natu filiæ, multæ quidem sunt & aliæ,
Ter mille enim sunt celeres filiæ Oceani.
Quæ sanè dispersæ terram & profunditates lacus,
Passim pariter incolunt, dearum splendida proles.
Tot rursus alij fluuij, cum strepitu fluentes,
Filij Oceani, quos peperit veneranda Tethys.
Quorum nomina difficile omnium mortalem virũ proloqui:
Sed singulatim nouerunt, quotquot circum habitant.
Thia præterea Solémque magnum, lucentémque Lunam,

Auroramque quæ omnibus terrestribus lumen præbet,
Immortalibusque diis, qui cœlum latum tenent,
Genuit, congressa cum Hiperione in amore.
Crióque Eurybiæ peperit, per amorem mixta,
Astræumq; magnum, Pallantémque, præstantissima dearum:
Persenq;, quæ omnes præcellebat pertia.
Astræo verò aurora ventos peperit magnanimos,
Argesten, Zephyrum, Boreamque rapidum,
Et Notum, in amore dea cum deo congressa.
Post hos stellum genuit Luciferum mane genita.
Astráque fulgentia, quibus cœlum cinctum est.
Styx verò peperit Oceani filia, Pallanti mixta,
Zelum & Nicen pulchros talos habentem in ædibus.
Et Robur, atque Vim, præclaros genuit filios:
Quibus non est seorsim à Ioue domus, nec vlla sedes,
Neque via, qua non illis deus præit:
Sed semper apud Iouem grauiter tonantem sedem habent:
Sic enim consuluit Styx incorruptibilis Oceanis
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit deos ad altum cœlum. (nes pugnet,
Dixit autem, quod quisquis una secum deorum cõtra Ti-
Non carituru sit muneribus sed honorem quemque
Habituru, quem antea inter immortales deos.
Illum etiam dixit qui honoris expers fuerit sub Saturno, atque immunis,
Ad honores ac præmia ascensurum, vt fas est.
Venit autem prima Styx incorruptibilis ad Olympum.
Cum suis filiis, chari per consilia patris.
Ipsam verò Iupiter honorauit, eximia quoque dona dedit.
Ipsam enim constituit deorum magnum vt sit iuramentum.
Filios autem, diebus omnibus sui cohabitatores vt sint.
Similiter etiam omnibus perpetuo, sicut pollicitus est,
Perfecit. ipse autem præpotens est, atque regem agit.
Phœbe porrò Cœi genialem venit ad lectum.
Grauida verò facta deinde dei amore,
Latonam ceruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus diis.
Suauem ab initio, in primis hilarem intra Olympum.
Genuit insuper Asteriam claram, quam olim Perses
Duxit in domum amplam, chara vt vocetur vxor.
Illa iterum grauidata, Hecatem peperit, quam super omnes
Iupiter Saturnius in pretio habuit. dedit verò ei splendida
Partem vt habeat terræq; & infrugiferi maris. (dona,
Imo etiam stelligero à cœlo sortita est honorem,
Immortalibusque dijs veneranda est maxime.
Etenim nunc si cubi aliquis terrestrium hominum,
Faciens sacra honesta ex lege expiat,
Inuocat Hecatem: ingens verò eum sequitur honor
Facillimè, cuius beneuola dea susceperit preces,
Et illi diuitias largitur: nam facultas ipsi adest.
Quotquot enim Terra Cœlóque prognati sunt,
Et honorem sorte acceperunt, istorum habet sortem omnium,
Neque quisquam ipsi Saturnius per vim ademit, neque pri-
Quæcunque sortita est Titanes inter primos deos: (uauit.
Sed habet, sicut prius ab initio facta est distributio,
Nec quia vnigenita, minorem dea sortita est honorem,
Et præmium tam in terra ac cœlo, quàm in mari:
Sed insuper multo maius quando Iupiter honorat ipsam.
Cui verò voluerit magnificè præsto est, atque iuuat.
Ibi tum in foro inter homines eminet, quem ipsa voluerit.
Quando verò ad bellum perdens viros armantur
Viri, tum dea adest quibus voluerit,
Victoriam cupidè vt præbeat, & laudem porrigat.
Inque iudicio regibus venerandis assidet.
Bona insuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi dea & illis præsto est atque iuuat.
Qui verò viceris virtute & robore, pulchrum præmium
Facile fert, latúque progenitoribus gloriam dat.
Commoda item equitibus quæ adstet quibus voluerit:
Et his qui glaucum mare tempestuosum secant,

Ἠώ θ' ἣ πάντων ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν ἀμφὶ ἔχουσι,
Γείνατ', ἐν φιλότητι θεὶς Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κεῖός θ' Εὐρυβίη τέκτεν φιλότητι μιγεῖσα, 375
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Παλλάντά τε, δῖα θεάων·
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπε εἰδεμοσύνῃσιν·
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτερόθυμους,
Ἀργέστην, Ζέφυρον, Βορέην τ' αἰθρηγενέτην τε,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ ἐμβεβαυῖα. 380
Τοὶς δ' μετ' ἀστέρα τέκτεν ἐωσφόρον ἠερίγενεια,
Ἀστρά τε λαμπετόωντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι·
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀειδείκελα γείνατο τέκνα, 385
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,
Οὐδ' ὁδός, ὅππῃ μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει,
Ἀλλ' αἰεὶ παρὰ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται.
Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος Ὠκεανίνη,
Ἡμαρ τῷ ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς 390
Ἀθανάτοις ἐκάλεσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον,
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετ' ἐῶ θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μήτε τι τιμαίσειν γεράων, τιμῆς τε ἔχοντα
Ἐξέειν ὣς τὸ πάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Τὸν δ' ἔφατ' ὃς τις ἄτιμος ἐὼν Κρόνου ἠδ' ἀγέρωστος, 395
Τιμῆς καὶ γεράων ὅπῃ εἰσέλθοι ἢ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος ἠλυθε δ' ἅμα
Σὺν σοῖσι παιδέσσιν, φίλου διὰ μήδεα πατρός.
Τίμησ' δὲ Ζεὺς πῆμασ', ἃ περ ἐδώκεν.
Αὐτίκα μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον, 400
Παῖδας δ' ἤματα πάντα τοῖς μετεναιέτας εἶναι.
Ὡς δ' αὖτως πάντεσσι διέμπασ', ὅσσ' ἔν ἐόντες,
Ἐξετέλεσ' αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ ἠδὲ ἀνάσσει.
Φοῖβε δ' αὖ Κοῖε πολυπάτορ ἦλθεν ἐς ἐυνήν.
Κυσαμένη δ' ἔπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότητι 405
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεί,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην ἐυώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης
Ἤγαγ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν. 410
Ἡ δ' ἐγκυμονήσασα μόλε Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε, πόρε δὲ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἠδὲ καὶ ἀστερόεντος ἐν οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα. 415
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε που τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἐρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ' ᾧ κεφάλῃ γε θεὰ ἐν χερσὶν δέξεται ἀγλαά.
Καὶ οἱ ὄλβον ὀπάζει ἐπὶ δ' ἐυάμιός γε πάρεστιν. 420
Ὅσσοι γὰρ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.
Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβίησατο οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετ' ἀρχαίοισι θεοῖσιν,
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός. 425
Οὐδ' ὅτι μουνογενής, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γαίῃ ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ ἠδὲ θαλάσσῃ.
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧν δ' ἐθέλῃ μεγάλως φαίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν.
Ἐν δ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταφρένοισι, ὅν κ' ἐθέλῃσιν. 430
Ἠ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παρίσταται οἷς κ' ἐθέλῃσι
Νίκην φερσέμεναι ὀπάσσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.
Ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν, 435
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖσι παραίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας τ' βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον,
Ῥεῖα φέρει χαίρων τε, τοκεῦσί τ' κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππόσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν κατὰ μέσον ἐρχόμενοι,

Εὔχονται

Ἀστραῖόν τε μέγαν, Παλλάντά τε, δῖα θεάων·
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπε εἰδεμοσύνῃσιν.
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτερόθυμους,
Ἀργέστην, Ζέφυρον, Βορέην τ' αἰθρηγενέτην τε,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ ἐμβεβαυῖα.
Τοὶς δ' μετ' ἀστέρα τέκτεν ἐωσφόρον ἠερίγενεια,
Ἀστρά τε λαμπετόωντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι·
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀειδείκελα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,
Οὐδ' ὁδός, ὅππῃ μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει,
Ἀλλ' αἰεὶ παρὰ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται.
Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος Ὠκεανίνη,
Ἡμαρ τῷ ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτοις ἐκάλεσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον,
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετ' ἐῶ θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μήτε τι τιμαίσειν γεράων, τιμῆς τε ἔχοντα
Ἐξέειν ὣς τὸ πάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Τὸν δ' ἔφατ' ὃς τις ἄτιμος ἐὼν Κρόνου ἠδ' ἀγέρωστος,
Τιμῆς καὶ γεράων ὅπῃ εἰσέλθοι ἢ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος ἦλθε δ' ἅμα
Σὺν σοῖσι παιδέσσιν, φίλου διὰ μήδεα πατρός.
Τίμησ' δὲ Ζεὺς πῆμασ', ἃ περ ἐδώκεν.
Αὐτίκα μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα τοῖς μετεναιέτας εἶναι.
Ὡς δ' αὖτως πάντεσσι διέμπασ', ὅσσ' ἔν ἐόντες,
Ἐξετέλεσ' αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ ἠδὲ ἀνάσσει.
Φοῖβε δ' αὖ Κοῖε πολυπάτορ ἦλθεν ἐς ἐυνήν.
Κυσαμένη δ' ἔπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότητι
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεί,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην ἐυώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης
Ἤγαγ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Ἡ δ' ἐγκυμονήσασα μόλε Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε, πόρε δὲ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἠδὲ καὶ ἀστερόεντος ἐν οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε που τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἐρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ' ᾧ κεφάλῃ γε θεὰ ἐν χερσὶν δέξεται ἀγλαά.
Καὶ οἱ ὄλβον ὀπάζει ἐπὶ δ' ἐυάμιός γε πάρεστιν.
Ὅσσοι γὰρ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.
Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβίησατο οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετ' ἀρχαίοισι θεοῖσιν,
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενής, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γαίῃ ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ ἠδὲ θαλάσσῃ.
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧν δ' ἐθέλῃ μεγάλως φαίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν.
Ἐν δ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταφρένοισι, ὅν κ' ἐθέλῃσιν.
Ἠ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παρίσταται οἷς κ' ἐθέλῃσι
Νίκην φερσέμεναι ὀπάσσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.
Ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖσι παραίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας τ' βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον,
Ῥεῖα φέρει χαίρων τε, τοκεῦσί τ' κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππόσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν κατὰ μέσον ἐρχόμενοι,

Εὔχετο δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐείκοσι κυδαίνῃσι,
Ῥεῖα δὲ οἱ ἄγχι κυδαίνει θεὸς ὤπασε πολλά,
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένῳ, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Εὖλα δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ λαιὸν ἀέξει,
Βουκολίας τ' ἀγέλας τε καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν, 445
Ποίμνας τ' ἐρεσπόκων τ' ὀίων, θυμῷ γε θέλουσα,
Ἐξ ὀλίγων βείρει, καὶ ἐκ πολλῶν μείονα θῆκεν.
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
Θῆκε δὲ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἳ μετ' ἐκείνῳ 450
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος, αὐδή τε τιμαί.
Ῥεῖα δ' αὖ δμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἱστίαν, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,
Ἰφθίμόν τ' Ἀίδην, ὃς ὑπὸ πρόνοι δώματα ναίει, 455
Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐείκτυπον Ἐννοσίγαιον,
Ζηνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο· 460
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχοι βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἑοῦ ὑπὸ παιδὸς δαμεῖσαι,
Καὶ κρατερῶ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς. 465
Τῷ ὄγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἑοὺς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ δὴ ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τοτ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τοὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα, 470
Μῆτιν συμφράσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐείνης πατρὸς ἑοῖο,
Παίδων οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δ' θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὺθ κλυον ἠδ' ὀπέκυντο·
Καὶ οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱεῖ καρτερόθυμῳ. 475
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,
Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι,
Ζηνὰ μέγαν· τὸν μὺθ οἱ ἐδέξατο Γαῖα Πελώρη
Κρήτῃ ἐν εὐρείῃ τρεφέμεν ἀπαλλέμεν τε.
Ἔνθα μὺθ ἵκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον· Κρύψε δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἀντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέῃ ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Ἀργαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν
Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆϊ.
Τὸν τόθ' ἑλὼν χείρεσσιν ἑοῖ ἐγκάτθετο νηδύϊ,
Σχέτλιος· οὐδ' ἐνόησε μετ' φρεσὶν ὡς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου εὸς υἱὸς ἀήκητος καὶ ἀκηδής
Λείπετ' ὁ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας, 490
Τιμῆς ἐξελάων, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.
Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ἤυξετο τοῖο ἄνακτος· ὀπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
Γαῖης ἐνηέσσησι πολυφραδέεσσι δολωθεὶς
Ὃν γόνον αὖ πάλιν ἐμέσσε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης, 495
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίηφί τε παιδὸς ἑοῖο.
Πρῶτον δ' ἐξέμεσε λίθον, πύματον καταπίνων·
Τὸν μὺθ Ζεὺς ἐπόρσε κατ' χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠνοπῇ, κευάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμ' ἔμεν' ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι. 500
Λύσε δ' παῖδας ἀγηνόρας ὀλοῶν ὑπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οἷς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν,
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν ἐναρίσιμον,
Δῶκαν δ' βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεν τε κεραυνὸν,
Καὶ στεροπὴν· τοῖσιν δ' πεπόεν Γαῖα κεκεύθει. 505
Τοῖς πάσσω θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κούρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ἐς λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δὲ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα·

Votáque facium Hecate, & valde freimenti Neptuno.
Facile etiam predam inclyta dea dedit copiosam,
Facilè verò abstulit apparentem volens animo.
Bona praeterea in stabulis cum Mercurio pecus augeto,
Armentiáque gregésque latos caprarum,
Gregésque lanigerarum, ouium animo volens.
Ex paucis fœcunda facit, & ex multis pauciora reddit.
Adeo sane licet unigenita ex matre existens,
Omnibus inter deos honorata est muneribus.
Fecit autem ipsam Saturnius alũnã iuuenũ, qui post ipsam
Oculis aspexerunt lumen multa contuentis Aurora.
Sic ab initio nutriens filios, atque hi sunt honores.
Facile verò domita à Saturno, peperit Illustres liberos,
Vestã, Cerere, & Iunonem aureis calceamentis gaudentem,
Fortémque Plutonem, qui sub terra domos incolit,
Immite cor habens, & valde sonantem terra concussorem,
Ioucmque consiliarium, deorum patrem atque hominum.
Cuius & à tonitru concutitur lata terra.
Atque istos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicunq;
Ex utero sacro matris ad genua venerat:
Hac animo volens, ne vllus clarorum filiorum Cœli
Alius inter deos haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra & cœlo stellis micante,
Quod sibi fatale esset proprio à filio domari,
Quantumuis robusto existenti, Iouis magni per consilia.
Ideoq; hic nõ cecã speculationem habuit, sed insidias struens
Filios suos deuorabat. Rhea autẽ habebat luctũ grauem.
Sed quando iam Iouem erat deorum patrẽ atque virorum
Paritura, tum tum charis supplicabat parentibus
Suis. terraq;, & cœlo stellis aprato,
Consilium vt suggererent, quo pacto lateret pariendo
Filium charum, possétque vlcisci furias patris sui
Contra filios, quos deuorabat ingens Saturnus versipellis.
Illi verò filiæ dilectæ auscultarunt atque morem gesserunt,
Et ei commemorarunt quæcunque fatis constitutum esset fieri
Circa Saturnum Regem, & filium magnanimum.
Miserunt autem Lyctum Creta ad pinguem populum,
Cum minimum natu filiorum esset paritura,
Iouem magnum, hunc quidem ipsi suscepit Terra vasta
In Creta lata, ad educandum & enutriendum ab infantia,
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum abscondit autem ipsum manib.
Antro in excelso, diuina sub latebris terra. (prehensum
Argao in monte denso syluoso.
Huic autẽ fasciis inuolutum magnũ lapidẽ in manus dedit
Cœli filio, prapotenti deorum priori regi,
Quem tum arreptum manibus, suum condidit in aluum.
Miser, nec cogitauit animo, quod sibi in posterum
Pro lapide: filius inuictus & insepultus
Superesset, qui ipsum mox vi & manibus domitum
Ex honore expulsurus, ipséque immortalibus imperaturus
Celeriter autem deinde robur & fortia membra (sit.
Crescebant illius regis, vertente anno
Terra consilio astuto circumuentus,
Suam sobolem iterum submisit magnus Saturnus versutus,
Victus artibus ac vi filij sui.
Primum verò euomuit lapidem vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram spaciosam
Pitho in diuina, iugis sub Parnassi,
Monimentũ vt sit in posterũ, miraculũ mortalib. hominibus.
Soluit verò fratres ex patre noxijs à vinculis
Cœligenas, quos vinxerat pater ex amentia,
Qui ipsi memores fuerunt propter beneficia,
Dederúntque tonitrum, atque candens fulmen,
Et fulgur quod ante immanis terra occultabat:
Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Filiam porro Iapetus pulchros talos habentem Oceanidem
Duxit Clymenem, & eundem lectum conscendit.
Ipsa verò ei Atlantem magnanimum peperit filium.

χ' ὑπὸ πόδα μέγαν δ' ἐνιαυτοῦ.

χ' ἐκμαθὸν ἐκείνου.

Peperit praterea gloria præsignem Menœtium, atq; Pro-
Varum, versipellem stultumq; Epimetheum, (metheum
Qui noxa statim ab initio fuit hominibus inuenteribus rerũ.
Primus enim Iouis fictam suscepit mulierem,
Virginem iniuriæ verò inferentem Menœtium late-videns
In Erebum detrusit, ferions candente fulmine, (Iupiter
Propter stultitiam & fortitudinem immensam.
Atlas verò cœlum latum sustinet dura ex necessitate,
Finibus in terra, è regione Hesperidum argutarum
Stans capitéque & indefessis manibus.
Hanc enim ipsi sortem destinauit prudens Iupiter. (tum,
Ligauit verò insolubilibus compedibus Promethea versu-
Vinculis difficilibus mediam per columnam adigens
Et ei aquilam immisit expansis alis: cæterum hic hepar
Comedebat mori nescium, quin ipsum crescebat par vbique
Noctu, quantum toto die edebat extentas alas habens auis.
Hunc quidem Alcmena pulchros talos habẽtis fortis filius
Hercules occidit, malum verò morbum profligauit
Iapetionida, & liberauit ab agritudine,
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis genitis gloria esset.
Maior etiã quam antea super terram multos pascentem,
Ob idque veneratus honorabat præclarum filium.
Quamuis succensens remisit iram, quam prius habuerat,
Eo quòd contendisset consilio cum præpotenti Ioue.
Etenim quando disceptabant dij, mortalèsque homines,
Mecona, ibi tum magnum bouem prompto animo
Diuisum proposuit, Iouis mentem fallens.
Hac enim carnésque & intestina pingui adipe.
In pelle deposuit, tegens ventre bouino.
In altera rursum ossa alba bouis, dolosa arte
Rite disponens, deposuit tegens candida aruina.
Iámque tum ipsum alloquutus est pater hominúmq; deûmq;
Iapetionida omnium celeberrime regum,
O tu, quàm iniquè diuisisti partes.
Sic dixit, conuitiis procindẽs Iupiter perpetua consilia sciẽs.
Hunc rursum alloquutus est Prometheus vafer,
Dixit, & arridens dolosa non obliuiscebatur artis:
Iupiter gloriosissime, maxime deorum sempiternorum.
Harum elige vtram te in pectoribus animus iubet. (sciens,
Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem perennia consilia
Cognouit, nec ignorauit dolũ. mala antẽ prospiciebat animo
Mortalibus hominibus quæ & perficienda erant.
Manibus verò hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente, ira verò eius occupauit animum,
Vt vidit ossa alba bouis dolosa ab arte.
Ex illo tempore dijs super terram genus hominum,
Adolent ossa alba odoratis in aris.
Hunc valde contristatus alloquutus est nubicogus Iupiter:
Iapetionida, omnes super consilia edoctus,
O tu, nondum dolosa oblitus es artis?
Sic dixit ira percitus Iupiter prudentissimus,
Ex illo tempore, doli memor semper,
Non dabat Melijs ignis robur indefessi,
Mortalibus hominibus qui super terram habitant.
Sed ipsum decepit bonus filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem splendorem,
In concaua ferula. momordit verò imo animo
Ioue in alto tonante, ad iramq; ipsum commouit caro corde,
Vt vidit inter homines ignis procul lucentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.
E terra enim conformauit perquam celebris, vtróque pede
Claudicans
Virgini pudicæ simile, Saturnij consilio.
Cinxit verò & adornauit dea cæsys oculis Minerua,
Candida veste. à capite verò calyptram
Ingeniose-factam manibus detinebat, mirum visu.
Circum verò ei serta florentis è floribus herba,
Optata imposuit capiti Pallas Minerua:
Circúmque ei coronam auream capiti posuit,

Τίκτε δ' ὑπερκύδιστα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα 510
Ποικίλον, αἰολόμητιν ἀμπλακίῃσιν ἐπιπρόμητόν τε Ἐπιμηθέα,
Ὃς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι·
Πρῶτος γὰρ ῥα Διὸς πλαστὸν ὑπεδέκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον ἐρύσσας Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν φολόεντι κεραυνῷ, 515
Εἵνεκ' ἀπηλαλίης τε καὶ ἰλλοβόρους ὑπέρβασιν.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, ἐξαντίον Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστώς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι·
Ταύτῃν γὰρ οἱ μοῖραν ἐδίσσατο μητιέτα Ζεύς. 520
Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον δόρυ κίον ἐλάσας.
Καὶ οἱ ὀτ' αἰετὸν ὦρσε πανύπτερον· αὐτὰρ ὁ γ' ἧπαρ
Ἤσθιεν ἀθάνατον, τὸ δ' αὔξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτὸς, ὅσον τ' ἐπέτασε πάλιν ἤματι πανυπτέρυξ ὄρνις. 525
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νοῦσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδης, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων·
Οὐκ ἀέκητι Διὸς ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὀφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη 530
Πλεῖον ἔτ' ἢ τοπάρος ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
Ταῦτ' ἄρα αἰζόμενος τίμα ἀεὶ δείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος, παύσατο χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν
Οὕνεκ' ἐείζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι 535
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προὔθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.
Τῷ μὲν γὰρ σαρκάς τε καὶ ἔγκατα πίειρ' ἐνὶ ῥινῷ
Κεῦθε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ. 540
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας αἰγέῃ δημῷ.
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσατο μοίρας.
Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς. 545
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦ ῥ' ὀπιμεδήσας, (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἤδ' ὁπότερόν σε κατὰ φρένα θυμὸς ἀνώγει.
Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς 550
Γνῶρ' οὐδ' ἠγνοίησε δόλον, κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ἔπ' ἀμφοτέρῃσιν ἀείρετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Κώσατο δ' φρένας, ἀμφὶ κόλῳ δὲ μιν ἵκετο θυμὸν,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ. 555
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φυλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυήεντων ἐπὶ βωμῶν.
Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς,
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
Ὦ πέπον, οὐ ἄρα πω δολίης ἐπιλήθεο τέχνης; 560
Ὡς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Ἐκ τούτου δ' ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεί,
Οὐκ ἐδίδου Μελίοισι πυρὸς μενεαίνοντος
Θνητοῖς ἀνθρώποις οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο, 565
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς πηλέσκοπον αὐγὴν
Ἐν κοίλῳ ναρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτῃ, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς πηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι· 570
Γαῖης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς·
Ζῶσε δ' καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κρήδεμνον δὲ καλύπτρῃ
Δαιδαλέῃ χείρεσσι κατέχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι. 575
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἀνθεσι πήνης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε κάρῃσι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνῃ χρυσέῃ κεφαλῇφιν ἔθηκε,

Τῇ ὀνοτὸς

Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί. 580
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πολλὰ ἐνέθηκε· χαρεὶς δ' ἀπελάμπετο πολλῇ,
Θαυμάσιον, ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεύξε καλὸν κακὸν αὖτ' ἀγαθοῖο, 585
Ἐξάγαγ' ἔνθ' περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην Γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ φύλον θηλυτεράων. 590
Τῆς γὰρ ὀλώιον ἔστι γένος καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι καθ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης οὐ σύμφορα, ἀλλὰ κόρεσσι.
Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσι κατηφορέουσι μέλισσαι
Κηρίοισ βοσκοίσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων, 595
Αἱ μὲν τε σεύουσι μὲν ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἠματίαι, ἀστεύδουσι, πεδεῖσί τε κηέα λευκά,
Οἱ δ' ἔνδον μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σμήνεσι,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρῃσι ἐς γαστέρ' ἀμῶνται·
Ὡς δ' αὔτως ἀνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας 609
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης δῶκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀρχαλέων. ἕτερον δ' πόρε κακὸν αὖτ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ὅτε γήρας ἵκηται,
Κήτει γηροκόμοιο, ὅδ' οὐ βίοτον ὀπαδεύων 605
Ζώει, ἀποφθιμένου δὲ δίχα κτῆσιν δατέονται
Χηρωσταί. ᾧ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔχεν ἄκοιτιν, ἀρήρειαν φρεσὶ πιδέσσι,
Τῷ δ' ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Βιμερναὶ· ὃς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηρόν γένος ἔθλων, 610
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἄνιαν
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν.
Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης Ἀκάκητα Προμηθεὺς
Τοῖόν γ' ὑπεξέλυσε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης 615
Καὶ πολυιδρίηι εὐτα μέγας κέν τ' δεσμὸς ἐρύκει.
Βριάρεω δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἠνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος· κατέναιε δ' ὑπὸ χθονὸς ἀρυοδείης. 620
Ἐνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι γαίης,
Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες.
Ἀλλὰ σφεας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οἷς τέκεν νύμφαι Ρείη Κρόνῳ ἐν φιλότητι, 625
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γὰρ σφιν ἅπαντα διωμολόγησε κατ' ἄλκην,
Σὺν κείνοισι νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο πόνον δυσαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο, 630
Ἀντίον ἀλλήλοισι δίχα κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Οθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' ἀλυμπίου θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Οἷς τέκεν νύμφαι Ρείη Κρόνῳ ἀντιθέοισι.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην δυσαλγέ' ἔχοντες, 635
Σευν χάος ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις λῦε ἔριδος χαλεπῆς, λύσις οὐδὲ τελευτή
Οὐδετέρῃς, ἴσον δὲ τέλος τέτατο πολέμοιο.
Αλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄμμορα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τά περ θεοὶ αὐτοὶ ἔδοισι, 640
Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Κέκλυτέ μευ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὅφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει. 645
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι
Νίκης καὶ κράτεος τῆσι μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,

Quam ipse fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, grasficans Ioui patri.
In hac artificiosa multa celata erant, mira visu,
Animantia quacunque continens alit, atque mare.
Ex illis hic multa indidit. gratia verò resplendebat magna,
Mirabilis, animantibus similia vocalibus.
Ceterum postquam effecit pulchrum malum pro bono:
Eduxit eò vbi alij erant dij atque homines,
Ornatu gestientem cæsiæ Palladis forti patre prognatæ,
Admiratio cepit immortalésque deos, mortalesq; homines,
Vbi viderunt dolum arduum, inexplicabilem hominibus:
Ex illa enim genus est mulierum fœminearum.
Illius enim perniciosum est genus, & sexus mulierum
Nocumentum ingens mortales inter viros habitant.
Perniciosæ paupertati non accommodæ, sed satietati.
Ac veluti cum in aluearijs tectis apes
Fucos pascunt malorum participes operum:
Illæ quidem per totum diem ad solem occidentem
Diurnæ festinant, & faciunt fauos albos:
At illi intus permanentes coopertis in aluearijs,
Alienum laborem suum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum
Difficilium. aliud verò præbuit malum pro bono.
Qui nuptias refugiens, & solicita opera mulierum,
Non vxorem ducere velit, nocumq; attigerit senectæ,
In penuria eius, quæ senẽ foueat, hic etiã non victus indigus
Viuit: mortui verò possessionem inter se diuidunt.
Remoti cognati. cui verò nuptiarum condicio contigerit,
Pudicam verò habuit coniugem conuenientem præcordiis,
Huic ab æuo malum bono æquiparat.
Esse. qui verò adeptus fuerit nocentis natiuitatis,
Viuit in pectoribus habens indesinentem mœstitiam,
Animo & corde, & immedicabile malum est.
Quoniam non licet Iouis fallere mentem, neque præterire.
Neque enim Iapetionides Acacesius Prometheus
Illius euasit grauem iram: sed necessario,
Quamuis multiscium existentem, magnum vinculũ coërcet.
Briareo verò vbi primum pater iratus est animo,
Cottóque atque Gyge, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admiratus, atque etiam formam,
Et magnitudinem collocauit sub terram latam:
Vbi dolores habentes sub terra agentes,
Sedent in extremitate magna in finibus terræ,
Vsque valde mœrentes corde magnum luctum habentes.
Sed ipsos Saturnius atque immortales dij alij,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturni in amore,
Terræ consilijs subduxerunt ad lucem iterum,
Ipsa enim eis cuncta prolixè recensuit,
Cum illis victoriamq; & splendidam gloriam accepturos,
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habẽtes,
Titanésque dij, & quotquot è Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Ipsi quidem ab alta Othry Titanes nobiles,
Ab Olympo verò dij datores bonorum,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturno cubile iungens.
Illi sane tum inter se pugnã animum excruciantem habentes
Continuò pugnabant, decem plus annis.
Neque vlla erat contentionis molestæ compositio. neq; finis
Alterutris: æqualiter autem finis extentus erat belli.
Sed quandoiam apposuerunt congruentia omnia,
Nectárque ambrosiamq;, quibus dij ipsi vescuntur,
Omnium in pectoribus augebatur animus superbus,
Vbi nectar comederunt & ambrosiam amabilem.
Iam tum ipsis inter loquutus est pater hominúmque deorúmque:
Audite me Terraq; & Cœli inclyti filij,
Vt dicam quæ me animus in pectoribus iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Victoria & imperio propugnauimus dies omnes,

Titanésque dij & quotquot è Saturno sati sumus.
Vos verò magnámque vim & manus inuictas
χ. ἀνατείνω. *Ostendite Titanibus contrarij in pugna graui,*
Memores amicitiæ placidæ, quibus perpessis
Ad lucem redieritis molesto à vinculo,
Nostra per consilia à caligine obscura.
Sic dixit. illi verò rursum excepit Cottus irreprehensibilis
Venerande, non indocta loqueris, sed & nos (intellectus,
Scimus, quòd excellunt quidem præcordia, excellens verò est
χ. Σῶν δ' ἀθανάτοισιν ἀρᾶς ἠρήσω χρυσεόθρονος: *Auxiliatur. vere immortalibus execrationis fuisti horrenda:*
Tua verò prudentia ab caligine opaca,
Retrorsum iterum acerbis à vinculis
χ. ἐλυσάμεθ'. *Venimus, Saturni fili rex, inspperata passi.*
Ideóque nunc intento & prudenti consilio,
Vindicabimus, vestrum imperium, graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.
Sic dixit. collaudarunt verò dij datores bonorum,
Sermone audito. bellum verò cupiebat animus,
Magis etiã quàm antea: pugnam verò arduam excitarunt
Omnes fœminæq; & mares die illo.
Titanésque dij, & quotquot Saturno procreati sunt,
Quósque Iupiter ex Erebo sub terram misit ad lucem,
Acres robustique, vires immensas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris concitabantur,
Omnibus simul: capita verò vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata sunt super firmis membris.
Qui tum Titanibus oppositi sunt in pugna luctuosa,
Saxa prærupta validis in manibus gestantes.
Titanes verò ab altera parte confirmarunt phalanges,
Alacriter manuúmque viriúmque simul opus ostendebant,
Vtrique horrende verò insonuit pontus immensus.
Terra verò stridebat, ingemiscebat verò latum cœlum
Quassatum, è fundo verò concutiebatur amplus Olympus
Impetu à deorum. motus verò venit grauis
Ad Tartarum tenebricosum, pedum & alta vociferatio
Immodici tumultus, ictuúmque fortium.
Ita sane inter mutuos ibant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit aut cœlum stellatum,
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.
Neq; sanè amplius Iupiter cohibebat suum robur, sed ipsius
Statim robore implebantur animi, & omnem
Exeruit vim, simul etiam à cœlo atque Olympo
Fulgurans incedebat confertim fulmina autem
Celerrime vnà cum tonitru & fulgure volabant.
Manu à robusta, sacram flammam rutilantes
Crebro: circum verò terra alma reboabat.
Ardens, crepitabat verò vndique igne valde magna sylua.
Feruebat verò terra tota, & Oceani fluenta,
Pontusq; immensus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terrestres. flamma verò ad aërẽ diuinum peruenit.
Magna. oculos verò visu priuabat quantumuis fortium,
Splendor radians fulminisque fulguriq;.
Incẽdiũ autẽ immẽsũ occupauit Chaos. videbatur autẽ co-
Oculis aspicere, ac auribus vocem audire. (ram
Itidem vt cum olim terra & cœlum latum superne
Appropinquabat. talis enim maximus strepitus excitabatur:
χ. μέγας ἦχος. *Hac quidem diruta, illo autem ex alto deruente,*
Tantus fragor erat diis confligentibus, (tabant,
Simul quoque venti motumq; pulueremq; cum strepitu exci-
Tonitrúque fulgúrque & ardens fulmen, (rémque
Ardentia tela Iouis magni. ferebant autẽ fremitum, clamo-
In medium vtrorumque: strepitus autẽ ingens excitabatur,
Stupenda pugna: robur autem exerebatur operum.
Inclinata verò est pugna. prius verò sibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti prælio.
Illi verò inter primos pugnam acrem excitarunt,
Cottúsque, Briareúsque Gygésque insatiabilis belli.
Hi sane trecentas petras robustis à manibus
Mittebant frequentes, obumbrarunt autem iaculis

Τιτῆνάς τε θεοὺς ἠδ' ὅσσοι Κρόνῳ ἐκγεγάμεθα.
Ὑμεῖς δ' μεγάλῳ τε βίῃ καὶ χείρας ἀάπτοις
Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ, 690
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, οὕνεκα πάσχοντες
Ἐς φάος ἀψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ὑπὸ δεσμοῦ,
Ἡμετέρας δόλῳ βουλάς, ὑπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων,
Δαιμόνι' ἦ ἀδάκρυτα πιφάσκεαι· ἀμφὶ καὶ αὐτοὶ 655
Ἴδμεν ὅτι σοὶ μὲν πρόφασις, σοὶ δ' ἔσκε νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρᾶς ἠρήσω χρυσεόθρονος·
Σῆς δ' ὑποφραδ μισοπήτου ὑπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἀψόρρον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ὑπὸ δεσμῶν
Ἠλύθομεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ ἀνάελπα παθόντες. 660
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ δόλφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑψηρὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ' ἐπιθήησαν θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλελίζετο θυμὸς 665
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάρος· δεῦρο μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Οὓς τε Ζεὺς ἐρέβεσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόωσδε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέρμορον ἔχοντες. 670
Τῶν, ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο
Πᾶσιν ὁμῶς, κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὀπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἱ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαὶ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρὰς ἐν χερσὶν ἔχοντες. 675
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Πεφρεονέως, χειρῶν τε βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Ἀμφότεροι. δ' ἦχον δ' ἀθέσκετο πόντος ἀπείρων·
Γαῖα μὲν ἐσμαράγησεν· ἐπίστενε δ' οὐρανὸς ἀρηρὼς
Σειόμενος, πιδδόθεν δ' ἐπτάστετο μακρὸς Ὄλυμπος 680
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔκρισις δ' ἵκανε βαρεῖα
Ταρτάρεον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰαχὴ
Ἀστείου ἰωχμοῖο, βολάων τε κραδάων.
Ὣς ἄρ' ὅγ' ἀλλήλοις ἔσσυτο βέλεα γεγαῶτα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα, 685
Κεκλομένων· οἱ δ' ἔριδι μεγάλῳ ἀλαλητῷ.
Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑοῦ μένος· ἀλλά γε τῷ γε
Εἴδαρ μὲν μένος πλῆτο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην. ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' ἀλύμπου
Ἀστράπτων ἔστειχε συνωχαδόν. οἱ δὲ κεραυνοὶ 690
Ἰκταρ ἅμα βροντή τε καὶ ἀστεροπὴ ποτέοντο
Χειρὸς ὑπὸ στιβαρῆς, ἱερὸν φλόγα δ' εἰλυφάοντες
Ταρφέες. ἀμφὶ δ' γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζε
Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυκὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα, 695
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τεὸν δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἀστεμφὲς· ὄσσε δ' ἄμαρδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δ' θαυμάσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' αὖτε 700
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ὠσιν ὅσσον ἀκούσαι,
Αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς ἀρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο. τοῖος γὰρ κελάδος μέγας δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τῆς δ' ὑψόθεν ἐξεκρεμάντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. 705
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔγερσίν τε κόνιν τ' ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῶλα Διὸς μεγάλοιο· φέρον δ' ἐς μέσσον τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσσον ἀμφοτέρων ὅτε δ' ἄπλετος ὀρώρει
Σμερδαλέης ἔριδος κόρος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων· 810
Ἐκλίνθη δ' μάχη· φίν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο δόλῳ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἱ δ' ἄρ' ἐν πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο·
Οἵ ῥα τεκνώσαντο πέτρας στιβαρῶν ὑπὸ χειρῶν 715
Πέμπον ἐπιστυφέλιξας· χεῖρ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι

Τιτῆνας·

Τιτῆνας· ἠδ' τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, ἐν δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς ὅσσον οὐρανός ἐς' ἀπὸ γαίης. 720
Ἰσον γὰρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος Ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο·
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος Ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιών, δεκάτῃ ἐς τάρταρον ἵκοι. 725
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται, ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τριστοιχὶ κέχυται περὶ δειρῇ, αὐτὰρ ὑπέρθεν
Γῆς ῥίζαι * πεφύασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο, 730
Χώρῳ ἐν ἀρρώδεσι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν
Χαλκείας· τεῖχος δὲ ἕκαστα δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης Κόττος τε καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. 735
Ἔνθά δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ' ἀλρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·
Χάσμα μέγ' οὐδέ κε πάντα τελεσσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν 740
Οὐδὸς ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο.
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸς θύελλα θυέλλη,
Ἀργαλέον. δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας, καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἕστηκεν, νεφέλῃ κεκαλυμμένα κυανέῃσι. 745
Τῶν πρὸς τ' Ἰαπετοῖο παῖς ἔχει οὐρανὸν ἀρνοῦ
Ἑστὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀστεμφέως ὅθι Νὺξ τε καὶ Ἡμέρα * αἰμφὶς ἰοῦσαι
Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεαι μέγαν οὐδόν,
Χάλκεον, ἡ μὲν ἔπειτα καταβήσεται, ἡ δὲ ἔσω αὖ 750
Ἔρχεται· οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει·
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ὀδοιπορέουσι· ἡ δ' αὖ δόμου ἐντὸς ἐοῦσα,
Μιμνεῖ τὴν αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἐς' αὖ ἵκηται.
Ἡ μὲν, ὅσοι χθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα· 755
Ἡ δ' Ὕπνον μὲν χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοή, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠερεσσέι.
Ἔνθα δὴ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκία ἔχουσιν,
Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαείνων ὀπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν, 760
Οὐρανὸν εἰσαναβαίνων, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τὼ ἑτέρω μὲν γαῖάν τε καὶ ἀμφίαλον νῶτα θαλάσσης
Ἡσυχος ἀστρέφεται καὶ μειλίχος ἀνθρώποισι·
Τῷ δὲ σιδήρεον μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσι· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσιν 765
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἑστᾶσιν. δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,
Νηλεής· τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας 770
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν,
Ἐξιέναι δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν· ἀλλὰ δοκεύων,
Ἐσθίει ὃν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἔνθα δὲ ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι, 775
Δεινὴ Στύξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο
Πρεσβυτάτη νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῆσι πέτρῃσι κατηρεφέ' ἀμφὶ δὲ πάντῃ
Κίονες ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις 780
Ἀγγέλλει πωλεῖται ὅτ' ἂν ἔριδα νῶτα θαλάσσης
Ὅππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται,
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται ἐλύμπια δώματ' ἔχοντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ, 785

Titanas, atque hos quidem sub terram longè patentem
Miserunt, & vinculis molestis alligarunt,
Vincentes manibus magnanimos licet existentes,
Tantum infra sub terram, quantum cœlum distat à terra:
Par enim spatium à terra in Tartarum caliginosum.
Nouem enim noctes ac dies ferreus Acmon
Cœlitus delapsus, decimo die ad terram venit:
Nouem rursus noctes & dies æreus Acmon
Ex terra descendens, decimo die ad Tartarum venit.
Quem circa ferreũ septũ ductum est, circũ verò ipsum nox
Triplici ordine fusum est circa collum. sed superne
Terræ radices creuerunt, & infructuosi maris.
Vbi dij Titanes sub caligine opaca κ. πεφύκασι.
Absconditi sunt, consiliis Iouis nubicogi,
Regione in squalida, vaste vltima terræ.
His non exitus patet: portas verò imposuit Neptunus
Ferreas: murus etiam circumdatus vtrinque.
Illic Gyges, Cottúsque, & Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis ægida habentis.
Ibidem terræ tenebricosæ: & tartari opaci,
Pontiq; infructuosi, & cœlistelligeri,
Ex ordine omnium fontes, & fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt dij,
Hiatus ingens. nec verò integro anno
Solum attinget, vbi primum portas intra venerit:
Sed sane huc & illuc fert impetuosa procella,
Molesta, horrendúmque etiam immortalibus diis
Hoc monstrum, & noctis obscura domus horrenda
Stant, nubibus obtecta nigris.
Has iuxta Iapeti filius sustinebat cœlum latum,
Stans capitéque & indefessis manibus
Firmiter: quia tam nox quàm dies celeriter euntes κ. ἀδάμ.
Sese compellabant per vices, mutantes magnum limen;
Ferreum. hæc quidem intrat, illa verò foras
Egreditur. neque vnquam vtrasque domus intus cohibet.
Sed semper altera domos extra existens
Terram circa mouetur: altera rursum in domo existens.
Expectat horam itineris, donec veniat.
Hæc quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa verò somnum in manibus, fratrem mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis filij obscura domos habent,
Somnus & mors, grauos dij: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Cœlum scandens, nec cœlitus descendens.
Horum aliter quidem terrámque & lata dorsa maris,
Quietus percurrit & placidus hominibus.
Alterius verò ferreum quidem cor, æreum verò ei pectus
Crudele in præcordiis. habet autem quem semel arripuerit
Hominum: hostis verò etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte ædes resonantes,
Fortisque Plutonis, & grauis Proserpinæ
Stant asper autem canis pro foribus custodit,
Sæuus: artem autem malam habet. ad introeuntes quidem
Adulator pariter caudáque & auribus ambabus.
Exire verò non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcumq; prenderit portas extra existentem,
Fortisque Plutonis & grauis Proserpinæ.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus;
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani
Maxima natu. seorsim verò à diis inclytas ædes incolit
Ingentibus saxis superne tecta: circùm verò quaque
Columnis argenteis ad cœlum firmata est.
Raro verò Thaumantis filia pedibus velox Iris,
Nuncia, vertitur super lata dorsa maris,
Quando lis & contentio inter deos exorta fuerit. κ. ἀγῶν
Et sane quisquis mentiatur cœlestes domos tenentium, κ. λίν.
Iupiter tum prim mittit, deorum magnum iusiurandum, vt ferat
Longe in aureo guttumio celeberrimam aquam,

Frigidam, quæ è petra destillat alta
Excelsa. multum verò subtus terram spatiosam
E sacro flumine fluit per noctem nigram,
Oceani cornu. decima verò pars attributa est.
Nouem quidem circa terramq;, & lata dorsa maris
Vorticibus argenteis intortus in mare exit,
Vna verò ex petra profluit, magnum damnum dijs.
Quisquis periurium reluctis iurauerit
Immortalibus, qui tenent vertices niuosi cœli,
Iacet exors integrum per annum
χ. νέκτα- *Neque ambrosiæ & nectaris accedit propius*
μοιο *Cibum, sed iacet non respirans, & mutus,*
Stratis in lectis. malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Aliud ex alio excepit difficillimum certamen.
Nouennio autem à diis relegatur sempiternis, (epulas
Neque vnquam ad consilium ineundũ commisceatur, neq; ad
Nouem totis annis. decimo tandem commisceatur iterum
Cœtibus immortalium, qui celestes domos incolunt.
Tale enim iuramentũ constituerunt dij, Stygis perennẽ aquã
Antiquam istam, quæ tranat aridum locum
Vbi terræ caliginosæ, & tartari obscuri,
Pontique infructuosi, & cœli stellati,
Ex ordine omnium fontes & fines sunt
Molesti squalidi, quos oderunt dij licet.
Illic splendidæq; portæ, & lapideum limen,
κ. λάϊνος. *Immotum, radicibus longis compactum,*
Sua sponte enatum. ante illud verò, extra omnes deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Cæterum valde tonantis Iouis inclyti auxiliarij,
Domos incolunt in Oceani fundamentis,
Cottus atque Gyges. Briareum quippe bonum existentem,
Generum suum fecit grauiter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopolium, vt ducat in vxorem, filiam suã.
Ast vbi Titanes è cœlo expulit Iupiter,
Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari compressu, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur operibus aptæ,
Et pedes indefessi robusti dei. ex humeris verò ei
Erant centum capita serpentis horrendi draconis,
κ. πεπτο- *Linguis nigris lambentes. præterea ex oculis ei*
μένοις *Admirandorum capitum, sub superciliis ignis micat,*
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis.
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum sonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
Sonabant, vt dijs intelligere liceret interdum rursum
Tauri valde mugientis, robore incoërcibilis vocem ferocis:
Interdum rursus leonis, impudentem animum habentis.
Interdum rursus catulis similia, mira auditu:
Interdum verò stridebat, resonabántque montes alii.
Et sane erat opus perplexum die illo.
Atque certe ipse mortalibus & immortalibus imperasset,
Nisi statim intellexisset pater hominúmque deorúmque.
Grauiter autem intonuit, atque fortiter, vndique verò terra
Horrendè edidit fragorem, & cœlum latum superne,
Pontúsque & Oceani fluxus & infima loca terræ
Pedibus verò sub immortalib. magnus cõtremuit Olympus,
Excitato rege, ingemisceba autem tellus.
Ardor autem ab vtrisque occupabat nigrum pontum,
Tonitrúque & fulguris igne ab isto immani,
Valde spirantium ventorúmque, & fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, & cœlum, atque mare
Furebat circum littora, circumquaque & fluctus magni
κ. πυρι- *Impetu à deorum cõmotio verò difficilis sedatu coorsebatur,*
χθών. *Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,*
Titanésque sub tartarũ detrusi, à Saturno seorsim existentes
Ob inextinguibilem fremitum, & grauem conflictum.
Iupiter verò postquam accumulauit suum robur, sumpsit
verò arma,
Tonitrúque, fulgúrque & coruscans fulmen,

Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης κατα λείβεται ἠλιβάτοιο
Ὑψηλῆς, πολλὸν δ' ὑπὸ χθονὸς ἀμφυδὶς εἶσι
Ἐξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν,
Ὠκεανοῖο κέρας. δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται·
Ἐννέα μὲν κατὰ γῆν τε καὶ ἀτρύγετον πόντον δαλάσσης 790
Δίνης ἀργυρέης εἰλιγμῷ τε εἰς ἅλα πίπτει,
Ἣ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅς κεν τὸν ὅπορκον ἀπολείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων οἱ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται *μήτ μος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν· 795
Οὐδὲ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἄσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀπάνευθε καὶ ἄναυδος
Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ὀλοὸν κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτόν,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἄθλος. 800
Ἐννέα τὼ δὴ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ὁμίσγεται οὐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ὁμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων οἱ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ, 805
Ὠγύγιον· τὸ δ' ἵησι κατασκιόεν ἐξ ὑπάτης.
Ἔνθα δὴ γῆς δνοφερῆς καὶ ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', ἀρρώεντα, τά τε στύγιοισι θεοῖσι· 810
Ἔνθάδε μὲν μαρμαρέαι τε πύλαι, καὶ *χάλκεος οὐδὸς
Ἀστεμφὲς, ῥίζῃσι διήνεκέεσσιν ἀρηρώς,
Αὐτοφύες. πρόσθεν δὴ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐτὰρ ἐεισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ δόλιχοῦροι 815
Δώματα ναιετάουσιν ὀλ' Ὠκεανοῖο θεμείθλοις,
Κόττός τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεων γὰρ μὲν νύν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος,
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυιέμεν δυγατέρα οἷ.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεύς, 820
Ὀπλότατον τίκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη,
Ταρτάρῳ ἐν φιλότητι, δόλῳ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ὀλ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ ἐν δὲ οἱ ὤμων
Ἥν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφεος δράκοντος, *δφιοῖο δράκοντος, 825
Γλώσσησι δνοφερῆσι λελειχμότες· ἐν δὲ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίης κεφαλῆσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε·
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ κάετο δερκομένοιο.
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσι ἔσαν δεινῆς κεφαλῆσι
Παντοίην ὅσσ' ἴεσαι, ἀθέσφατον. ἄλλοτε μὲν δὴ 830
Φθέγγοντ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν, ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἄφρατον ὄσσαν ἀγαύρου,
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος,
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαῦμα' ἀκούσαι,
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζεσκε, κατὰ δ' ἤχεε ὄρεα μακρά. 835
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,
Καί κέν σφι θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄνασσεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὴν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον· ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ οὐρανὸς ἄνω ὕπερθεν, 840
Πόντος τ' Ὠκεανοί τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πεφόβητο Ὄλυμπος,
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπισσεύαχλε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε στεροπῆς τε πυρὸς ἀπὸ πιόν πελώρου, 845
Πρηστήρων ἀνέμων τε κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
Ἔζεε* δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα·
Θῦε δ' ἀρ' ἀμφ' ἀκταί, ἐπὶ τ' ἀμφί τε κύματα μακρά,
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέετο δ' αἰδοῖος ἐρεβεσσι κατηφαόωντι ἀνάσσων, 850
Τιτῆνες δ' ὑπὸ ταρτάρεοι, Κρόνου ἀμφὶς ἐόντες,
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρσυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,

Πλῆξεν

Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πᾶσαι
Ἐφρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ μιν δάμασε πληγῇσιν ἐμάσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπώλετο τοῖο ἄναικτος,
Οὔρεσι κευθομένοις ἀϊδρείῃσι πεπαλοίατο,
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη κάετο γαῖα
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὡς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν ἐκ τ' ἀστήρικτον χαλοῖο
Θαλφθείς, ἢ εἴ περ σίδηρος ὄγε κρατερώτατός ἐστιν,
Οὔρεσι κευθομένοις δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δῖῃ, ὑφ' Ἡφαίστου παλάμῃσιν·
Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα σέλας πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δὲ μιν θυμῷ ἀχέων ἐς τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφοίοος· αἰεμῶν μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νότου τε Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέστεω Ζεφύροιο.
Οἱ γὰρ μὲν ἐκ Διός εἰσιν γένος, ἀνθρώποις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μάψ αὔραι ὀλοπνείουσι θάλασσαν,
Αἱ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠερόεντα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι, διασκίδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι· κακοῦ δ' οὐ γίνεται ἀλκὴ
Ἀνδράσιν οἱ κείνοισι συναντώσιν κατὰ πόντον.
Αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπειρέσιον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Πιμπλοῦσαι κονίης τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.
Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δὴ τότ' ὤτρυνον βασιλεύειν καὶ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, Ὀλύμπιον ἀρετόπα Ζῆν·
Ἀθανάτων· ὁ δὴ τοῖσιν εὖ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς αἰδοίου δόμον ἔθετο Μήτιν,
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἠδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Ἀμυλίοισι λόγοισιν, ἑοῖ ἐνὶ κήδεσι θῆκεν,
Γαίης φραδμοσύνῃσι καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Τὼς γὰρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχοι, Διὸς ἀντί, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο φέρεσθαι τέκνα γενέσθαι,
Πρώτην μὲν κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ βουλὴν ἐνὶ θυμῷ,
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑβριστὴν ἤπιον ἔχοντα·
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἑοῖ ἐνὶ κήδεσι θῆκεν,
Ὡς δὴ οἱ φράσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρόθρονον Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,
Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν·
Αἵ τ' ἔργ' ὠράσσουσι κατὰ θνητοῖσι βροτοῖσι·
Μοίρας θ', οἷς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε Λαχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, αἵ τε διδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε.
Τρεῖς δ' οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.
Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἵετο δερκομενάων
Λυσιμελής· κάλλει δὲ δ' ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης εἰς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεὺς
Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσαίμπυκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα· τῆσιν ἄδυν θαλίαι καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἱμερόεντα γόνον πέρι παντων οὐρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἡρην θαλερὸν θέτο νυμφίον ἄκοιτιν·
Ἡ δ' Ἥβην καὶ Ἄρηα καὶ Εἰλείθυιαν ἔπεκτε,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.

Percussit ab Olympo insiliens, circum verò omnia
Combussit ingentia capita, sævi portenti. Ἐφρεσε.
Cæterùm ubi ipsum vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatus, ingemiscebat autem terra vasta.
Flamma autem fulmine icti, cũ impetu ferebatur illius regis,
Montis in concauitates opacas asperas,
Percussi. multa autem vasta ardebat terra,
Præ vapore ingenti, & liquescebat stannum veluti
Arte ab iuuenum, et fabrefacto catino fossorio Αὐτμῇ.
Calefactum: atque ferrum quod solidissimum est,
Montis in concauitatibus, victum igne combustiuo, κηλέῳ.
Liquescit in terra diuina à Vulcani manibus.
Sic sane liquescebat terra iubare ignis ardentis.
Abiecit autem ipsum animo tristatus, in tartarum latum.
Ex Typhoëo autem est ventorum vis humide flantium:
Excepto Noto Boreáque, & celeri Zephyro.
Qui sane ex diis sunt natiuitate, hominibus magnà vtilitas. ἀργέστεω Ζεφύροιο.
Ast aliæ leues auræ inspirant mare.
Quæ vtique incidentes in nigrum pontum, κατὰ πόντον.
Clades magna hominibus malo rapiuntur turbine: ἀέλλῃ.
Nunc hæc, nunc illæ flant, dissipántque naues,
Nautásque perdunt. mali autem non est remedium
Viris, qui illis occurrunt in ponto.
Eædem rursum per terram immensam floribus ornatam,
Opera iucunda corrumpunt humo progenitorum hominum,
Replentes pulueréque & molesto strepitu.
Sed postquam sanè laborem dij beati perfecerunt:
Cum Titanibus autem pro honore pugnarunt vi,
Iam tum impellebant regnare atque imperare,
Ex terra consilio, Olympium late cernentem Iouem
Immortalibus hic verò inter illos rite distribuit munia, ἀρετόπα ζῆν.
Iupiter autem deorũ rex primã vxorẽ suã fecit, prudentiã.
Plurimum ex diis edoctam & mortalibus hominibus.
Sed cum iam esset deam cæsis oculis Mineruam
Paritura, ibi dum dolis animo decepto,
Blandis sermonibus, suum incondidit aluum,
Telluris consiliis, & cœlestellati.
Illa duo enim ei dixerunt, ne regium honorem
Alius haberet Iouis loco, deorum sempiternorum:
Ex hac enim in fatis erat, prudentes liberos nasci,
Primam quidẽ, virginem cæsis oculis præditam in Tritone,
Per habentem patris robur, & prudens consilium.
Cæterum deinde sane filium deorũ regem & virorũ geniũ,
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed ipsum sanè Iupiter antè suo condidit ventre
Sic ei consulebat dea bonúmque malúmque.
Postea duxit splendidam Themin, quæ peperit Horas,
Eunomiámque, Dicénque, & Irenen florentem,
Quæq; opera matura faciunt apud mortales homines:
Parcasq;, quibus maximum honorẽ dedit prudens Iupiter,
Clothóque Lachesinq;, & Atropon, quæ dant
Mortalibus hominibus habere bonúmque malúmque.
Tres verò ei Eurynome Gratias peperit pulchras genas habentes,
Oceani filia, à multis optatam formam habens
Aglaiam, & Euphrosynem, Thaliámque amabilem,
Quarum & à palpebris amor destillat contuentium
Soluens membra. iucundum verò sub superciliis aspiciunt.
Porrò hic Cereris multos pascentis ad lectum venit,
Quæ peperit Proserpinam pulchris vlnis, quam Pluto
Rapuit sua à matre: dedit autem consiliarius Iupiter,
Mnemosynem verò deinceps amauit pulchricomam,
Ex qua Musæ aureæ mitra reuinctæ natæ sunt
Nouem: quibus placent cœnuinia, & oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem & Dianam sagittis gaudentem,
Amabilem prolem supra omnes cœlites,
Genuit sane, Aegiochi Iouis amori mixta.
Postremam verò Iunonem floridam fecit vxorem.
Hæc autem Heben, & Martem, & Lucinam peperit,
Mixta amore deorum regi & hominum.

Ipse verò ex capite cæsis oculis præditam Tritogeniam,
Acrem in agris tumultuantẽ, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam: cui clamoréque placuerunt, bellaq; pugnaq;.
Iuno autem Vulcanum inclytum amori indulgens,
Genuit, & vires intendit, & contendit cum suo marito,
Præ omnibus artibus ornatum cœlitibus.
Ex Amphitride autem & grauicrepo Neptuno,
Triton late potens, natus est magnus: qui maris
Fundum tenens, apud matrem charam, & patrem regem
Incolit auream domum, vehemens deus. sed Marti
Clypeos dissecanti, Venus Timorem & Metum peperit,
Graues, quique virorum densas turbent phalanges,
In bello horrido, vna cum Marte vrbes deuastante.
Et Harmoniam quam Cadmus magnanimus duxit vxorẽ.
Ioui verò Atlantis filia Maia peperit gloriosum Mercuriũ
Præconem deorum, sacrum lectum conscendens.
Cadmi filia verò ei Semele peperit clarum filium,
Rem cum eo habens, Dionysum hilarem,
Immortalem mortalis, nunc verò ambo dij sunt.
Alcmene verò peperit vim Herculaneam
Mixta amore Ioui nubicogo.
Aglaiam verò Vulcanus valde inclytus claudicans,
Minimam natu è Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flauam Ariadnem,
Filiam Minois, in flore existentem fecit coniugem.
Hanc verò ei immortalem expertémq; senij fecit Saturnus.
Hebem autẽ Alcmenæ pulchros talos habentis fortis filius.
Vis Herculis peractis luctuosis certaminibus
Filiam Iouis magni, & Iunonis aureis calceamentis vten-
Pudicam duxit vxorem, in Olympo niuoso. (tis.
Felix qui magno facinore inter deos confecto,
Habitat illæsus, & carens senio perpetuo.
Soli autem rapida peperit inclyta Oceanis
Perseis, Circémque & Aeetem regem.
Aeetes autem filius lucem hominibus dantis Solis,
Filiam Oceani perfecti fluuij
Duxit deorum ex volũtate, Idyiam pulchris genis prædità.
Hæc autẽ ei Medeã pulchros talos habentẽ amori indulgẽs
Peperit, succumbens per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete cœlestes domos tenentes,
Insulaq; & continentis, terra & salsus intus pontus.
Nunc autem dearum cœtum cantate blandiloqua,
Musa Olympiades, filiæ Iouis Aegiochi,
Quæcunque mortales apud viros cubantes,
Deæ, pepererunt dijs similem prolem.
Cere quidem Plutum genuit, præstantissima dearum,
Iasio heroi mixta iucundo amore,
Nouali inter proscisso, Creta in pingui populo,
Bonum: qui vadit super terram & lata dorsa maris
Omnẽ. Et verò qui adipiscitur, & cuius ad manus venerit.
Illum locupletem fecit, multamq; ei præbuit felicitatem.
Cadmo præterea Harmonia filia aurea Veneris,
Ino & Semelem, & Agauen pulchras genas habentem.
Autonoënq;, quam duxit Aristhæus densa cæsarie præditus,
Genuit, & Polydorum mœnis pulchre-cinctis in Thebis.
Filia verò Oceani Chrysaori magnanimo
Mixta amore abundantis auro Veneris,
Callirhoë peperit filium mortalium pulcherrimum omnium,
Geryonem, quem interfecit vis Herculana,
Boues propter flexipedes circum flua in Eurythea.
Tithono verò Aurora peperit Memnona æea galea muni-
Aethiopum regem, & Emathionem regem. (tum,
Cæterùm Cephalo plantauit inclytum filum,
Fortem Phaëtontem dijs similem virum:
Qui sane iuuenem tenerum florem habentem gloriosæ pubertatis,
Filium iuuenilia sapientem renidens Venus,
Incitauit instituens & ipsum in templis
Aedituum nocturnum fecit, dæmonem diuinum.
Filiam verò Aeeta à Ioue nutrito regis

Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγερεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρύτωνα, 925
Πότνιαν, ἣ κέλαδός τε ἄδυν πόλεμοί τε μάχαι τε.
Ἥρη δ' Ἡφαιστον κλυτὸν ἐν φιλότητι μιγεῖσα
Γείνατο, (καὶ ζαμενήσασ', καὶ ἔριδι φῶτ' ἀκοίτῃ)
Ἐκ παίντων τέχνῃσι κεκασμένον οὐρανίωνων.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρεικτύπου Ἐννοσιγαίου
Τρίτων ἀφνείης γίνετο μέγας, ὅστε θαλάσσης 930
Πυθμένα ἔχων, ὁμοῦ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρύσεα δῶ, δεινὸς θεός. αὐτὰρ Ἄρηι
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔπικτεν
Δεινοὺς, οἵτ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας 935
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι, σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ.
Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ἐρασσύμορος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' αὖ Ἀτλαντὶς Μαῖα τέκε * κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.
Καδμείῃ δ' αὖτε οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱόν, 940
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα,
Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' αὖτ' ἔπικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Αἰγλαΐην δ' Ἡφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις 945
Ὀπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Χρυσοκόμης Ὑ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν·
Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς, 950
Ἷς Ἡρακλῆος, τρήσας στονόεντας ἀέθλους,
Παῖδας Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπέδιλα,
Αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν ἐν Ὀλύμπῳ νιφόεντι·
Ὀλβίου ὃς μέγα ἔργον ἐν * ἀθανάτοισιν ἀύσας,
Νάιεν ἀπήμαντος καὶ ἀγήρου ἤματα πάντα. 955
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηὶς Κίρκην τε καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος πατραμύοιο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρηον. 960
Ἡ δέ οἱ Μήδειαν ἐύστεφανος ἐν φιλότητι
Γείνατ' ἐπιστροφίοισι μιγεῖσ' χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ' ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Νῆσοί τ', ἠπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἐνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε κουρεώτιδες 965
Μοῦσαι, Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν ἀμβροσίοισι
Ἀθάνατοι γείναντο θεοῖς ὀπιπεύσαι τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ Ἡρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι, 970
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ' ὁδιῷ τε, καὶ ἀμφὶς ἐπ' ἠπείρου θαλάσσης,
Πᾶσαν τῷ ὃ τυχόντι καὶ οὔ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,
Τόν δ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὄπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης, 975
Ἰνῷ καὶ Σεμέλῃ καὶ Ἀγαυῇ καλλιπάρῃον,
Αὐτονόῃ θ', ἣν γῆμε Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο, καὶ Πολύδωρον, ἐὐστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κούρη δ' Ὠκεανοῖο Χρυσάορι καρτερόθυμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης, 980
Καλλιρόη, τέκε παῖδα βροτῷ * κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα· τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακλείη
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ.
Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ ἱππότα Σαρπηδόνα ἄνακτα· 985
Αὐτὰρ τοῖ Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱόν,
Ἰφθίμου Φαέθοντα, θεοῖς ὀπιπεύκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον τέρσε ἄνθος ἔχοντ' ἐρεικυδέος ἥβης,
Παῖδ' ἁπαλὰ φρονέοντα, φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὤρτ' ἀνερειψαμένη· καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς 990
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.
Κούρῃ δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος

Αἰσο-

Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτου, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑβρίστωρ, 995
Ὑβρηστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείῃς ὀλκὶ νηὸς ἄγων ἐυκόμιδα κούρην,
Αἰσονίδης· καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἤγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν, 1000
Μήδειον τέκε παῖδα· τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χείρων
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετέλειτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κοῦραι ἁλίοιο γέροντος,
Ἡ τοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων,
Αἰακοῦ ἐν φιλότητι, δεδεγμένη χρυσῆν Ἀφροδίτην· 1005
Πηλέῃ δ' δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔπεκτεν ἐυστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἰδῆς ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης. 1010
Κίρκη δ' Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπεριονίδαο,
Γείνατ', Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι,
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον Ἀμώμονά τε Κρατερόν τε·
Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῷ νήσων ἱεράων
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον. 1015
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσσῆι Καλυψὼ δῖα θεάων
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν ἀνηρεθεῖσαι
Ἀθάνατοι γείναντο θεοῖς ὀπιθεικέα τέκνα.
Νῦν δ' γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι 1020
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Aesonides, voluntate deorum sempiternorum,
Abduxit ab Aeta, pactis plenis suspiriis certaminibus
Quæ multa imperabat magnus rex, superbus,
Violentus Pelias, & iniquus fortium facinorum patrator.
Quibus peractis ad Iolcum rediit, multa perpessus,
Veloci in nave vehens pulchris oculis præditata puellam,
Aesonides, & ipsam floridam fecit uxorem.
Et sanè hac domita ab Iasone pastore populorum,
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiro
Philyrides: magni verò Iovis voluntas perficiebatur.
Cæterùm Nereides filiæ marini senis,
Et sanè quidem Phocum Psamathe peperit, præstantissima
Aeaci in amore, per auream Venerem.
A Peleo autem subacta dea Thetis candidos pedes habẽs,
Genuit Achillẽ prorumpẽtẽ per viros, leonis animũ haben-
Aeneam porrò peperit pulchrè coronata Cytherea, (tem.
Anchisæ heroi mixta iucundo amore,
Idæ in verticibus, habentis multos anfractus, syluosæ.
Circe verò Solis filia, filij Hyperionis,
Peperit Vlyssis eruminosi in amore,
Agrium, atque Latinum, Amymonemq́, Craterumq́:
Qui sanè valde procul in recessu insularum sacrarum,
Omnibus Thyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nausithoum verò Vlyssi Calypso excellentissima dearum
Genuit, Nausinoúmque mixta grato amore.
Hæ quidem mortales apud viros cubantes
Deæ, pepererunt dijs pares filios.
Nunc verò fœminarum agmen cantate suauiloquæ
Musæ Olympiades, filiæ Iouis à capra nutriti.

κ. κορφίδι.

κ. ἀμίμονά τε, κρατερόν τε.